

Ks. Stanisław Araszczuk
Ks. Marek Adaszek

ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE

**materiały liturgiczno-pastoralne
dla duszpasterzy i zespołów liturgicznych**

Ks. Stanisław Araszczuk

Ks. Marek Adaszek

ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE

**materiały liturgiczno-pastoralne
dla duszpasterzy i zespołów liturgicznych**

Legnica 2008

ISBN XXX-XX-XXXXXX-XX-X

Przygotowanie DTP: *Stanisław Mróz*

Wydawca: XXXXXX

Druk: Usługi Poligraficzne Bogdan Kokociński
ul. Armii Krajowej 15, 57-400 Nowa Ruda

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
List okólny Kongregacji Kultu Bożego O <i>przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych</i> (16 I 1988 r.)	11
Ks. M. Adaszek, <i>Przygotowanie i sprawowanie liturgii świąt paschalnych w świetle „Listu okólnego Kongregacji Kultu Bożego pt. De festis paschalibus praeparandis et celebrandis”</i>	41
Ks. S. Araszczyk, <i>Przygotowanie i świętowanie Triduum Paschalnego we wspólnocie parafialnej</i>	59
Ks. M. Adaszek, <i>Święte Triduum Paschalne. Komentarze do liturgii i teksty modlitw powszechnych</i>	87
Ks. S. Araszczyk, <i>Święte Triduum Paschalne. Rozważania</i>	99
Ks. Piotr Dębski, <i>Muzyka w obrzędach Świętego Triduum Paschalnego</i>	113

WSTĘP

Dziesięć lat po uchwaleniu Konstytucji o Liturgii świętej przez Ojców Soboru Watykańskiego II Sługa Boży, ks. F. Blachnicki sformułował tezę: „Jaka odnowa Triduum Paschalnego, taka odnowa Kościoła”. Wydawać by się mogło, że ta teza nie ma potwierdzenia w życiu Kościoła. Jednak 16 I 1988 roku Kongregacja Kultu Bożego w liście okólnym *O przygotowaniu i obchodzeniu świąt wielkanocnych*, analizując proces odnowy liturgii, podała smutną diagnozę: „W niektórych krajach z biegiem czasu zaczęła stygnąć gorliwość celebrowania obrzędów świętego Triduum. Ponadto, gdy nabożeństwa i pobożne ćwiczenia ludu chrześcijańskiego urzadza się w godzinach wygodniejszych, wierni uczestniczą w nich liczniej niż w obrzędach liturgicznych. Bez wątplenia, tego rodzaju trudności mają źródło w niedostatecznym przygotowaniu duchowieństwa i wiernych do zrozumienia roli misterium paschalnego jako centrum roku liturgicznego i życia chrześcijańskiego” (nr 3).

Kongregacja Kultu Bożego biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, uznała za stosowne przypomnieć niektóre zasady doktrynalne i pastoralne oraz różne normy dotyczące Wielkiego Tygodnia. Wszystkie zasady podane w dokumencie Kongregacji zostały przypomniane, aby „największe tajemnice odkupienia były lepiej odprawiane, aby wierni mogli w nich uczestniczyć z większym pożytkiem” (nr 5).

Niedostateczna znajomość paschalnego misterium u duchowieństwa i wiernych jest poważnym mankamentem w wielu wspólnotach parafialnych. Misterium paschalne nie może być pojmowane jako idea lub rodzaj treści ideologicznej, ale jest ono przede wszystkim wydarzeniem, i to ściśle i nierozzerwalnie związanym z ludzką egzystencją. W to wydarzenie zbawcze człowiek musi włączyć własne życie, musi tego dokonać świadomie i to nie jeden raz, ale codziennie. Jest to konsekwencja przyjętego chrztu, wszczęcia w Chrystusa i Jego zbawcze wydarzenie paschalne.

Świadomość paschalną trzeba więc odnawiać i pogłębiać każdego roku. W sposób szczególny dzieje się to w cyklu paschalnym Roku Liturgicznego, tj. w okresie Czterdziestodniowego Przygotowania, następ-

nie w Triduum Paschalnym (punkt kulminacyjny), a także w okresie Pięćdziesiątnicy Wielkanocnej, czyli w sumie przez ponad 90 dni¹.

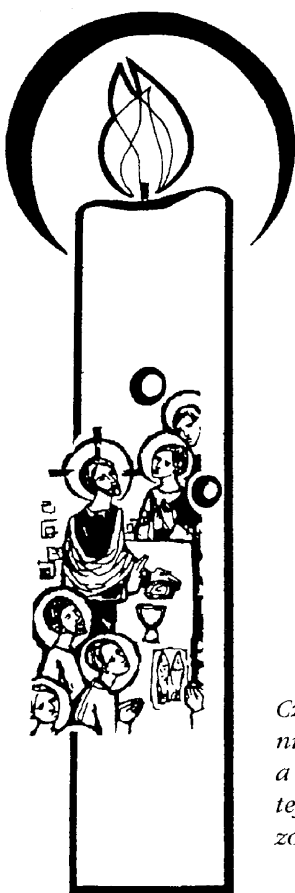
Wydaje się, że jedyną drogą do przewyciężenia oporów i złych przyzwyczajęń jest pogłębiona formacja i studium nad całokształtem problematyki Triduum Paschalnego, a zwłaszcza nad sprawowaniem liturgii Wigilii Paschalnej. Na tej drodze można wiele czerpać z doświadczeń wielu ośrodków odnowy liturgicznej w Polsce, a także z doświadczeń diecezji, które realizują wskazania zawarte w liście okólnym *O przygotowaniu i obchodzeniu świąt wielkanocnych*. W tym też celu również zostały przygotowane te materiały.

Biskup Legnicki Stefan Cichy w liście pasterski, z 25 lutego 2007 roku na I Niedzielę Wielkiego Postu oraz piśmie z dnia 28 marca 2007 roku przypomniał niektóre ważne normy dotyczące czasu rozpoczęcia liturgii Wigilii Paschalnej oraz procesji rezurekcyjnej, która powinna się odbywać w nocy po Wigilii Paschalnej.

Wcześniejsze wydanie tej publikacji zostało szybko wyczerpane. Zgodnie z sugestiami wielu duszpasterzy przygotowaliśmy wydanie uzupełnione o rozważania o świętym Triduum Paschalnym. Mamy nadzieję, że materiały zawarte w tej książce przyczynią się do pogłębienia świadomości paschalnej u tych, którzy będą przygotowywać i uczestniczyć w liturgii świętego Triduum paschalnego sprawowanej we wspólnotach parafialnych.

Ks. Stanisław Araszczuk

¹ Por. H. Sobeczko. Założenia teologiczno-pastoralne listu okólnego Kongregacji Kultu Bożego „O przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych” (16 I 1988), „Studia liturgiczno-pastoralne” 2: 1994 s. 89.

*Czas jaki obecnie przeżywamy,
niesie nam nowy pożytek,
a mianowicie znajomość Paschy,
tej, w której Pan
został złożony w ofierze.*

(św. Augustyn, List Wielkanocny)

LIST OKÓLNY O PRZYGOTOWANIU I OBCHODZENIU ŚWIĄT PASCHALNYCH²

WSTĘP

1. Odnowa obrzędów uroczystości wielkanocnych i całego Wielkiego Tygodnia dokonana przez Piusa XII w latach 1951 i 1955 została z radością przyjęta przez wszystkie Kościoły obrządku rzymskiego³.

Sobór Watykański II, zwłaszcza w Konstytucji o świętej liturgii, wielokrotnie podkreślił centralne znaczenie misterium paschalnego zgodne z tradycją i przypomniał, że z niego czerpią moc wszystkie sakramenty i sakramentalia⁴.

2. Jak tydzień ma swój początek i szczyt w celebracji dnia niedzielnego, naznaczonego charakterem paschalnym, tak szczyt całego roku liturgicznego jaśnieje w świętym, paschalnym Triduum Męki i Zmartwychwstania Chrystusa⁵, poprzedzonym przez czas Przygotowania paschalnego i rozciągniętym na okres pięćdziesięciu dni pełnych radości.

3. W wielu częściach Kościoła katolickiego chrześcijanie ze swoimi pasterzami cenią te obrzędy i uczestniczą w nich z prawdziwym pożytkiem duchowym.

W niektórych krajach z biegiem czasu zaczęła stygnąć gorliwość z jaką przyjęto odnowienie Wigilii Paschalnej. W niektórych miejscach samo pojęcie wigilii nie jest znane i jej celebrowanie uważa się za zwykłą

² Congregatio pro Cultu Divino. Letterae circulares „De festis paschalibus praeparandis et celebrandis” (16 I 1988). Nat 24: 1988 s. 81-107. Przekład na j. polski: O. F. Małaczyński OSB. RBL 5: 1988 s. 369-391. O. Małaczyński w tłumaczeniu posłużył się terminem Wielki Post. Wydaje się, że bardziej stosowne byłoby użycie terminu Przygotowanie Paschalne.

³ Por. S. K. Obrzędów, Dekret „Dominicae Resurrectionis” (9 lutego 1951). AAS 43: 1951 s. 128-137; S. K. Obrzędów, Dekret „Maxima redemptionis nostrae mysteria” (16 listopada 1955). AAS 47: 1955 s.838-847.

⁴ Por. Sob. Wat. II, KL 5, 6, 67.

⁵ Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 18.

mszę wieczorną, odprawianą w ten sposób i w tej porze, o której odprawia się msze niedzielne antycypowane w poprzedzającą sobotę.

W niektórych krajach z biegiem czasu zaczęła stygnąć gorliwość celebrowania obrzędów świętego Triduum. Ponadto, gdy nabożeństwa i pobożne ćwiczenia ludu chrześcijańskiego urząda się w godzinach wygodniejszych, wierni uczestniczą w nich liczniej niż w obrzędach liturgicznych.

Bez wątpienia, tego rodzaju trudności mają źródło w nie dostatecznym przygotowaniu duchowieństwa i wiernych do zrozumienia roli misterium paschalnego jako centrum roku liturgicznego i życia chrześcijańskiego⁶.

4. Okres wakacji, który w wielu krajach zbiega się z Wielkim Tygodniem oraz mentalność dzisiejszego społeczeństwa, stanowią dalszą przeszkodę w uczestniczeniu wiernych w obrzędach Wielkiego Tygodnia.

5. Kongregacja Kultu Bożego biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, uznała za stosowne przypomnieć niektóre zasady doktrynalne i pastoralne oraz różne normy dotyczące Wielkiego Tygodnia. Inne zasady podane w księgach liturgicznych na czas Przygotowania Paschalnego, Wielki Tydzień i czas Wielkanocny, zachowują własną moc, chyba że w tym dokumencie otrzymają inną interpretację.

Wszystkie te zasady zostają w tym dokumencie z naciskiem przypomniane, aby największe tajemnice odkupienia były lepiej odprawiane, aby wierni mogli w nich uczestniczyć z większym pożytkiem⁷.

I. CZAS PRZYGOTOWANIA PASCHALNEGO

6. Doroczny okres czterdziestodniowej pokuty jest czasem łaski, w którym wstępuje się na świętą górę Paschy.

Czas Przygotowania Paschalnego dzięki swojemu podwójnemu charakterowi przygotowuje katechumenów i wiernych do celebrowania misterium paschalnego. Katechumenów przygotowuje się do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego przez obrzęd wybrania, skrutinia oraz katechezę, wierni natomiast, którzy częściej słuchają słowa Bożego

⁶ Por. Sob. Wat. II, DB 15.

⁷ Por. S. K. Obrzędów, Dekret „Maxima redemptionis nostrae mysteria” (16listopada 1955) AAS 47: 1955 s. 838-847.

i modlą się, przez pokutę przygotowują się do odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych⁸.

a) Czas Przygotowania Paschalnego i wtajemniczenie chrześcijańskie

7. Całe wtajemniczenie chrześcijańskie ma charakter paschalny, ponieważ jest pierwszym sakramentalnym udziałem w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa. Przygotowanie Paschalne powinno osiągnąć pełne znaczenie jako okres oczyszczenia i oświecenia, przede wszystkim przez skrutinia i obrzędy przekazania; samą Wigilię Paschalną należy uważać za najodpowiedniejszy czas na sprawowanie sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego⁹.

8. Wspólnoty, w których nie ma katechumenów, niech się modlą za tych, którzy gdzie indziej w ciągu Wigilii Paschalnej otrzymują sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego. Pasterze niech tłumaczą wiernym, jakie znaczenie dla rozwoju ich życia duchowego ma wyznanie wiary otrzymanej na chrzcie. Do odnowienia tego wyznania wiary zostaną wezwani w czasie Wigilii Paschalnej, po zakończeniu czterdziestodniowego postu¹⁰.

9. W Przygotowaniu Paschalnym powinna się odbywać katechizacja dla dorosłych, którzy zostali ochrzczeni w dzieciństwie, ale nie uczęszczali na katechizację i nie zostali dopuszczeni do bierzmowania i Eucharystii. W tym okresie powinny się odbyć nabożeństwa pokutne, aby ich przygotować do sakramentu pojednania¹¹.

10. Przygotowanie Paschalne jest czasem właściwym dla sprawowania obrzędów pokutnych na podobieństwo skrutyniów dla dzieci nieochrzczonych, które osiągnęły wiek katechizacyjny i dla dzieci ochrzczonych, przed pierwszym dopuszczeniem ich do sakramentu pokuty¹².

⁸ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 249.

⁹ Por. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 8; KPK, kan. 856.

¹⁰ Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 46.

¹¹ Por. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, rozdz. IV, przede wszystkim nr 303.

¹² Por. tamże, nr 330-333.

Biskup powinien popierać formację katechumenów, tak dorosłych jak i dzieci i w miarę możliwości przewodniczyć przepisanyemu obrzędowi, przy gorliwym udziale wspólnoty lokalnej¹³.

b) Sprawowanie liturgii w czasie Przygotowania Paschalnego

11. Niedziele Przygotowania Paschalnego mają pierwszeństwo przed świętami Pańskimi i przed wszystkimi uroczystościami. Uroczystości, które przypadają w te niedziele, obchodzi się w poprzedzającą sobotę¹⁴. Dni powszednie Przygotowania Paschalnego mają pierwszeństwo przed wspomnieniami obowiązkowymi¹⁵.

12. Przede wszystkim w homiliach niedzielnych należy podawać pouczenia katechetyczne o misterium paschalnym i o sakramentach, dokładnie wyjaśniając teksty lekcjonarza, zwłaszcza perykopy z Ewangelii, które naświetlają różne aspekty chrztu oraz innych sakramentów, a także miłosierdzie Boże.

13. Niech pasterze częściej i obszerniej wyjaśniają słowa Boże w homiliach w dni powszednie, w nabożeństwach słowa Bożego, w nabożeństwach pokutnych¹⁶, w specjalnych kazaniach, a także przy nawiedzaniu rodzin w związku z błogosławieństwem. Wierni niechaj często uczestniczą w mszach dni powszednich, a tam, gdzie nie mogą tego czynić, należy ich wezwać, aby przynajmniej w rodzinie lub prywatnie odczytywali teksty czytań tych mszy.

¹³ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 250, 406-407; Por. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 41.

¹⁴ Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 5; Por. tamże nr 56f i „Notitiae”. 23: 1987 s. 397. Uwaga: Zbieżność uroczystości liturgicznych – Dotychczasowy przepis odnośnie obchodzenia uroczystości zbiegających się z niedzielą (ONRLK, 5) ulega zmianie i otrzymuje następujące brzmienie: „Ze względu na swoje szczególne znaczenie niedziele ustępują tylko uroczystościom oraz świętom Pańskim; Niedziele Adwentu, Wielkiego Postu i okresu wielkanocnego mają pierwszeństwo przed wszystkimi świętami Pańskimi i wszystkimi uroczystościami. Uroczystości przypadające na te niedziele przenosi się na następujący poniedziałek, chyba że zbieżność występuje w Niedzielę Palmową albo w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego” (Dekret Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z 22 IV 1990).

¹⁵ Tamże, nr 16b.

¹⁶ Mszał Rzymski, Ogólne wprowadzenie, nr 42; Por. Obrzędy pokuty, nr 36-37.

14. Czas Przygotowania paschalnego zachowuje charakter pokutny¹⁷. W katechezie należy wiernym przedstawić oprócz społecznych skutków grzechu właściwą naturę pokuty, która odwraca się od grzechu, ponieważ jest on obrazą Boga¹⁸.

Cnota i praktyka pokuty pozostają koniecznymi częściami przygotowania do Wielkanocy. Z nawrócenia serca powinna wypływać zewnętrzna praktyka pokuty tak poszczególnych chrześcijan, jak i całej społeczności. Praktyka pokuty, dostosowana do okoliczności i warunków naszej epoki, powinna być przepojona duchem ewangelicznej pokuty i kierować się także dobrem braci.

Nie wolno zapominać o roli Kościoła w budzeniu ducha pokuty, dlatego należy często modlić się za grzeszników w ramach modlitwy powszechnej¹⁹.

15. Wiernym należy zalecać gorliwe i owocne uczestniczenie w liturgii wielkopostnej i w nabożeństwach pokutnych. Przede wszystkim należy ich wzywać, aby zgodnie z prawem i z tradycją Kościoła przystąpili w tym czasie do sakramentu pokuty i mogli z oczyszczoną duszą uczestniczyć w misteriach paschalnych. Jest rzeczą właściwą, aby w czasie Przygotowania Paschalnego sprawować sakrament pokuty według Obrzędu pojednania wielu penitentów ze spowiedzią i rozgrzeszeniem indywidualnym, jak go opisano w Rytuale rzymskim²⁰.

Duszpasterze niech się gorliwie oddają posłudze pojednania i niech ułatwiają dostęp do tego sakramentu wyznaczając większą ilość godzin przeznaczonych na słuchanie indywidualnych spowiedzi.

16. Cały wysiłek pokutny Przygotowania Paschalnego zmierza także do tego, aby w jaśniejszym świetle przedstawić życie Kościoła lokalnego i je rozwijać. Dlatego bardzo się zaleca, aby zachowano i rozwijano tradycyjną formę zebrań Kościoła lokalnego na wzór stacji rzymskich. Takie zgromadzenia wiernych mogą odbywać się zwłaszcza przy grobach świętych, albo w głównych kościołach miasta, albo w sanktuariach, albo w bardziej uczęszczanych miejscach pielgrzymkowych²¹.

¹⁷ Paweł VI, Konst. Apost. „Paenitemini”, II, 1; AAS 58: 1966 s. 183.

¹⁸ Ceremoniał Biskupów, nr 251.

¹⁹ Por. tamże, nr 251; Sob. Wat. II

²⁰ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 251.

²¹ Por. tamże, nr 260.

17. W Przygotowaniu Paschalnym nie wolno zdobić ołtarzy kwiatami, na instrumentach wolno grać tylko dla podtrzymania śpiewu²², zgodnie z pokutnym charakterem tego okresu.

18. Od początku Przygotowania Paschalnego aż do Wigilii Paschalnej opuszcza się „Alleluja” we wszystkich częściach liturgii, także w uroczystości i święta²³.

19. W czasie sprawowania Eucharystii i w czasie nabożeństw, należy wykonywać śpiewy zgodne z charakterem tego okresu i z tekstami liturgicznymi.

20. Należy popierać nabożeństwa bardziej zgodne z duchem Przygotowania Paschalnego, jak Droga Krzyżowa, i przepoić je duchem liturgii, aby łatwiej przysposobić wiernych do celebrowania misterium paschalnego.

c) Szczegółowe przepisy na pewne dni Przygotowania Paschalnego

21. W środę przed pierwszą niedzielą Przygotowania Paschalnego wierni przyjmując popiół wchodzą w okres ustanowiony dla oczyszczenia dusz. Ten obrzęd pokutny pochodzący z tradycji biblijnej i zachowany do naszych czasów w zwyczajach Kościoła, oznacza stan człowieka grzesznego, który zewnętrznie wyznaje swoją winę wobec Boga i w ten sposób wyraża wolę wewnętrznego nawrócenia, ufając, że Bóg okaże mu miłosierdzie. Przez ten obrzęd rozpoczyna się droga nawrócenia, która osiąga swój cel przez sprawowanie sakramentu pokuty w dniach poprzedzających Paschę²⁴.

Błogosławieństwo i nałożenie popiołu odbywa się w czasie mszy, albo poza mszą. W tym wypadku należy je poprzedzić Liturgią słowa i zakończyć Modlitwą powszechną²⁵.

22. Środa Popielcowa jest obowiązującym dniem pokuty, który należy zachować w całym Kościele przez wstrzemięźliwość i post²⁶.

²² Tamże, nr 252.

²³ Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 28.

²⁴ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 253.

²⁵ Mszał Rzymski, Środa Popielcowa.

²⁶ Por. Paweł VI, Konst. Apost. „Paenitemini”, II, 1; AAS 58 (1966) 183; KPK, kan. 1251.

23. Pierwsza niedziela Przygotowania Paschalnego jest początkiem czcigodnego czasu dorocznej pokuty wielkopostnej²⁷. W mszy tej niedzieli powinny być elementy, które podkreślają ten moment, np.: procesja na wejście z Litanią do wszystkich świętych²⁸. Wypada, aby w czasie mszy pierwszej niedzieli Przygotowania paschalnego biskup odprawił w katedrze lub w innym kościele Obrzęd wybrania katechumenów, jeżeli jest taka potrzeba duszpasterska²⁹.

24. Ewangelie o Samarytance, o niewidomym od urodzenia i o wskrzeszeniu Łazarza, wyznaczone na 3., 4. i 5. niedzielę Przygotowania Paschalnego w roku A, ze względu na ich doniosłe znaczenie w obrzędach wtajemniczenia chrześcijańskiego mogą być czytane także w latach B i C, zwłaszcza tam, gdzie są katechumeni³⁰.

25. W czwartą niedzielę Przygotowania Paschalnego Laetare oraz w uroczystości i święta można grać na instrumentach i można ozdobić ołtarz kwiatami. W tę niedzielę można użyć paramentów różowego koloru³¹.

26. Można zachować zwyczaj zasłaniania krzyżów i obrazów w kościele od piątej niedzieli Przygotowania Paschalnego; jeżeli to uchwali Konferencja Episkopatu. Krzyże pozostają zasłonięte aż do końca obrzędów Wielkiego Piątku, obrazy aż do początku Wigilii Paschalnej³².

II. WIELKI TYDZIEŃ

27. W Wielkim Tygodniu Kościół celebrowa misteria zbawienia, których Chrystus dokonał w ostatnich dniach swojego życia, poczynając od Jego mesjańskiego wjazdu do Jerozolimy.

Aż do Wielkiego Czwartku trwa czas Przygotowania Paschalnego. Od wieczornej Mszy Wieczery Pańskiej zaczyna się Triduum Paschalne, które trwa przez Wielki Piątek Męki Pańskiej i Wielką Sobotę, ma swoje centrum w Wigilii Paschalnej i kończy się Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania.

²⁷ Por. Mszał Rzymski, 1. niedziela Wielkiego Postu, kolekta i modlitwa nad darami.

²⁸ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 261.

²⁹ Por. tamże, nr 408-410. Por.

³⁰ Por. Mszał Rzymski, Lekcjonarz mszalny, wyd. drugie 1981, Wprowadzenie, nr 97.

³¹ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 261.

³² Mszał Rzymski, rubryka w sobotę 4 tygodnia Wielkiego Postu.

Dni Wielkiego Tygodnia od Wielkiego Poniedziałku do Wielkiego Czwartku włącznie mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi obchodami liturgicznymi³³. W tych dniach nie wypada sprawować sakramentów chrztu i bierzmowania.

a) Niedziela Palmowa czyli Męki Pańskiej

28. Wielki Tydzień rozpoczyna się Niedzielą Palmową czyli Męki Pańskiej, która łączy zapowiedź królewskiego triumfu Chrystusa i pochwałę Jego Męki. W obrzędach i katechezie tego dnia należy ukazać związek między tymi dwoma aspektami misterium paschalnego³⁴.

29. Od starożytności wjazd Chrystusa do Jerozolimy wspomina się przez uroczystą procesję. Chrześcijanie czczą to zdarzenie naśladując okrzyki i gesty dzieci hebrajskich, które wyszły naprzeciw Pana i śpiewały „Hosanna”³⁵.

Procesja powinna być jedna i odbyć się przed mszą, w której uczestniczy najwięcej ludzi, może się odbyć także w porze wieczornej, w sobotę lub w niedzielę. Aby ją odprawić, wierni powinni się zgromadzić w jakimś kościele mniejszym lub w innym odpowiednim miejscu poza kościołem, do którego zmierza procesja.

Wierni uczestniczą w tej procesji trzymając gałązki palm lub innych drzew. Kapłani i asystujący trzymając również gałązki idą przed wiernymi³⁶.

Palmy lub gałązki błogosławi się, aby je nieść w procesji. Palmy zachowane w domach przypominają wiernym zwycięstwo Chrystusa, które wspominali przez udział w procesji.

Niech pasterze dołożą starań, aby ta procesja na cześć Chrystusa Króla została przygotowana i odprawiona w sposób owocny dla życia duchowego wiernych.

30. Oprócz opisanej wyżej uroczystej procesji, Mszał rzymski podaje dwie inne formy uczczenia pamiętki wjazdu Chrystusa do Jerozolimy.

³³ Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 160.

³⁴ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 263.

³⁵ Por. Mszał Rzymski, Niedziela Palmowa czyli Męki Pańskiej, nr 9.

³⁶ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 270.

Należy z nich korzystać nie ze względu na wygodę i łatwość, lecz ze względu na trudności, które uniemożliwiają procesję.

Drugą formą wspomnienia wjazdu Chrystusa jest uroczyste wejście, gdy nie można odbyć procesji poza kościołem. Trzecia forma to zwykle wejście. Używa się tej formy we wszystkich mszach tej niedzieli, w których nie ma wejścia uroczystego³⁷.

31. Tam, gdzie nie można odprawić mszy, wypada, aby odbyło się nabożeństwo słowa Bożego na temat mesjańskiego wjazdu i Męki Pańskiej albo w godzinach wieczornych, albo w niedzielę o dogodnej porze³⁸.

32. W czasie procesji schola i lud wykonują śpiewy wskazane w Mszałe rzymskim, jak psalm 24(23) i 47(46) oraz inne odpowiednie śpiewy na cześć Chrystusa Króla.

33. Opis Męki Pańskiej ma szczególnie uroczysty charakter. Należy zadbać, aby go śpiewano lub czytano w sposób tradycyjny, to znaczy przez trzy osoby, które występują w roli Chrystusa, ewangelisty i ludu. Pasję wykonują albo diakoni i prezbiterzy, albo, gdy ich nie ma – lektorzy; w takim wypadku słowa Chrystusa należy zarezerwować kapłanowi.

Pasję śpiewa się bez przyniesienia świeczników i bez kadzidła. Opuszcza się pozdrowienie ludu i żegnanie księgi; tylko diakoni proszą kapłana o błogosławieństwo, jak zwykle przed Ewangelią³⁹.

Wypada, aby dla duchowego dobra wiernych Pasja została odczytana w całości i aby nie opuszczano czytań, które ją poprzedzają.

34. Po skończeniu Pasji nie należy opuszczać homilii.

b) Msza Krzyżma

35. Msza Krzyżma, w czasie której biskup koncelebrując ze swoimi kapłanami konsekruje święte Krzyżmo i błogosławi oleje, jest ukazaniem jedności kapłanów z różnych stron diecezji, aby koncelebrowali z biskupem w jednym i tym samym kapłaństwie i służbie Chrystusa⁴⁰. Do udziału w tej mszy należy wezwać kapłanów z różnych stron diecezji, aby koncelebrowali z biskupem jako świadkowie i współdziałający

³⁷ Por. Mszał Rzymski, Niedziela Palmowa czyli Męki Pańskiej, nr 16.

³⁸ Por. tamże, nr 19.

³⁹ Por. tamże, nr 22. Co do Mszy, której przewodniczy biskup, por. Ceremoniał Biskupów, nr 74.

⁴⁰ Sob. Wat. II, DK 7.

w konsekracji Krzyżma, podobnie jak są współpracownikami i doradcami w codziennej posłudze wiernym.

Wiernych należy również gorliwie wezwać do udziału w tej mszy i do przyjęcia w czasie niej sakramentu Eucharystii.

Zgodnie z tradycją, Mszę Krzyżma odprawia się w Wielki Czwartek. Jeżeli duchowieństwo i lud mają trudności w zgromadzeniu się w tym dniu obok biskupa, tę mszę można odprawić w innym dniu bliskim Wielkanocy⁴¹. W sprawowaniu sakramentów wtajemniczenia w noc paschalną należy bowiem użyć nowego Krzyżma i oleju katechumenów.

36. Należy odprawić jedną Mszę Krzyżma ze względu na jej znaczenie w życiu diecezji. Należy ją odprawić w kościele katedralnym, lub ze względów duszpasterskich w innym kościele⁴², zwłaszcza okazalszym. Przyjęcie poświęconych olejów może się odbyć w poszczególnych parafiach albo przed wieczorną Mszą Wieczerzy Pańskiej, albo w innym czasie bardziej dogodnym. Ułatwi to pouczenie wiernych o znaczeniu olejów świętych i Krzyżma, a także o ich skutkach w życiu chrześcijańskim.

c) Obrzędy pokuty przy końcu Przygotowania Paschalnego

37. Wypada, by czas Przygotowania Paschalnego zakończył się tak dla poszczególnych wiernych, jak dla całej społeczności chrześcijańskiej, jakimś obrzędem pokutnym, aby wszyscy przygotowali się do pełniejszego udziału w misterium paschalnym⁴³.

Taki obrzęd powinien się odbyć przed Triduum Paschalnym i nie powinien bezpośrednio poprzedzać wieczornej Mszy Wieczerzy Pańskiej.

III. TRIDUUM PASCHALNE W OGÓLNOŚCI

38. Największe misteria odkupienia ludzkiego Kościół obchodzi co roku od wieczornej Mszy Wielkiego Czwartku Wieczerzy Pańskiej aż do Nieszporów Niedzieli Zmartwychwstania. Ten czas słusznie nazywa się „Triduum Chrystusa ukrzyżowanego, pogrzebanego i zmartwych-

⁴¹ Ceremoniał Biskupów, nr 275.

⁴² Por. tamże, nr 276.

⁴³ Por. Obrzędy pokuty, Dodatek II, nr 1-7; Por. wyżej, nr 18.

wstałego⁴⁴, słusznie również nazywa się „Triduum Paschalne”, ponieważ w czasie niego uobecnia się i dokonuje misterium Paschy, to jest przejście Pana z tego świata do Ojca. Sprawując to misterium Kościół przez znaki liturgiczne i sakramentalne ściśle jednoczy się z Chrystusem, swoim Oblubieńcem.

39. Święty jest post paschalny w pierwsze dwa dni Triduum, w które zgodnie z pierwotną tradycją Kościół pości, „ponieważ został zabrany Oblubieniec⁴⁵. W Wielki Piątek Męki Pańskiej wszędzie należy zachować post i wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych. Radzi się zachować post także w Wielką Sobotę, aby Kościół z otwartą i podniesioną duszą doszedł do radości Niedzieli Zmartwychwstania⁴⁶.

40. Zaleca się wspólne odprawienie Liturgii czytań i Jutrzni w Wielki Piątek i Wielką Sobotę. Wypada, aby w kościele katedralnym biskup, w miarę możliwości, uczestniczył w oficjum z duchowieństwem i ludem⁴⁷.

To oficjum, dawniej nazwane „Ciemną Jutrznia”, powinno zachować należne miejsce w pobożności wiernych, aby przez pobożne rozważanie kontemplowali mękę, śmierć i pogrzeb Chrystusa, oczekując na wieść o Jego zmartwychwstaniu.

41. Aby godnie celebrować Triduum Paschalne, trzeba odpowiedniej liczby asystujących i ministrantów. Powinni oni otrzymać staranne pouczenie co do czynności, jakie mają wykonywać. Duszpasterze niech jak najlepiej wyjaśnią wiernym znaczenie i porządek obrzędów Triduum Paschalnego i przygotowują ich do czynnego i owocnego udziału.

42. Śpiew ludu, asystujących i kapłana ma szczególne znaczenie w odprawianiu obrzędów Wielkiego Tygodnia, a zwłaszcza Triduum Paschalnego, ponieważ jest bardzo zgodny z uroczystym charakterem tych dni, a teksty osiągają większą siłę wyrazu, gdy są śpiewane. Konferencje Episkopatu, jeżeli jeszcze tego nie zrobiły, niech podadzą melodie do tekstów i aklamacji, które zawsze powinny być śpiewane. Chodzi o następujące teksty:

⁴⁴ Por. S. K. Obrzędów, Dekret „Maxima redemptionis nostrae misteria” (16 listopada 1955) AAS 47 (1955) 858; św. Augustan, List 55, 24: PL 35, 215.

⁴⁵ Por. Mk 2, 19-20; Tertulian, O poście, 2 i 13, Corpus Christianorum II, s.1271.

⁴⁶ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 295; Sob. Wat. II, KL 110.

⁴⁷ Por. tamże, nr 296; Ogólne wprowadzenie do Liturgii godzin, nr 210.

- a) Modlitwa powszechna Wielkiego Piątku Męki Pańskiej; wezwanie diakona, jeżeli się odbywa, lub aklamacja ludu;
- b) śpiew przy odsłonięciu i adoracji Krzyża;
- c) aklamacja na procesję z paschałem i w czasie Orędzia Wielkanocnego, Alleluja responsoryjne, Litania do wszystkich świętych i aklamacja po błogosławieństwie wody.

Nie należy łatwo omijać liturgicznych tekstów przeznaczonych dla ludu; ich przekłady na język żywy powinny otrzymać melodie. Jeżeli jeszcze nie są gotowe teksty do liturgii śpiewanej w języku krajowym, tymczasem należy wybrać inne teksty, podobne. Należy zredagować zbiór śpiewów przeznaczonych specjalnie na te dni Triduum Paschalnego. Należy podać szczególnie:

- a) śpiewy na błogosławieństwo i procesję z palmami i na wejście do kościoła;
- b) śpiewy na procesję z olejami;
- c) śpiewy na procesję z darami w czasie Mszy Wieczery Pańskiej i hymn na procesję, w której przenosi się Najświętszy Sakrament do kaplicy adoracji;
- d) refreny do psalmów na Wigilię Paschalną i śpiew na pokropienie wodą święconą.

Należy również podać odpowiednie melodie do Pasji, Orędzia Wielkanocnego i błogosławieństwa wody chrzcielnej, aby ułatwić śpiewanie tych tekstów.

W większych kościołach należy czerpać z bogatego skarbcza muzyki sakralnej starożytnej i współczesnej, zawsze jednak należy przewidzieć właściwy udział ludu.

43. Wypada, aby małe wspólnoty zakonne, kleryckie i niekleryckie, oraz inne wspólnoty świeckie uczestniczyły w obrzędach Triduum Paschalnego w większych kościołach⁴⁸.

Podobnie, jeżeli w jakimś miejscu nie ma wystarczającej liczby uczestników, ministrantów i śpiewaków, nie należy tam sprawować obrzędów Triduum Paschalnego, a wierni powinni się gromadzić w jakimś większym kościele.

⁴⁸ Por. S. K. Obrzędów, Indrukacja „Eucharisticum misterium” (25 maja 1967) nr 26, AAS 59 (1967) 558. N.B.: W klasztorach mniszek obrzędy Triduum Paschalnego powinny się odbyć w sposób uroczysty w kościele klasztornym.

Także tam, gdzie kilka małych parafii obsługuje jeden kapłan, wypada aby wierni tych parafii, w miarę możliwości gromadzili się w głównym kościele na te obrzędy.

Dla dobra wiernych, tam gdzie proboszczowi powierzone są dwie lub kilka parafii, w których liczni wierni uczestniczą w obrzędach i można je odbyć z należąną uroczystością, wolno proboszczowi powtarzać obrzędy Triduum Paschalnego⁴⁹.

Alumni seminariów powinni tak przeżywać paschalne misterium Chrystusa, aby umieli w nie wtajemniczyć lud, który będzie im powierzony⁵⁰, dlatego powinni otrzymać pełną i kompletną formację liturgiczną. Jest rzeczą bardzo właściwą, aby alumni w czasie lat swojego przygotowania w seminarium uczestniczyli w uroczystych formach obrzędów związanych ze świętami paschalnymi, zwłaszcza w tych, którym przewodniczy biskup⁵¹.

IV. WIECZORNA MSZA WIELKIEGO CZWARTKU WIECZERZY PAŃSKIEJ

44. „Mszą, którą celebryje się w wieczornych godzinach Wielkiego Czwartku, Kościół rozpoczyna Triduum Paschalne. Wspomina również tę ostatnią wieczerzę, w czasie której Pan Jezus tej nocy, której był wydany, umiłował aż do końca swoich, którzy byli na świecie, ofiarował Bogu Ojcu swoje Ciało i Krew pod postaciami chleba i wina, i dał Apostołom, aby spożywali, polecił również im oraz ich następcom w kapłaństwie składać ofiarę⁵².

45. Cała uwaga duszy powinna się zwrócić na misteria, które wspomina się w czasie tej mszy: mianowicie ustanowienie Eucharystii i kapłaństwa oraz polecenie Pana o miłości bratniej; należy wyjaśnić w homilii.

46. Mszę Wieczerzy Pańskiej odprawia się w godzinach wieczornych, w porze bardziej odpowiedniej do pełnego udziału całej wspólnoty lo-

⁴⁹ Por. S. K. Obrzędów, Zarządzenia i wyjaśnienia dotyczące odnowionych Obrzędów Wielkiego Tygodnia (1 lutego 1957) nr 21; AAS 49 (1957) 91-95.

⁵⁰ Sob. Wat. II, DFK 8.

⁵¹ Por. S. K. Wychowania Katolickiego, Instrukcja o wychowaniu liturgicznym w seminariach (17 moja 1979) nr 15, 33.

⁵² Por. Ceremoniał Biskupów, nr 297.

kalnej. Wszyscy kapłani mogą w tym dniu koncelebrować, chociaż w tym dniu koncelebrowali Mszę Krzyżma, albo mają odprawić drugą mszę dla dobra wiernych⁵³.

47. Tam gdzie względy duszpasterskie tego wymagają, Ordynariusz miejscowy może pozwolić na odprawienie drugiej mszy w kościołach i kaplicach. Należy ją odprawić w godzinach wieczornych, a w razie prawdziwej konieczności w godzinach rannych, lecz tylko dla wiernych, którzy żadną miarą nie mogą uczestniczyć w mszy wieczornej. Tego rodzaju celebacje nie mogą się odbywać dla wygody osób prywatnych lub małych grup specjalnych, i nie mogą zmniejszać udziału wiernych w głównej Mszy.

Według pradawnej tradycji Kościoła, nie wolno w tym dniu odprawić mszy bez udziału wiernych⁵⁴.

48. Przed mszą wieczorną tabernakulum powinno być zupełnie puste⁵⁵. Komunikanty do Komunii wiernych należy konsekrować w czasie sprawowania Najświętszej Ofiary⁵⁶. Należy konsekrować taką ilość komunikantów, aby wystarczyły także na Wielki Piątek.

49. Do przechowywania Najświętszego Sakramentu należy przygotować kaplicę i tak ją ozdobić, aby sprzyjała modlitwie i rozważaniu; zaleca się surowość wystroju zgodnie z liturgią tych dni. Należy unikać przeciwnych nadużyć⁵⁷.

Jeżeli tabernakulum znajduje się w kaplicy oddzielonej od głównej nawy, wypada tam przygotować miejsce złożenia i adoracji Najświętszego Sakramentu.

50. W czasie śpiewania hymnu „Chwała na wysokości” biją dzwony, zgodnie z miejscowym zwyczajem, po skończeniu hymnu milkną aż do hymnu „Chwała na wysokości” Wigilii Paschalnej, chyba że Konferencja Episkopatu albo Ordynariusz miejscowy inaczej postanowi⁵⁸. W tym

⁵³ Por. Mszał Rzymski, Wieczorna Msza Wieczerzy Pańskiej.

⁵⁴ Por. tamże.

⁵⁵ Por. tamże, nr I.

⁵⁶ Sob. Wat. II, KL 55; S. K. Obrzędów, Instrukcja „Eucharisticum mysterium” (25 maja 1967) nr 31, AAS 59 (1967) 557-558.

⁵⁷ S. K. Obrzędów, Dekret „Maxima redemptionis nostrae misteria” (16 listopada 1955) nr 9, AAS 47 (1955) 895.

⁵⁸ Por. Mszał Rzymski, Wieczorna Msza Wieczerzy Pańskiej.

czasie organów oraz innych instrumentów muzycznych można używać tylko do podtrzymywania śpiewu⁵⁹.

51. Umywanie nóg wybranym mężczyznom, które zgodnie z tradycją odbywa się w tym dniu, oznacza postawę służebną i miłość Chrystusa, który „nie przyszedł aby mu służono, lecz aby służyć”⁶⁰. Dobrze jest zachować tę tradycję i wyjaśnić jej właściwe znaczenie.

52. W procesji na przygotowanie darów można złożyć dary dla biednych, zwłaszcza zebrane w czasie Wielkiego Postu jako owoc pokuty. Lud śpiewa w tym czasie „Gdzie miłość wzajemna i dobroć”⁶¹.

53. W momencie Komunii diakoni albo akolici, albo szafarze nadzwyczajni mogą wziąć z ołtarza Eucharystię, aby później zanieść ją do chorych, którzy przyjmą Komunię w domu. W ten sposób nawet chorzy mogą się złączyć z Kościołem celebrującym.

54. Po odmówieniu modlitwy po Komunii odbywa się procesja przez kościół, w którym przenosi się Najświętszy Sakrament do miejsca przechowania. Na czele idzie ministrant z krzyżem, niesie się płonące świece i kadzielnice. W czasie procesji śpiewa się hymn „Sław języku” lub inną pieśń eucharystyczną⁶². Przeniesienie i złożenie Najświętszego Sakramentu nie mogą się odbyć w tych kościołach, w których w Wielki Piątek nie odbywa się liturgia ku czci Męki Pańskiej.

55. Najświętszy Sakrament składa się w tabernakulum lub w szkatule zamkniętej. Nie wolno robić wystawienia w monstrancji.

Tabernakulum lub szkatuła nie może mieć formy grobu, należy unikać formy „grobu”. Kaplicy złożenia nie przygotowuje się dla wyobrażenia grobu Pana, lecz dla przechowywania Chleba Eucharystycznego do Komunii w Wielki Piątek Męki Pańskiej⁶³.

56. Należy wezwać wiernych, aby po Mszy Wieczerzy Pańskiej przez pewną część nocy odbywali w kościele adorację przed Najświętszym Sakramentem uroczycie przechowywanym tego dnia. W czasie trwania adoracji można czytać część Ewangelii według świętego Jana (rozd. 13-17).

⁵⁹ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 300.

⁶⁰ Mt 20, 28.

⁶¹ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 303.

⁶² Por. Mszał Rzymski, Wieczorna Msza Wieczerzy Pańskiej, nr 15-16.

⁶³ Por. S. K. Obrzędów, Deklaracja 15 marca 1956, nr 3; AAS 48 (1956) 153; S. K. Obrzędów, Zarządzenia i wyjaśnienia dotyczące odnowionych Obrzędów Wielkiego Tygodnia (1 lutego 1957) nr 14; AAS 49 (1957)93.

Po północy adoracja odbywa się bez zewnętrznej uroczystości, ponieważ rozpoczął się dzień Męki Pańskiej⁶⁴.

57. Po skończeniu się Mszy obnaża się ołtarz. Wypada zasłonić krzyże w kościele zasłonami barwy czerwonej lub fioletowej, jeżeli nie zostały zasłonięte w sobotę przed 5. niedzielą Wielkiego Postu. Nie zapala się lamp przed wizerunkami świętych.

V. WIELKI PIĄTEK MĘKI PAŃSKIEJ

58. W tym dniu, w którym „Chrystus został ofiarowany jako nasza Pascha”⁶⁵. Kościół, rozważając Mękę swojego Pana i Oblubieńca, wspomina swoje narodzenie z boku Chrystusa rozpiętego na krzyżu i wstawia się za zbawienie całego świata.

59. Zgodnie z pradawną tradycją, Kościół w tym dniu nie składa Ofiary eucharystycznej; wiernym rozdaje się Komunię świętą tylko w czasie liturgii Męki Pańskiej; chorym, którzy nie mogą uczestniczyć w liturgii, można zanieść Komunię o każdej porze dnia⁶⁶.

60. Wielki Piątek Męki Pańskiej jest dniem obowiązkowej pokuty w całym Kościele; w tym dniu należy zachować wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych i post⁶⁷.

61. W tym dniu nie wolno sprawować sakramentów, z wyjątkiem sakramentów pokuty i namaszczenia chorych⁶⁸. Pogrzeb należy odprawić bez śpiewu, bez gry na organach i bicia dzwonów.

62. Zaleca się, aby dzisiaj odprawiono w kościołach Godzinę czytań i Jutrznę z udziałem ludu (por. nr 40).

63. Liturgia Męki Pańskiej powinna się odbyć w godzinach popołudniowych, około godziny piętnastej. Ze względów duszpasterskich radzi się wybrać godzinę dogodniejszą, w której łatwiej można zgroma-

⁶⁴ Por. Mszał Rzymski, Wieczorna Msza Wieczery Pańskiej, nr 21; S. K. Obrzędów, Dekret „Maxima redemptionis nostrae mysteria” (16 listopada 1955) nr 8-10, AAS 47 (1955) 845.

⁶⁵ 1 Kor 5, 7.

⁶⁶ Por. Mszał Rzymski, Wielki Piątek Męki Pańskiej, nr 1, 3.

⁶⁷ Paweł VI, Konst. Apost. „Paenitemini”, II, 2; AAS 58 (1966) 183; KPK, kan. 1251.

⁶⁸ Por. Mszał Rzymski, Wielki Piątek Męki Pańskiej, nr 1; KKB, Deklaracja do Mszału Rzymskiego, w: *Notitiae* 13 (1977) 602.

dzić wiernych, np.: już od południa, albo w godzinach późniejszych, ale nie po godzinie dwudziestej pierwszej⁶⁹.

64. Należy wiernie, z religijną czcią zachować porządek liturgii Męki Pańskiej (Liturgia słowa, adoracja Krzyża, Komunia święta) pochodzący ze starożytnej tradycji Kościoła. Nikomu nie wolno wprowadzać zmian według własnego uznania.

65. Kapłan i asystujący udają się do ołtarza w ciszy, bez śpiewu. Jeżeli robi się jakieś wprowadzenie, należy je podać przed wejściem kapłana.

Kapłan i asystujący, po skłonie przed ołtarzem padają na twarz; to padnięcie na twarz należy zachować, jako obrzęd własny tego dnia; oznacza on uniżenie się „człowieka ziemskiego”⁷⁰ oraz smutek i ból Kościoła.

Wierni w czasie wejścia kapłana stoją, a potem padają na kolana i modlą się w ciszy.

66. Czytania należy wykonać w całości. Psalm responsoryjny i śpiew przed Ewangelią należy odśpiewać jak zwykle. Opis Męki Pańskiej według świętego Jana, należy odśpiewać lub odczytać w taki sam sposób jak w poprzednią niedzielę (por. nr 33). Po skończeniu Pasji powinna być homilia. Przy jej końcu można wezwać wiernych, aby przez krótki czas oddali się medytacji⁷¹.

67. Należy odprawić Modlitwę powszechną według tekstu i formy przekazanej przez starożytność, z całym zakresem intencji. Zakres ten dobrze oznacza powszechną moc Męki Chrystusa, który zawisł na krzyżu za zbawienie całego świata. W razie zaistnienia wielkiej potrzeby publicznej, Ordynariusz miejscowy może pozwolić lub nakazać, aby dodano specjalną intencję⁷².

Spośród modlitw, które są podane w mszale, wolno kapłanowi wybrać takie, które bardziej odpowiadają warunkom miejscowym, tak jednak, aby zachował następstwo intencji nakazane w Modlitwie powszechnej⁷³.

68. Krzyż, którego używa się do odsłonięcia, powinien być dość wielki i piękny. Należy wybrać z mszału pierwszą lub drugą formułę odsłonię-

⁶⁹ Por. tamże, nr 3; S. K. Obrzędów, zarządzenia i wyjaśnienia dotyczące odnowionych Obrzędów Wielkiego Tygodnia (1 lutego 1957) nr 15; AAS 49 (1957) 94.

⁷⁰ Por. Tamże, nr 5; druga modlitwa.

⁷¹ Por. tamże, nr 9; Por. Ceremoniał Biskupów, nr 319.

⁷² Por. tamże, nr 12.

⁷³ Por. Mszał Rzymski, Ogólne wprowadzenie, nr 46.

cia. Ten obrzęd powinien się odbyć z uroczystością odpowiednią do tego misterium naszego zbawienia: tak wezwanie przy odsłonięciu Krzyża, jak odpowiedź ludu, powinny być śpiewane. Po każdym uklęknięciu należy zachować zupełne milczenie. W tym czasie kapłan stojąc trzymając wzniesiony Krzyż.

69. Krzyż należy przedstawić do adoracji przez każdego wiernego, ponieważ osobista adoracja Krzyża jest głównym elementem tego obrzędu; tylko w bardzo licznym zgromadzeniu wiernych może się odbyć obrzęd adoracji przez wszystkich równocześnie⁷⁴.

Do adoracji należy przedstawić jeden Krzyż, bo wymaga tego prawdziwość znaku. W czasie adoracji Krzyża śpiewa się antyfony, „Skargi Zbawiciela” i hymn, ponieważ w lirycznej formie przypominają dzieje zbawienia⁷⁵, albo inne odpowiednie śpiewy (por. nr 42).

70. Kapłan śpiewa wezwanie do Modlitwy Pańskiej, którą wszyscy śpiewają. Nie przekazuje się znaku pokoju. Komunia odbywa się w sposób opisany w mszale.

W czasie Komunii można śpiewać psalm 22(21) lub inną odpowiednią pieśń. Po Komunii puszkę przenosi się do przygotowanego miejsca poza kościołem. (W Polsce przenosi się Najświętszy Sakrament do Bożego Grobu, zgodnie z Mszą rzymską dla diecezji polskich).

71. Po skończonych obrzędach obnaża się ołtarz, pozostaje jednak Krzyż i cztery świece. W kościele należy przygotować odpowiednie miejsce (np. kaplicę, w której Najświętszy Sakrament był złożony w Wielki Czwartek), gdzie umieszcza się Krzyż z wizerunkiem Chrystusa, aby wierni mogli go adorować i całować, a także trwać na rozmyślanii.

72. Ze względów duszpasterskich nie należy zaniedbywać takich nabożeństw jak: Droga Krzyżowa, procesje na cześć Męki Pańskiej i wspomnienie boleści Najświętszej Maryi Panny. Teksty i śpiewy należy dostosować do ducha liturgii tego dnia. Porę tych nabożeństw należy uzgodnić z godziną obrzędów liturgicznych w ten sposób, aby było widoczne, że obrzędy liturgiczne ze swojej natury są daleko ważniejsze od nabożeństw⁷⁶.

⁷⁴ Por. Mszał Rzymski, Wielki Piątek Męki Pańskiej, nr 19.

⁷⁵ Por. Mi 6, 3-4.

⁷⁶ Por. Sob. Wat. II, KL 13.

VI. WIELKA SOBOTA

73. W Wielką Sobotę Kościół trwa przy Grobie Pańskim rozważając Mękę i Śmierć Chrystusa oraz Jego zstąpienie do Otchłani⁷⁷, a także modląc się i poszcząc oczekuje Jego Zmartwychwstania. Bardzo się zaleca, aby odbyła się Godzina czytań i Jutrznia z udziałem ludu (por. nr 40)⁷⁸. Tam, gdzie to nie jest możliwe, należy urządzić nabożeństwo słowa Bożego, albo inne nabożeństwo odpowiadające misterium tego dnia.

74. W kościele można wystawić dla uczczenia przez wiernych wizerunek Chrystusa ukrzyżowanego albo spoczywającego w grobie, albo zstępującego do otchłani, które ilustrują misterium Wielkiej Soboty, a także wizerunek Najświętszej Maryi Panny Bolesnej.

75. Dzisiaj Kościół całkowicie powstrzymuje się od sprawowania ofiary Mszy świętej⁷⁹. Komunii świętej można udzielać tylko w formie Wiatyku. Nie można celebrować małżeństwa ani innych sakramentów, z wyjątkiem sakramentu pokuty i namaszczenia chorych.

76. Wiernych należy pouczyć o szczególnej naturze Wielkiej Soboty⁸⁰. Świąteczne zwyczaje i tradycje związane z tym dniem z tego powodu, że niegdyś z Wielką Sobotą antycypowano uroczystość paschalną, należy odłożyć na noc i dzień Wielkanocy.

VII. WIELKANOCNA NIEDZIELA ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

A. Wigilia Paschalna w wielką noc

77. Zgodnie z bardzo dawną tradycją, ta noc powinna być czuwaniem na cześć Pana⁸¹. Wigilia, którą się odprawia tej nocy wspominając świętą i wielką noc Zmartwychwstania Chrystusa, jest uważana za „matkę

⁷⁷ Por. Mszał Rzymski, Wielka Sobota; Skład Apostolski; 1 P 3, 19.

⁷⁸ Por. Ogólne wprowadzenie do Liturgii godzin, nr 210.

⁷⁹ Mszał Rzymski, Wielka Sobota.

⁸⁰ S. K. Obrzędów, Dekret „Maxima redemptionis nostrae misteria” (16 listopada 1955) nr 2; AAS 47 (1955) 843.

⁸¹ Por. Wj 12, 42.

wszystkich świętych Wigilii”⁸². W czasie tej Wigilii Kościół czuwając oczekuje Zmartwychwstania Chrystusa i celebrować to zmartwychwstanie przez sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego⁸³.

1. Znaczenie nocnego charakteru Wigilii Paschalnej

78. „Wszystkie obrzędy Wigilii paschalnej odbywają się w nocy; nie wolno ich rozpoczynać, zanim nie zapadnie noc, a należy je zakończyć przed świtem dnia niedzielnego”⁸⁴. Tę zasadę należy ściśle interpretować. Wyklucza się przeciwne tej zasadzie nadużycia i zwyczaje tu i ówdzie spotykane, według których Wigilię Paschalną odprawia się o tej godzinie, o jakiej antycypuje się msze niedzielne.

Te motywy, jakie czasem się podnosi, aby uzasadnić antycypowanie Wigilii Paschalnej, np. brak bezpieczeństwa, nie są przytaczane, gdy chodzi o noc Narodzenia Pańskiego oraz inne zgromadzenia, które odbywają się w nocy⁸⁵.

79. Wigilia Paschalna, w czasie której Hebrajczycy czuwali w nocy oczekując przyjścia Pana, aby ich wyzwolił z niewoli faraona, była przez nich zachowywana jako doroczna pamiątka; była to figura przyszłej, prawdziwej Paschy Chrystusa, nocy prawdziwego wyzwolenia, w której „Chrystus skruszywszy więzy śmierci, jako zwycięzca wyszedł z Otchłani”⁸⁶.

80. Kościół od początku obchodził Paschę, która jest uroczystością nad uroczystościami, przede wszystkim przez odprawienie nocy Wigilii. Zmartwychwstanie Chrystusa jest bowiem podstawą naszej wiary i nadziei; przez chrzest i bierzmowanie zostaliśmy wszczępieni w paschalne misterium Chrystusa, z Nim współumarli, współpogrzebani i współzmartwychwstali, razem z Nim będziemy królować⁸⁷.

Ta Wigilia jest również oczekiwaniem powtórnego przyjścia Pana⁸⁸.

⁸² Św. Augustyn, Mowa 219: PL 38, 1088.

⁸³ Ceremoniał Biskupów, nr 332.

⁸⁴ Por. tamże, nr 332; Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 3.

⁸⁵ S. K. Obrzędów, Instrukcja „Eucharisficum misterium” (25 maja 1967) nr 28, AAS 59 (1967) 556-557.

⁸⁶ Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 19, Orędzie Wielkanocne.

⁸⁷ Por. Sob. Wat. II, KL 6, Por. Rz 6, 3-6, El 2, 5-6, Kol 2, 12-13, 2 Tm 2, 11-12.

2. Struktura Wigilii Paschalnej, znaczenie jej elementów i części

81. Wigilia Paschalna ma następujący porządek: po Liturgii świateł i Orędziu Wielkanocnym (pierwsza część Wigilii), Kościół święty rozważa cuda, których Bóg od początku dokonał dla swojego ludu (druga część Wigilii czyli Liturgia słowa), aż do momentu, w którym razem z nowymi członkami odrodzonymi przez chrzest (trzecia część) Kościół zostaje wezwany na ucztę przygotowaną przez Pana, jako pamiątka Jego śmierci i zmartwychwstania, w oczekiwaniu na jego powrót (czwarta część)⁸⁹.

Nikomu nie wolno zmieniać tej struktury obrzędów według własnego uznania.

82. Pierwsza część obejmuje czynności i gesty symboliczne, które należy wykonać z taką powagą i dostojeństwem, aby wierni mogli pojąć ich znaczenie podane przez pouczenia i modlitwy liturgiczne.

W miarę możliwości, w odpowiednim miejscu poza kościołem, należy przygotować ognisko do błogosławienia nowego ognia; płomień powinien być tak wielki, aby rzeczywiście mógł rozproszyc ciemności i oświecić noc.

Należy przygotować paschał, który ze względu na prawdziwość znaku powinien być sporządzony z wosku, co roku nowy, w kościele jedyny, dość dużej wielkości, nigdy zaś sztuczny, aby mógł przypominać, że Chrystus jest światłością świata. Ma być błogosławiony przy użyciu słów i znaków podanych w mszale, lub innych zatwierdzonych przez Konferencję Episkopatu⁹⁰.

83. Procesja, w której lud wchodzi do kościoła, powinna być prowadzona światłem paschału. Izraelitów prowadził w nocy słup ognisty, chrześcijanie idą za Chrystusem zmartwychwstałym. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby do każdej odpowiedzi „Bogu niech będą dzięki” dodać aklamację na cześć Chrystusa.

⁸⁸ „Tę noc spędzamy na czuwaniu, ponieważ Pan zmartwychwstał i w swoim ciele dla nas rozpoczął to życie, w którym nie ma żadnej śmierci ani snu; w ten sposób wskrzesił ciało z martwych, że już nie umrze i śmierć nie ma już nad nim władzy. Zmartwychwstały, któremu śpiewamy nieco dłużej czuwając, sprawi, że będziemy razem z Nim królowali żyjąc bez końca”: św. Augustyn, *Mowa Gwelferv.*, 5, 4: PLS 2, 552.

⁸⁹ Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 7.

⁹⁰ Por. tamże, nr 10-12.

Światło paschału stopniowo rozszerza się na świece, które wszyscy trzymają w rękach, podczas gdy lampy elektryczne są wygaszone.

84. Diakon śpiewa Orędzie Wielkanocne, które w formie wielkiego lirycznego poematu opiewa całe paschalne misterium wszczepione w ekonomię zbawienia. W razie konieczności, gdy nie ma diakona, a celebrans nie może zaśpiewać Orędzia Wielkanocnego, można jego wykonanie powierzyć kantorowi. Konferencje Episkopatu mogą wprowadzić do Orędzia Wielkanocnego aklamacje ludu⁹¹.

85. Drugą część Wigilii stanowią czytania z Pisma świętego. Opisują one główne zdarzenia dziejów zbawienia. Wierni mogą je spokojnie rozważać, do czego pomagają im śpiew psalmów responsoryjnych, milczenie i modlitwa celebransa.

Odnowione obrzędy Wigilii zawierają siedem czytań ze Starego Testamentu, wyjętych z Prawa i Proroków, które przeważnie zostały przyjęte w starożytnej tradycji Wschodu i Zachodu, oraz dwa czytania z Nowego Testamentu, mianowicie z Apostoła i Ewangelii. W ten sposób Kościół „poczynając od Mojżesza i wszystkich proroków”⁹², wyjaśnia paschalne misterium Chrystusa. Dlatego wszędzie gdzie to jest możliwe należy odczytać wszystkie lekcje, aby zachować charakter Wigilii Paschalnej, która wymaga odpowiednio długiego czasu.

Tam, gdzie okoliczności pastoralne wymagają, aby zmniejszyć ilość czytań, należy odczytać przynajmniej trzy ze Starego Testamentu, z Prawa i Proroków. Nigdy nie należy opuszczać czytania z 14 rozdziału Księgi Wyjścia z odpowiednim kantykiem⁹³.

86. Znaczenie typologiczne tekstów Starego Testamentu opiera się na Nowym i ukazuje się w modlitwie wypowiedzianej przez kapłana po poszczególnych czytaniach. Dobrze jest pomóc wiernym w zrozumieniu znaczenia typologicznego przez krótkie wprowadzenie. To wprowadzenie może podać sam kapłan lub diakon.

Komisje liturgiczne narodowe lub diecezjalne, niech przygotowują odpowiednie pomoce do użytku duszpasterzy.

Po czytaniu śpiewa się psalm z refrenem powtarzanym przez lud.

W takim powtarzaniu się części zachowuje się rytm, który wspomaga uczestnictwo i pobożność wiernych⁹⁴. Należy pilnie czuwać, aby w miejsce psalmów nie wprowadzono pieśni ludowych.

87. Po zakończeniu czytań ze Starego Testamentu śpiewa się hymn „Chwała na wysokości”, według zwyczajów miejscowych biją dzwony, śpiewa się kolektę i tak przechodzi się do czytań z Nowego Testamentu. Czyta się pouczenie Pawła o chrzcie, jako wszczępieniu w paschalne misterium Chrystusa.

Następnie wszyscy wstają, kapłan trzykrotnie intonuje „Alleluja” stopniowo podnosząc głos, a lud je powtarza⁹⁵. Jeżeli jest to konieczne psalmista lub kantor intonuje „Alleluja”, które lud powtarza między wersestami psalmu 118(117). Ten psalm wielokrotnie cytowali apostołowie w katechezie paschalnej⁹⁶. Wreszcie słowami Ewangelii ogłasza się Zmartwychwstanie Pańskie, co stanowi szczyt całej Liturgii słowa. Po Ewangelii nie należy opuszczać krótkiej homilii.

88. Trzecią część Wigilii stanowi liturgia chrzcielna. Teraz w sakramentalny sposób celebryje się Paschę Chrystusa i naszą. Wyraża się to w sposób całkowity w tych kościołach, które mają chrzcielnicę, przede wszystkim wtedy, gdy odbywa się chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych albo przynajmniej chrzest dzieci⁹⁷. Także wtedy, gdy nie ma kandydatów do chrztu, w kościołach parafialnych odbywa się błogosławieństwo wody chrzcielnej. Jeżeli to błogosławieństwo odbywa się w prezbiterium, a nie w kaplicy chrzcielnej, po błogosławieństwie odnosi się wodę do chrzcielnicy i tam się ją przechowuje przez cały czas Wielkanocy⁹⁸. Tam, gdzie nie ma kandydatów do chrztu i nie błogosławi się wody chrzcielnej, wspomina się chrzest przez błogosławieństwo wody przeznaczonej do pokropienia ludu⁹⁹.

89. Następuje odnowienie przyrzeczeń złożonych na chrzcie. Wprowadza je pouczenie celebransa. Wierni stojąc i trzymając w rękach płonące świece odpowiadają na pytania. Potem zostają pokropieni wodą.

⁹¹ Por. tamże, nr 17.

⁹² Łk 24, 27; Por. Łk 24, 44-45.

⁹³ Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 21.

⁹⁴ Por. tamże, nr 23.

⁹⁵ Por. Ceremoniał Biskupów, nr 352.

⁹⁶ Por. Oz 4, 11-12; Mt 21, 42; Mk 12, 10; Łk 20, 17.

⁹⁷ Por. Obrzędy chrztu dzieci, nr 6.

⁹⁸ Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 48.

⁹⁹ Por. tamże, nr 45.

W ten sposób gesty i słowa przypominają im chrzest, który otrzymali. Kapłan kropi lud przechodząc przez nawę kościoła, podczas gdy wszyscy śpiewają antyfonę „Vidi aquam” lub inną pieśń o charakterze chrzciel-
nym¹⁰⁰.

90. Sprawowanie Eucharystii stanowi czwartą część Wigilii i jej szczyt, ponieważ Eucharystia jest w pełni sakramentem paschalnym, mianowicie pamiątką ofiary krzyżowej i obecnością Chrystusa zmar-
twychwstałego, dopełnieniem wtajemniczenia chrześcijańskiego i przed-
smakiem Paschy wieczystej.

91. Należy uważać, aby tej Liturgii eucharystycznej nie sprawować z pośpiechem, przeciwnie, wypada, aby wszystkie obrzędy i słowa osią-
gnęły największą siłę wyrazu: Modlitwa powszechna, w której nowo
ochrzczeni, już jako wierni, po raz pierwszy wykonują swoje kapłań-
stwo¹⁰¹, procesja na przygotowanie darów z udziałem nowo ochrzczo-
nych, jeżeli są obecni, Modlitwa eucharystyczna pierwsza, druga lub
trzecia i to ze śpiewem, z odpowiednimi embolizmami¹⁰². Komunia eu-
charystyczna, jako moment pełnego udziału w sprawowanym misterium.
Na Komunię wypada śpiewać psalm 118(117) z antyfoną „Pascha no-
strum” lub psalm 34(33) z antyfoną „Alleluja, alleluja, alleluja”, albo
inną pieśń wyrażającą radość paschalną.

92. Jest pożądane, aby w Komunii Wigilii Paschalnej osiągnięto peł-
nię znaku eucharystycznego, rozdając ją pod postaciami chleba i wina.
Niech Ordynariusze miejscowi rozważą możliwość takiego pozwolenia
i związane z tym okoliczności¹⁰³.

3. Niektóre uwagi duszpasterskie

93. Liturgię Wigilii Paschalnej należy sprawować w ten sposób, aby
dała ludowi chrześcijańskiemu całe bogactwo modlitw i obrzędów; na-
leży zachować prawdziwość znaków, troszczyć się o uczestnictwo wier-
nych, zapewnić udział ministrantów, lektorów i scholi śpiewaków.

¹⁰⁰ Por. tamże, nr 47.

¹⁰¹ Por. tamże, nr 49; Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 36.

¹⁰² Por. Mszał Rzymski, Wigilia Paschalna, nr 53; Tamże, Msze obrzędowe, 3. Przy udzielaniu chrztu.

¹⁰³ Por. Mszał Rzymski. Ogólne wprowadzenie, nr 240-242.

94. Jest pożądane, aby niekiedy przewidzieć zgromadzenie wielu wspólnot w jednym kościele, jeżeli ze względu na bliskość kościołów albo małą ilość uczestników nie można zorganizować Wigilii z pełnym udziałem i uroczystą oprawą.

Należy popierać udział grup specjalnych w sprawowaniu Wigilii Paschalnej, w czasie której wszyscy wierni razem zgromadzeni mogą głębiej doświadczyć znaczenia przynależności do tej samej wspólnoty kościelnej.

Wiernych, którzy z okazji wakacji wyjeżdżają z własnej parafii, należy wezwać, aby uczestniczyli w Wigilii Paschalnej w miejscu, gdzie przebywają.

95. W zapowiadaniu Wigilii Paschalnej należy uważać, aby jej nie przedstawiać jako zakończenia Wielkiej Soboty. Lepiej jest powiedzieć, że Wigilię Paschalną sprawuje się „w noc paschalną”, jako jeden akt kultu. Wzywa się duszpasterzy, aby w katechezie pilnie pouczali wiernych o uczestniczeniu w całej Wigilii Paschalnej¹⁰⁴.

96. Aby lepiej celebrować Wigilię Paschalną, sami duszpasterze powinni pogłębiać znajomość tekstów i obrzędów; wtedy będą mogli podawać prawdziwą mistagogię.

B. Dzień Wielkanocy

97. Mszę w dniu Wielkanocy należy odprawić bardzo uroczyście. Jako aktu pokutnego, wypada dokonać pokropienia wodą pobłogosławioną w czasie Wigilii. Podczas pokropienia śpiewa się antyfonę „Vidi aquam” albo inną pieśń o charakterze chrzcielnym. Tą samą wodą należy napęłnić kropielnice przy wejściu do kościoła.

98. Należy zachować, tam gdzie trwa lub zaleźnie od okoliczności wznowić, tradycję odprawiania w dzień Wielkanocy Nieszporów chrzcielnych. Wciągu tych Nieszporów, podczas śpiewania psalmów odbywa się procesja do chrzcielnicy¹⁰⁵.

99. Paschał umieszcza się obok ambony albo obok ołtarza i zapala się przynajmniej na wszystkie uroczyste obrzędy liturgiczne tego okre-

¹⁰⁴ Por. Sob. Wat. II, KL 106.

¹⁰⁵ Por. Ogólne wprowadzenie do Liturgii godzin, nr 213.

su, to jest na Mszę, Jutrznę i Nieszpory, aż do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego. Po tej niedzieli paschał z czią przechowuje się w kaplicy chrzcielnej, aby od niego zapalać w czasie chrztu świece ochrzczonych. Przy odprawianiu pogrzebu paschał ustawia się obok katafalku, aby wskazywał, że śmierć jest dla chrześcijanina jego prawdziwą Paschą.

Poza Okresem Wielkanocnym nie zapala się paschału, ani się go nie przechowuje w prezbiterium¹⁰⁶.

VIII. CZAS WIELKANOCNY

100. Obchód Wielkanocny trwa w Czasie Wielkanocnym. Pięćdziesiąt dni od Niedzieli Zmartwychwstania aż do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego, obchodzi się w radości jako jeden dzień świąteczny, a nawet jako „wielką niedzielę”¹⁰⁷.

101. Niedziele tego czasu uważa się za niedziele Wielkanocy. Mają one pierwszeństwo przed świętami Pańskimi i przed wszystkimi uroczystościami. Uroczystości, które przypadają na te niedziele, antycypuje się w sobotę¹⁰⁸. Uroczystości na cześć Najświętszej Maryi Panny i świętych, które przypadają w ciągu tygodnia, nie mogą być obchodzone w niedziele¹⁰⁹.

102. Cały ten okres jest przeznaczony na „mistagogię” dorosłych, którzy otrzymali wtajemniczenie chrześcijańskie w czasie Wigilii Paschalnej. Tam, gdzie są nowo ochrzczeni, należy zachować to, co jest przepisane w Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, numery 37-40 i 235-239. Wszędzie, w czasie oktawy wielkanocnej, należy dodawać w Modlitwie eucharystycznej modlitwę wstawienniczą za nowo ochrzczonych.

103. Przez cały czas Wielkanocny, podczas mszy niedzielnych należy zarezerwować wśród wiernych specjalne miejsca dla nowo ochrzczonych. Wszyscy nowo ochrzczeni niech się starają uczestniczyć w mszach ze swoimi chrzestnymi. W homilii i, zależnie od okoliczności, w Modlitwie wiernych należy o nich wspomnieć. Na zakończenie okresu „mistagogii”,

¹⁰⁶ Por. Mszał Rzymski, Niedziela Zesłania. Ducha świętego, rubryka końcowa; Obrzędy chrztu dzieci, Wtajemniczenie chrześcijańskie, Wprowadzenie ogólne, nr 25.

¹⁰⁷ Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 22.

¹⁰⁸ Por. tamże, nr 5, 23. Uwaga! Patrz przypis 13.

¹⁰⁹ Por. tamże, nr 58.

koło Niedzieli Zesłania Ducha Świętego, powinno się odbyć jakieś nabożeństwo, zgodne z krajowym zwyczajem¹¹⁰. Wypada, aby dzieci otrzymywały w te niedziele wielkanocne pierwszą Komunię świętą.

104. W czasie Wielkanocnym, duszpasterze niech pouczają wiernych już przystępujących do Komunii świętej o znaczeniu przykazania kościelnego nakazującego w tym okresie przyjęcie Komunii świętej¹¹¹. Bardzo się zaleca, aby przede wszystkim w oktawie wielkanocnej zanoszono Komunię świętą do chorych.

105. Tam, gdzie jest zwyczaj błogosławienia domów z okazji świąt Wielkanocnych, powinien tego błogosławieństwa udzielić proboszcz albo inni kapłani, lub diakoni przez niego delegowani. Jest to okazja do spełnienia obowiązków duszpasterskich¹¹². Proboszcz nawiedza domy, aby odwiedzić każdą rodzinę, odbywa rozmowę z jej członkami i modli się z nimi używając tekstów zawartych w księdze błogosławieństw¹¹³. W wielkich miastach należy przewidzieć możliwość zgromadzenia wielu rodzin, aby razem odbyć obrzęd błogosławieństwa.

106. W różnych krajach i u różnych narodów, spotyka się liczne zwyczaje ludowe związane z czasem Wielkanocnym, które nierzadko ściągają większą liczbę uczestników niż święta Liturgia; nie należy ich lekceważyć, ponieważ mogą one wyrażać ducha religijności wiernych. Konferencje Episkopatu i Ordynariusze miejscowi niech zadbają, aby tego rodzaju zwyczaje, które sprzyjają pobożności, zharmonizować z Liturgią i przepoić je duchem, tak aby czerpały inspirację z Liturgii i do niej lud prowadziły¹¹⁴.

107. Ten święty okres pięćdziesięciu dni kończy się Niedzielą Zesłania Ducha Świętego, w którą wspomina się Zesłanie Ducha Świętego na Apostołów, początki Kościoła oraz początek jego misji skierowanej do wszystkich języków, ludów i narodów¹¹⁵.

¹¹⁰ Por. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, nr 235-239.

¹¹¹ Por. KPK, kan 920.

¹¹² S. K. Obrzędów, Dekret „Maxima redemptionis nostrae misteria” (16 listopada 1955) nr 24, AAS 47 (1955) 847.

¹¹³ Błogosławieństwa, rozdział I, II, Doroczne błogosławieństwo rodzin w ich domach, nr 40-98.

¹¹⁴ Por. Sob. Wat. II, KL 13; Por. KKB, Orientamenti e proposte per la celebrazione dei anno mariano (3 kwietnia 1987) nr 3, 51-56.

Należy popierać dłuższe sprawowanie Mszy wigilijnej, która nie ma charakteru chrzcielnego jak Wigilia Paschalna, lecz jest gorliwą modlitwą za przykładem Apostołów i uczniów, którzy trwali jednomyślnie na modlitwie z Maryją, Matką Jezusa, oczekując Ducha Świętego¹¹⁶.

108. „Cechą charakterystyczną uroczystości paschalnej jest to, że cały Kościół cieszy się z odpuszczenia grzechów, jakie zostało udzielone nie tylko tym, którzy odrodzili się przez chrzest, lecz także tym, którzy od dawna zostali zaliczeni do przybranych dzieci”¹¹⁷. Dzięki gorliwej działalności duszpasterskiej i większemu wysiłkowi duchowemu, z łaski Pana wszyscy, którzy ukończyli obchód świąt wielkanocnych, będą mogli zachować ich ducha w życiu i postępowaniu¹¹⁸.

+ *Wergiliusz Noe*
Arcybiskup tyt. Wonkary

Paweł Augustyn kard. Mayer OSB
Sekretarz Prefekt

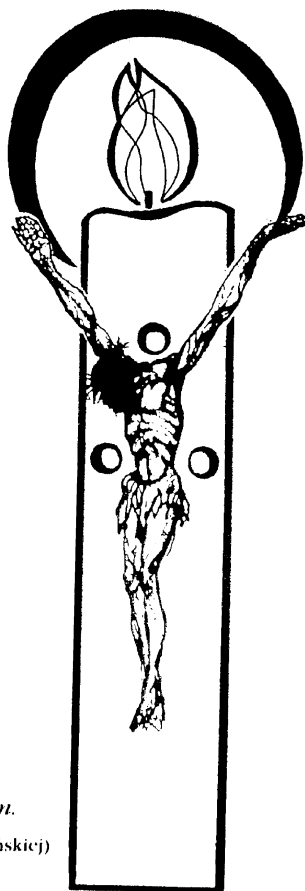
W Rzymie, w siedzibie Kongregacji Kultu Bożego, 16 stycznia 1988 roku

¹¹⁵ Por. Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza, nr 23.

¹¹⁶ Pierwsze Nieszpory uroczystości można połączyć z mszą w sposób przewidziany w Ogólnym wprowadzeniu do Liturgii godzin, nr 96. Można odczytać więcej czytań z Pisma świętego, które Lekcjonarz podaje do wyboru na tę mszę, aby głębiej zrozumieć misterium tego dnia. W takim wypadku lektor udaje się na ambonę i tam czyta pierwszą lekcję. Potem psalmista lub kantor śpiewa psalm, a lud powtarza refren. Następnie wszyscy wstają, kapłan mówi „módlmy się” i po chwili cichej modlitwy odmawia kolektę odpowiadającą czytaniu (np. jedna z kolekt dni powszednich po 7. niedzieli Wielkanocnej).

¹¹⁷ Św. Leon Wielki, 6 Mowo o Wielkim Poście, 1-2: KL 54, 285.

¹¹⁸ Por. Mszał Rzymski, Sobota po 7. niedzieli Wielkanocnej, kolekta.

*Oto drzewo Krzyża,
na którym zawisło
Zbawienie świata.
Pójdźmy z pokłonem.*

(z liturgii Męki Pańskiej)

Ks. Marek Adaszek

PRZYGOTOWANIE I SPRAWOWANIE LITURGII ŚWIĄT PASCHALNYCH

**w świetle listu okólnego
Kongregacji Kultu Bożego
*De festis paschalibus praeparandis
et celebrandis*
z dnia 16 stycznia 1988 roku**

- 1.1-4.** Uwagi wstępne
- 2.1-6.** Wprowadzenie
- 3.1-14.** Czas Przygotowania Paschalnego (Wielki Post)
- 4.1-6.** O Triduum Paschalnym w ogólności
- 4.7.1-9.** Wielki Czwartek
- 4.8.1-5.** Wielki Piątek
- 4.9.** Wielka Sobota
- 4.10.1-4.** Wigilia Paschalna
- 4.11.1-2.** Dzień Niedzieli Zmartwychwstania
- 5.1-3.** Czas paschalny

1.1. Dokument, o którym jest mowa w temacie niniejszego przedłożenia, w swoim *Proemium* zaznacza, że obowiązujące pozostaje to wszystko, co się tyczy doktryny, duszpasterstwa i norm w przygotowaniu i celebrowaniu Świąt Paschalnych, a co zostało zawarte w odnowionym, na polecenie Soboru Watykańskiego II, *Kalendarzu Rzymskim*¹¹⁹ oraz w *Mszale*¹²⁰ i innych księgach liturgicznych.

¹¹⁹ *Calendarium Romanum*, Editio Typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1969.

¹²⁰ Chodzi w tym miejscu o *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum*, Editio typica altera, Libreria Editrice Vaticana 1975 i o jego wydanie w języku polskim: *Mszal Rzymski dla Diecezji Polskich*, Pallottinum 1986.

1.2. Nowy *Mszal rzymski*¹²¹ charakteryzuje się dość licznymi zmianami w stosunku do edycji z roku 1975. Należy zauważyć, że rubryki dotyczące Triduum paschalnego w nowym *Mszale rzymskim* niemal w całości pochodzą z *Listu okólnego* Kongregacji Kultu Bożego z 1988 roku.

1.3. Celem tego Dokumentu jest zwrócenie szczególniejszej uwagi na te wszystkie elementy doktryny i duszpasterstwa oraz wpływające z nich normy w przygotowaniu i celebrowaniu Paschy Pana, które są ciągle jeszcze w bardzo małym stopniu obecne lub wprost nieobecne w świadomości duszpasterzy i w konsekwencji w świadomości wiernych. Chodzi zatem o to, aby Kościół celebrując z większą świadomością Paschę Chrystusa, mógł tym szczególnie obfitować w tak pożądane owoce wiary.

1.4. Należy zaraz na początku powiedzieć, że nie sposób też w tej jednej wypowiedzi omówić wyczerpująco wszystko to, co składa się na przygotowanie i celebrowanie Męki, Śmierci i Zmartwychwstania naszego Pana. W tekstach i obrzędach liturgii tego Misterium kryje się olbrzymie bogactwo treści. Nie będzie też tutaj mowy o tym, co jest powszechnie wiadome i zachowywane w praktyce.

2.1. List Okólny Kongregacji Kultu Bożego, o którym mowa, w swoim Wstępie przypomina – cytując *Kalendarz Rzymski* (nr 18) – że tym czym jest niedziela dla tygodnia, tym są Święta Paschalne dla całego roku. Są one jego apogeum, szczytem i jaśnieją nieporównywalnym blaskiem. Są one właściwie jedynym świętem chrześcijan, a wszystkie inne obchody w roku liturgicznym w nich mają swoje źródło i do nich zmierzają.

2.2. Święta Paschalne, czyli Paschalne Triduum Męki i Zmartwychwstania Pańskiego, rozpoczynają się Mszą Wieczery Pańskiej w Wielki Czwartek i trwają do wieczora Niedzieli Zmartwychwstania Pańskiego, czyli do II Nieszporów tejże Niedzieli. Jest to zatem jedno święto liczące trzy doby. Swój punkt kulminacyjny osiąga ono w Wigilii paschalnej sprawowanej w Świętą Wielką Noc, z Wielkiej Soboty na Wielką Niedzielę, a więc według starożytnej, kościelnej, liturgicznej

¹²¹ *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum Ioannis Pauli II cura recognitum*, Editio typica tertia, Typis Vaticanis 2002.

miary czasu, Wigilia Paschalna należy już do Niedzieli Zmartwychwstania i jest ona prawdziwą Rezurekcją, obchodem Zmartwychwstania Chrystusa.

2.3. Tymczasem tu i ówdzie, jak z ubolewaniem stwierdza interesujący nas Dokument, ignorancja odnośnie Wigilii Paschalnej sięga tak daleko, że utożsamia się ją niekiedy z wieczorną Mszą św., jaką zwykle się odprawiać u początku niedzieli, czyli w sobotni wieczór.

2.4. Obchód Tajemnicy Paschalnej naszego Pana przedłuża się następnie w Kościele na czas pięćdziesięciu dni, poczynając od Niedzieli Zmartwychwstania, a kończąc na Niedzieli Zesłania Ducha Świętego. Czas ten, zwany paschalnym w *Kalendarzu Rzymskim*, „obchodzi się z wielką radością jako jeden dzień świąteczny, co więcej jako ‘Wielka Niedziela’”¹²². Tak nazwał te pięćdziesiąt dni już w IV w. św. biskup Atanazy. Dobrze byłoby rezerwować nazwę ‘Wielka Niedziela’ dla całego czasu paschalnego, nazywając ostatni dzień Triduum Paschalnego ‘Niedzielą Zmartwychwstania’ – zgodnie zresztą z nomenklaturą używaną przez *Kalendarz Rzymski*.

2.5. Paschalne Triduum Męki i Zmartwychwstania Pana jest poprzedzane – według obecnego, zreformowanego Kalendarza Rzymskiego – czterdziestodniowym czasem paschalnego Przygotowania. Takiej właśnie nazwy „Przygotowanie Paschalne” używa *Kalendarz* na oznaczenie tego czasu, zachowując jednocześnie nazwę ‘Quadragesima’ i nawiązując w ten sposób do liczby czterdziestu lat lub dni o dużym znaczeniu typologicznym w Biblii¹²³.

W Polsce czterdziestodniowy czas Przygotowania Paschalnego określa się także mianem Wielkiego Postu. Jest to rzeczywiście czas wielkiego postu Pana naszego Jezusa Chrystusa, który przez ten post – szeroko tutaj pojęty – dokonał naszego zbawienia.

2.6. Omówienie czasu przygotowania i celebrowania Paschy Pana, który rozciąga się od Środy Popielcowej do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego, a w którego centrum, jak drogocenna perła, jaśnieje Święte

¹²² *Kalendarz Rzymski*, nr 22.

¹²³ *Calendarium Romanum*, Editio Typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1969, ss. 57-58: 40 dni postu Pana naszego Jezusa Chrystusa; 40 lat pobytu Ludu Bożego Starego Testamentu na pustyni; 40 dni pobytu Mojżesza na górze Synaj; 40 dni występowania Filistyńczyka Goliata przeciwko Izraelowi dopóki Dawid go nie pokonał; 40 dni wędrówki Eliasza do Bożej góry Horeb mocą darowanego od Boga pokarmu; 40 dni głoszenia pokuty w Niniwie przez Jonasza.

Triduum Paschalne Męki i Zmartwychwstania Chrystusa, rozpoczynamy od prezentacji czterdziestodniowego Przygotowania Paschalnego.

3.1. Ceremoniał Biskupi¹²⁴ tak określa naturę czasu Przygotowania Paschalnego: czas ten ma podwójny charakter. Usposabia on do celebrowania paschalnego Misterium tak katechumenów jak i wiernych. Katechumeni przez obrzęd elekcji, scrutiny oraz katechezę są prowadzeni do przyjęcia sakramentów inicjacji chrześcijańskiej Chrztu, Bierzmowania i Eucharystii. Wierni zaś słuchając intensywniej w tym czasie Słowa Bożego i oddając się modlitwie przygotowują się przez pokutę do odnowienia obietnic chrzcielnych¹²⁵.

3.2. Warto tutaj zaraz zauważyć, że to właśnie podczas Wigilii Paschalnej, w Wielką i Świętą Noc, w samym centrum Świąt Paschalnych, katechumeni przez sakramenty Chrztu, Bierzmowania i Eucharystii, wprowadzeni są w komunię z Chrystusem, a wierni, trzymając w rękach zapalone świece chrzcielne, ponawiają chrzcielną obietnicę i są następnie pokropieni wodą chrzcielną przedtem uroczystie pobłogosławioną.

3.3. Misterium więc inicjacji chrześcijańskiej, bądź jej renovatio, jest motywuem wiodącym czasu Przygotowania Paschalnego. Wszystkie inne motywy są temu Misterium podporządkowane. Odnosi się to także do motywu pasyjnego. Takie czcigodne nabożeństwa jak Gorzkie Żale, czy Droga Krzyżowa, muszą na sobie nosić wyraźny rys chrzcielny i pokutny, i to za cenę ich ocalenia. W innym wypadku nie wytrzymają one konfrontacji z treścią tekstów liturgicznych Mszału i Lekcjonarza tego okresu, i prędzej czy później zanikną. Nie należy też uważać, że wchodzący tak mocno w Wielkim Tygodniu motyw Męki Chrystusa zastępuje, podmienia dotychczasowy motyw chrzcielno-pokutny. Przeciwnie, tym bardziej go wzmacnia. Charakter tej wypowiedzi i miejsce nie pozwala na przeprowadzenie tutaj biblijno-teologicznego uzasadnienia tej tezy.

3.4. Trzeba przypomnieć zarazem, że czas Przygotowania Paschy był dla katechumenów pierwszych wieków Kościoła ostatnim, niezwykle intensywnym okresem w ich katechumenacie trwającym dwa, trzy czy nawet kilka lat.

¹²⁴ *Caeremoniale episcoporum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli Pp. II promulgatum*, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1985.

¹²⁵ *Ceremoniał Biskupów*, nr 249.

3.5. Odnowiony po Soborze Watykańskim II *Lekcjonarz Mszalny* w niedzielnym cyklu „A”, w III, IV i V Niedzielę Przygotowania Paschalnego, każe odczytywać w zgromadzeniu eucharystycznym kolejno trzy wielkie katechezy chrzcielne, zaczerpnięte z Ewangelii wg św. Jana. W III Niedzielę: rozmowa Jezusa z Samarytanką przy studni Jakubowej (woda żywa – Duch Święty); w IV Niedzielę: uzdrowienie niewidomego od urodzenia (fotismos = oświecenie – Chrzest); w V Niedzielę: wskreszenie Łazarza (wiara – zmartwychwstanie). Tego cyklu „A” czytań mszalnych *Lekcjonarz Mszalny*¹²⁶ pozwala użyć każdego roku (!) – rzecz bez precedensu w całym Lekcjonarzu.

3.6. Wziąwszy to wszystko pod uwagę, Dokument Kongregacji poleca, aby także wspólnoty wiernych, w których nie przygotowują się katechumeni do przyjęcia sakramentów inicjacji, modliły się za katechumenów, którzy gdzie indziej są przygotowywani.

3.7. Duszpasterze są zachęceni, aby w tym czasie wyjaśniać różne aspekty Tajemnicy Chrztu, także w homilii codziennej Mszy św., do uczestnictwa w której, w tym czasie, niech zapraszają wiernych powierzonych ich trosce.

3.8. Wierni, jeżeli nie mogą z różnych względów uczestniczyć w tym czasie części w Mszy św., niech starają się przynajmniej wspólnie, w gronie rodziny lub prywatnie, odczytywać teksty codziennej mszalnej Liturgii Słowa. Aby to umożliwić, można w gablocie przed kościołem lub w jego przedsionku, wywiesić odpowiedni afisz z referencjami biblijnymi i zachętą do lektury tekstów codziennej Mszy. Będzie to z pewnością o wiele pożyteczniejsze, niż miernej wartości znaczeniowej plakaty wywieszane w gablotach w tym czasie. W ten też sposób, przez częste słuchanie Słowa Bożego, wierni będą lepiej kierowani ku pokucie.

3.9. List Okólny Kongregacji kładzie nacisk na to, aby pokuta chrześcijan w tym czasie nie była tylko indywidualna i wewnętrzna. Prawdziwe nawrócenie serca objawia się bowiem we wspólnotowym obrzędzie i ma swoje skutki społeczne. Stąd polecenie Kongregacji, aby w modlitwie Kościoła, w tym czasie, częściej pojawiała się prośba o nawrócenie i pojednanie z Bogiem grzeszników oraz, aby wiernych gromadzić na nabożeństwach pokutnych, a Sakrament Pokuty sprawować – zwłaszcza

¹²⁶ *Lekcjonarz Mszalny*, t. II, Poznań-Warszawa 1973, ss. 74, 78, 107, 110, 140, 143.

cza przy okazji rekolekcji i w stosownych okolicznościach, z określonymi grupami wiernych – według drugiej formy¹²⁷, ze wspólną Liturgią Słowa i końcowym dziękczynieniem.

3.10. Dokument Kongregacji zachęca też bardzo (*valde commendatur*), aby w większych miastach, zwłaszcza będących siedzibą biskupa, gdzie to tylko możliwe wrócić do tradycji zgromadzeń ‘stacyjnych’. Jest to, jak wiemy zalecane także przez *Mszal Rzymski dla Diecezji Polskich*. Czytamy tam: „Zaleca się, aby zwłaszcza w Wielkim Poście w większych miastach odbywały się zgromadzenia Kościoła miejscowego na wzór rzymskich nabożeństw stacyjnych, pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego. Takie zgromadzenia mogą odbywać się w niedzielę albo w dogodne dni tygodnia, w sposób dostosowany do miejscowych zwyczajów. Można je urządzać albo przy grobach Świętych, albo w głównych kościołach, albo w sanktuariach lub w uczęszczanych miejscach pielgrzymkowych¹²⁸.”

3.11. Stolica Apostolska zwraca też uwagę na to, aby śpiewy podczas liturgii, zwłaszcza eucharystycznej, odpowiadały tekstom liturgii, a więc dotykały przede wszystkim Misterium Chrztu i Pokuty. Stawia się w ten sposób wielkie zadanie przed odpowiedzialnymi w tym względzie. Niemniej przy dobrej woli można wiele zrobić umiejętnie wykorzystując repertuar śpiewów znanych powszechnie wiernym oraz ucząc nowych.

Wszystkie te nabożeństwa odprawiane w czasie przygotowania paschalnego należy przepoić duchem liturgii tego czasu i związać z nią¹²⁹.

3.12. Szczególnymi dniami w czasie Przygotowania Paschalnego są dni Wielkiego Tygodnia od Niedzieli Palmowej Męki Pańskiej do Wielkiego Czwartku wieczora wyłącznie. Jest wskazane, aby w tych dniach nie sprawować Sakramentu Chrztu i Bierzmowania, jako że najważniejszym do tego momentem, według Tradycji Kościoła, jest Wigilia Paschalna.

3.13. W samą Niedzielę Palmową, w łączności z główną Mszą św. tego dnia, odprawia się procesję naśladując ingres mesjański Pana do

¹²⁷ *Obrzędy Pokuty*, Katowice 2002, ss. 42-60.

¹²⁸ *Mszal Rzymski dla Diecezji Polskich*, Pallottinum 1986, s. 61.

¹²⁹ Por. *Konstytucja o Liturgii Świętej*, w *Sobór Watykański II. Konstytucje Dekrety Deklaracje*, Poznań 2002, nr 13: „Uwzględniając okresy liturgiczne, należy te nabożeństwa tak uporządkować, aby były zgodne ze świętą liturgią, z niej niejako wypływały i do niej wiernych prowadziły. Liturgia bowiem ze swej natury znacznie je przewyższa”.

Jerozolimy. Inne Msze są poprzedzane tzw. uroczystym wejściem (vide *Msza!*). Przy tej okazji *List* Kongregacji przypomina obrzęd prawdziwej procesji. Zgromadzenie się wiernych ma miejsce poza kościołem, w którym będzie sprawowana Eucharystia, np. w innym mniejszym kościele lub jakimś stosownym miejscu. Tam przybywa celebrians z asystą i po proklamacji Ewangelii o ingresie mesjańskim Chrystusa do Jerozolimy rusza procesja. Dokument z naciskiem podkreśla, aby z takiej procesji zbyt łatwo nie rezygnować na rzecz uroczystego czy zwykłego wejścia oraz, aby procesję dobrze przygotować tak, aby przyniosła duchowe owoce w życiu wiernych (nr 29). Wejście uroczyste czy zwykłe stosować należy wtedy, kiedy procesja jest naprawdę utrudniona.

Nie należy też skracać opisu Męki Pańskiej i pomijać czytania biblijne poprzedzające ją w Liturgii Słowa Niedzieli Palmowej. Dokument Stolicy Apostolskiej poleca też, aby nie opuszczać homilii w tym dniu (nr 34).

3.14. W dniach poprzedzających Paschalne Triduum należy dać wier-
nym dogodnie okazji do Sakramentu pokuty, aby wszyscy w pełny spo-
sób mogli uczestniczyć w liturgii Świętego Triduum.

4.1. Paschalne Triduum Męki i Zmartwychwstania Chrystusa, od Wielkiego Czwartku wieczora do wieczora Niedzieli Zmartwychwstania, jest szczytowym obchodem Tajemnicy Odkupienia w ciągu całego roku. W Wielki Czwartek kończy się czas Przygotowania Paschy. Obowiązkowy post w Wielki Piątek i zalecany w Wielką Sobotę, nazywany w Tradycji postem paschalnym, ma usposobić wiernych, aby wzniosłym i otwartym sercem doszli do radości Niedzieli Zmartwychwstania.

4.2. Poleca się też, aby gdzie to tylko możliwe, odprawić w Wielki Piątek i w Wielką Sobotę razem z ludem Jutrznie i Godzinę Czytań. Stanowi to – według Dokumentu – wspaniały sposób medytacji Męki, Śmierci i Pogrzebu Pana, wtedy gdy oczekujemy obwieszczenia Jego Zmartwychwstania.

4.3. Z całym naciskiem podkreśla się konieczność starannego przy-
gotowania odpowiedniej liczby Służby Liturgicznej, tak aby liturgia tych
‘Świąt nad świętami’ mogła być sprawowana w całej okazałości. Dusza-
pasterze niech też wykorzystują wszystkie stosowne okazje, aby wier-
nych pouczać o znaczeniu i symbolice teje liturgii.

4.4. Ogromne znaczenie w liturgii Triduum Paschalnego ma śpiew. Dokument wymienia jako zasadniczo mające być śpiewane przez celebransa i posługujących te wszystkie teksty liturgii Triduum, które w *Mszale* zostały zaopatrzone w melodie.

4.5. Poleca się też, aby dla celebrowania paschalnego Triduum schodziły się wszystkie mniejsze wspólnoty. W ten sposób będzie możliwe lepsze, pełniejsze przygotowanie i przeżycie Misteriów Odkupienia.

4.6. Zachęcam też do szczegółowego zapoznania się z artykułem o. Kazimierza Lijki, *Triduum Paschalne w Mszałe rzymskim z 2002 r.*¹³⁰. Autor kończy swój artykuł słowami: „Pośród nowych kwestii... warto zwrócić szczególną uwagę na zmianę gestu rąk złożonych na gest rąk rozłożonych przy odmawianiu wielu modlitw, jak też na pozwolenie usługującemu świeckiemu na wypowiedanie wezwań Modlitwy powszechnej w Wielki Piątek i na niesienie paschału w procesji”¹³¹.

4.7.1. Triduum Paschalne rozpoczyna się Mszą Wieczery Pańskiej w Wielki Czwartek wieczorem. Całą uwagę skupić wtedy należy na Misterium ustanowienia Eucharystii i przykazaniu braterskiej miłości.

4.7.2. W tym dniu zabronione są, zgodnie z Tradycją Kościoła, Msze św. bez udziału wiernych. Ideałem jest jedna Msza św. gromadząca wszystkich wiernych parafii i jej prezbiterów przy jednym ołtarzu. Owszem dozwolona jest także druga Msza św., za pozwoleniem Ordynariusza miejsca, dla tych wiernych, którzy nie mogą uczestniczyć we Mszy Wieczery Pańskiej wieczorem.

4.7.3. Podczas Mszy Wieczery Pańskiej należy konsekrować chleb w wystarczającej ilości dla wszystkich zgromadzonych, pamiętając, aby wystarczyło go także do Komunii św. podczas liturgii Męki Pańskiej w Wielki Piątek.

4.7.4. Wymownym znakiem podczas Mszy Wieczery Pańskiej jest otwarte, puste tabernakulum. Najświętszy Sakrament, stale w nim przechowywany, można przenieść na inne, odpowiednie miejsce w kościele, także – w razie braku innej możliwości – do tabernakulum Ołtarza Adoracji, gdzie w procesji przeniesie się Ciało Pańskie konsekrowane we Mszy Wieczery Pańskiej.

¹³⁰ Artykuł został zamieszczony w *Anamnesis* 8(2002)3, ss. 60-65.

¹³¹ Tamże, s. 65.

4.7.5. Ten Ołtarz Adoracji nie może przypominać tzw. Ciemnicy. Dominuje w jego urządzeniu kolor biały, wiele światła oraz kwiaty. W dekoracji tego Ołtarza Adoracji mają się znaleźć symbole Eucharystii nie zaś Męki Pańskiej. W adoracji w Wielki Czwartek przedłużamy niejako Eucharystię Wieczery Pańskiej uwielbiając Ciało za nas wydane i Krew za nas przelaną. Nie wypada wtedy śpiewać Gorzkich Żali czy też pieśni pasyjnych. Adoracja powinna mieć charakter dziękczynny. *List Kongregacji* podpowiada odczytywanie wtedy tekstów Pisma Świętego, np. J 13-17.

4.7.6. We Mszy Wieczery Pańskiej, po homilii, może mieć miejsce obrzęd umycia nóg, który ilustruje przykazanie braterskiej miłości. Tego wieczora bowiem Pan powierzył swojemu Kościołowi podwójny testament: Eucharystię i Mandatum, przykazanie wzajemnej miłości, polecając w obu tych wypadkach „to czynić na jego pamiątkę”¹³². Nie można rozdzielać w praktyce chrześcijańskiego życia tych dwóch spraw: sprawowania Eucharystii i miłości bratniej.

4.7.7. Dlatego też jest rzeczą bardzo wskazaną – zwłaszcza jeżeli nie wprowadza się podczas Mszy Wieczery Pańskiej umycia nóg – urządzić, w ramach mszalnego przygotowania darów, procesję z darami na rzecz najbardziej potrzebujących w parafii, podczas śpiewu Mandatum, *Gdzie miłość wzajemna i dobroć*.

4.7.8. Ideałem byłoby też zanieść po Mszy Wieczery Pańskiej Ciało Pańskie chorym w parafii na znak ich jedności ze wszystkimi, którzy się zgromadzili jako jedno Ciało Chrystusa.

4.7.9. Po zakończeniu liturgii wielkoczwartkowej usuwa się z kościoła krzyże lub je zasłania, jeżeli wcześniej nie zostały zasłonięte. Sensem tego usunięcia lub zasłonięcia krzyży jest wzmocnienie wymowy znaku jedynego Krzyża, jaki będzie adorowany następnego dnia w liturgii Męki Pańskiej.

4.8.1. W Wielki Piątek, w godzinach popołudniowych sprawuje się liturgię Męki Pańskiej. Trzeba tutaj z mocą podkreślić, że Kościół sprawuje Misterium Paschalne Męki, Śmierci i Zmartwychwstania swego Pana przez całe Triduum Paschalne, rozkładając jedynie akcenty na pewne aspekty tego przebogatego Misterium. Tak np. we Mszy Wieczery Pań-

¹³² Zob. Ewangelia tej Mszy: J 13, 1-15.

skiej w Wielki Czwartek – jak w każdej Mszy – dotykamy Misterium Paschy w jego całości. W każdej Eucharystii bowiem „głosimy Śmierć Pana i wyznajemy Jego Zmartwychwstanie”. Tak też w Wielki Piątek całą liturgię Męki Pańskiej przenika wiara w Zmartwychwstanie. Kolor szat nie jest żałobny lecz czerwony, kolor miłości, ognia, Ducha Świętego, owszem także męczeństwa, ale rozumianego jako zwycięstwo.

Od II w. mamy świadectwa, że odczytywano w Wielki Piątek opis Męki Pańskiej zaczerpnięty z Ewangelii wg św. Jana, opis późniejszy, bardzo już przesiąknięty refleksją Kościoła nad sensem Męki Zbawiciela, opis uwypuklający zwycięski, chwalebny charakter tej Męki. Stąd zaraz po proklamacji Męki Pana w liturgii Wielkiego Piątku, Kościół gorliwie błaga Boga, w Imię Ukrzyżowanego, za cały świat i za samego siebie. W Tym, który – po ludzku rzecz biorąc – przegrał, jest – okazuje się – jedyny ratunek od wiecznego zatracenia. Po tej modlitwie, z wielką czcią, na kolanach adoruje się Krzyż, narzędzie śmierci, ale tutaj rozczytywane oczyma wiary jako narzędzie zbawienia, Brama Nieba, itp. Po czym następuje, w kolejności logicznego następstwa, obrzęd Komunii św. będącej owocem Męki Pana.

Obrzędy Męki Pańskiej cechuje surowa powaga. Stoimy przeciw z obliczu śmierci, której jesteśmy winni. Nie mamy nic do powiedzenia na usprawiedliwienie naszych grzechów. „Bo jeśli z zielonym drzewem to czynią, cóż się stanie z suchym?” (Łk 23, 31).

4.8.2. W Wielki Piątek, według najstarszej Tradycji, Kościół nie sprawuje Sakramentów. Dozwolone są jedynie Sakrament Pojednania i Namaszczenia Chorych. Ewentualny pogrzeb odprawia się w sposób zewnętrznie bardzo skromny, jak to mamy zaznaczone w Mszału, w uwagach wstępnych do dnia Wielkiego Piątku.

Ewentualne inne nabożeństwa w tym dniu należy tak urządzić, aby nie odciągały one wiernych od udziału w liturgii Męki Pańskiej, która z natury swojej nieskończenie je wszystkie przewyższa.

4.8.3. Pewnym problemem do rozwiązania pozostaje – zwłaszcza w większych parafiach – adoracja Krzyża podczas liturgii Męki Pańskiej. Ze względu na wymowę znaku zarówno *Mszał*, jak i *Ceremoniał Biskupi* oraz *List Okólny*, który jest podstawą niniejszego przedłożenia, polecają użyć tylko jednego Krzyża do adoracji. Otóż oddanie indywidualnej czci Krzyżowi przez każdego uczestnika liturgii przedłużałoby

bardzo czas trwania tejże liturgii. Dlatego też w/w Księgi i Dokument polecają, aby w odpowiednim momencie przerwać indywidualne oddawanie czci Krzyżowi. Celebrans unosi wtedy Krzyż w górę i w kilku słowach zachęca zgromadzonych do oddania czci Krzyżowi. Wszyscy klękają i tak przez chwilę trwają w milczeniu, adorując. Po zakończonej liturgii poleca się pozostawić Krzyż na lub przy ołtarzu (wśród dwóch lub czterech kandelabrow z zapalonymi świecami), tak aby umożliwić wiernym indywidualne oddawanie czci Krzyżowi.

4.8.4. Należy oczywiście stricte zachować przepisy zawarte w *Mszale* odnośnie obrzędu ukazania Krzyża zgromadzonym przed rozpoczęciem adoracji.

4.8.5. W Polsce, w Wielki Piątek, po zakończeniu Komunii św. przynosi się Najświętszy Sakrament do Grobu Pańskiego. Szczegółowe uwagi odnośnie wystawienia Najświętszej Eucharystii w Grobie Pańskim znajdujemy w *Mszale*.

4.9. Wielka Sobota. Ten dzień Paschalnego Triduum domaga się wielkiej katechezy dla duszpasterzy i wiernych powierzonych ich trosce. Do wykorzystania dla takiej katechezy pozostają godziny adoracji przy Grobie Pańskim. Nie można pozwolić, aby błogosławienie wtedy pokarmów w naszych kościołach zajęło niejako pierwsze miejsce w świadomości wiernych i pozbawiło nas tej niezwyklej szansy katechezy przy Grobie Pana.

Jest to dzień, można by rzec, do wzięcia i wykorzystania w formowaniu naszego życia chrześcijańskiego. Jest to dzień, jak mówi nasz Dokument, w którym kościół trwa przy Grobie Pana rozważając Jego Mękę i Śmierć, a także zstąpienie do otchłani. Ten ostatni aspekt zwłaszcza, będący także artykułem Credo chrześcijańskiej wiary, jest obcy świadomości wiernych. Tymczasem ten pozorny bezruch Wielkiej Soboty wypełniony jest owym zbawczym działaniem Pana wydobywającego nas ze śmiertelnego uścisku starego Faraona, szatana. Komu, poza zobowiązanymi do codziennej modlitwy Liturgią Godzin, znana jest przewspamiętała starożytna homilia nieznanego autora opowiadająca Tajemnicę zstąpienia Pana do piekieł, zawarta w Godzinie Czytań Wielkiej Soboty? Przypomnijmy, że prawdziwa sztuka chrześcijańska, ikonografia, nie zna ikony Zmartwychwstania innej, jak tylko przedstawiającej zstąpienie Chrystusa do otchłani.

Tak więc, pośród modlitwy i postu, oczekuje Kościół obwieszczenia Zmartwychwstania Pańskiego.

W ten dzień Kościół także powstrzymuje się od sprawowania Sakramentów, wyjąwszy Sakrament Pojednania i Namaszczenia Chorych, a Ciało Pańskie znosi wiernym tylko w formie Wiatyku.

4.10.1. Tak dochodzimy do szczytu Paschalnego Triduum, do Wigilii Paschalnej, w której Kościół ogłasza Zmartwychwstanie Chrystusa i celebrowuje je w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej. Zgodnie ze starożytną miarą czasu, Wigilia ta stanowi początek Niedzieli Zmartwychwstania i jest matką (wzorem) wszystkich świętych wigilii. Interesujący nas Dokument, bardzo dosadnie uzasadnia nocny charakter tej Wigilii. Tutaj przytoczmy tylko za tymże Dokumentem sformułowanie zawarte w *Mszale*: „Wszystkie obrzędy Wigilii Paschalnej odbywają się w nocy: nie wolno ich rozpocząć, zanim nie zapadnie noc, a należy je zakończyć przed świtem niedzieli” (s. 150, pkt. 3). Dokument odnośnie tego polecenia Mszału dodaje: „Quae regula stricte interpretanda est”¹³³. Dalej *List* Kongregacji powołuje się na art. 28 słynnej i ciągle aktualnej Instrukcji Stolicy Apostolskiej o Kulcie Tajemnicy Eucharystycznej *Eucharisticum Misterium* z 25 maja 1967 roku, który mówi, że bez względu na przeciwne zezwolenia lub zwyczaje Wigilia nie może się rozpocząć przed zmierzchem lub przynajmniej przed zachodem słońca. Następnie w *Liście* Kongregacji czytamy, że od samego początku Kościół doroczną Paschę, która jest ‘Świętem nad świętami’, obchodził przede wszystkim (w szczególny sposób) w nocnej Wigilii, bowiem „tej właśnie nocy Chrystus skruszywszy więzy śmierci, jako zwycięzca wyszedł z otchłani”¹³⁴.

4.10.2. Wszystko, co się tyczy schematu i sposobu sprawowania Wigilii Paschalnej zawarte jest w *Mszale*. Tutaj zechcę wskazać jedynie – idąc za *Listem* Kongregacji – na pewne momenty, które mają swoje wielkie znaczenie dla całości tej celebracji. Dokument uwypuklając te momenty domaga się po prostu tego, czego zasadniczo brakuje naszej liturgii, tzn. liturgiczności. Liturgia działa bowiem przez znaki widzialne. Jeżeli te znaki są okrojone, nieczytelne, niedbałe, wtedy mało albo

¹³³ Nr 78: „Ta reguła, ma być ściśle interpretowana”.

¹³⁴ Orędzie Paschalne; zob. *List Okólny*, nry 79-80.

wprost nic nie znaczą i tym samym – nie ludźmy się – taka liturgia nic nie znaczy. Jest ona wtedy niezrozumiałą magią. Czas wreszcie skończyć z walidyzmem w liturgii, tzn. przestać pytać ‘czy było ważne?’, a zacząć pytać o jej (liturgii) sens.

4.10.3. Tak więc, gdy chodzi o te szczególne momenty, to *List* wskazuje na takie:

– płomień ogniska, które się poświęca u początku Wigilii Paschalnej i od którego zapala się paschał, niech będzie taki, aby rzeczywiście rozpraszał ciemności nocy;

– paschał niech będzie godny tego, co oznacza, a oznacza Chrystusa, a więc nowy, okazały, jaśniejący pięknem, nie sztuczny;

– należy wystrzegać się pośpiechu i skracania na wszelkie możliwe sposoby tego, co ze swej natury *diuturnitatem exigit*¹³⁵. Wigilia oznacza czuwanie, a więc zakłada czas spędzony w spokoju, na medytacji i modlitwie.

– zasadniczą część chrześcijańskiej wigilii stanowiło zawsze czytanie Pisma Świętego. Dlatego bez poważnego powodu nie należy redukować liczby czytań biblijnych Wigilii paschalnej;

– nie należy pomijać homilii tej nocy, zwłaszcza wobec tak wielkiego Misterium będącego przedmiotem celebracji;

– wodę chrzcielną, pobłogosławioną podczas Wigilii Paschalnej, przechowuje się przez cały pięćdziesięciodniowy czas wielkanocny i używa do udzielania Chrztu w tym czasie. Stanowi to dogodną okazję do wykazywania podczas katechezy chrzcielnej tej prawdy, że Chrzest jest zanurzeniem w Misterium Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa. Natomiast, jak pamiętamy, *Obrzędy Chrztu*¹³⁶ polecają, aby poza czasem wielkanocnym błogosławić wodę do Chrztu za każdym razem, gdy się go udziela;

– *List* Kongregacji zachęca też do tego, co może wydać się nam nieprawdopodobne w naszych zgromadzeniach, a mianowicie – dla pełni znaku eucharystycznego – do Komunii św. pod dwiema postaciami. Decydować o tym może Ordynariusz miejsca;

¹³⁵ *List okólny*, nr 85: „Wymaga trwania”.

¹³⁶ *Obrzędy Chrztu dzieci*, Katowice 1994, nr 21 Wprowadzenia ogólnego do tych obrzędów, s. 15. Ten sam przepis, pod tym samym numerem i na tej samej stronie, znajdujemy w *Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*, Katowice 1988.

– pośród uwag o charakterze pastoralnym, Dokument podaje też i taką, aby w ogłoszeniach duszpasterskich nie zapowiadać Wigilii Paschalnej jako liturgii wielkosobotniej. Lepiej jest już powiedzieć – podpowiada *List* – że Wigilia Paschalna będzie miała miejsce w Wielką Noc.

4.10.4. Dokument zobowiązuje duszpasterzy do ustawicznie głębszego studiowania tekstów i obrzędów Wigilii Paschalnej jak i całego Triduum, aby mogli być oni prawdziwymi mystagogami, wprowadzającymi swoich wiernych w wielkie Tajemnice Zbawienia.

4.11.1. Gdy chodzi o sam dzień Niedzieli Zmartwychwstania, to zachęca się do stosowania w miejsce aktu pokuty obrzędu pokropienia wiernych wodą pobłogosławioną podczas Wigilii Paschalnej.

Paschał poleca się umieścić przy ambonie lub przy ołtarzu i tam pozostawić go na cały czas wielkanocny, aż do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego. Zapala się go przynajmniej podczas uroczystych celebracji w tym czasie. Poza czasem Paschy przechowuje się paschał przy chrzcielnicy i zapala podczas liturgii Chrztu. Podczas pogrzebu stawia się go zapalony przy trumnie z ciałem zmarłego, a obok niego świecę chrzcielnią zmarłego, także płonąca.

4.11.2. Święte Triduum Paschalne kończy się Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania. *Ogólne Wprowadzenie do Liturgii Godzin* w numerze 213 jak też *Ceremoniał Biskupi* w nrze 296 wspominają o wyjątkowym charakterze tych Nieszporów. II tom księgi *Liturgii Godzin* podając teksty tych Nieszporów nie proponuje żadnych zmian w ich przebiegu. Pewne konkretne podpowiedzi w tym względzie znaleźć można w artykule ks. Stefana Cichego, *Nieszpory niedzielne w okresie wielkanocnym*¹³⁷.

5.1. Czas od Niedzieli Zmartwychwstania do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego przeżywany jest przez kościół w radości jako jedno święto, jako rzeczywiście ‘Wielką Niedzielą’¹³⁸. Dlatego też niedziele tego czasu określa się mianem Niedzieli Paschalnych, nie zaś po-paschalnych.

Zewnętrznyimi cechami charakterystycznymi dla tego czasu są: biały kolor szat liturgicznych, kolor zwycięstwa i chwały; płonący paschał podczas celebracji na znak obecności Zmartwychwstałego wśród swo-

¹³⁷ Artykuł zamieszczony jest w *Liturgia Sacra* 1(1995)1-2, ss. 97-103.

¹³⁸ Tak nazywa te dni *Calendarium Romanum*, s. 56, cytując list św. Atanazego.

ich uczniów i uczennic; zwielokrotnione ‘Alleluja’, okrzyk charakterystyczny dla mieszkańców nieba i towarzyszący zaślubinom Baranka i Kościoła (por. Ap 19, 1-10).

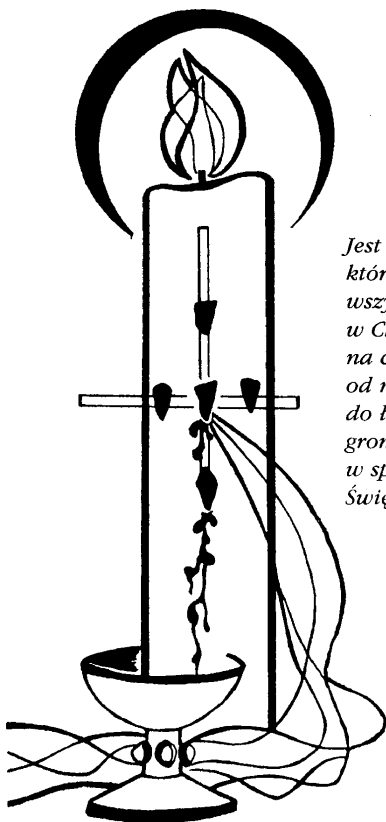
5.2. Szczególne znaczenie posiada Oktawa Paschy. Dni tej Oktawy nie ustępują nawet przed uroczystościami. Liturgia wszystkich tych dni Oktawy, nie tylko Poniedziałku Wielkanocnego, winna być kształtowana uroczyście. Każdego dnia Oktawy wspomina się tych, którzy zostali ochrzczeni podczas Wigilii Paschalnej.

Dokument zachęca bardzo do zanoszenia Komunii św. chorym w dniach Oktawy.

5.3. Ostatnie dni czasu paschalnego, od poniedziałku po Wniebowstąpieniu Pańskim do soboty przed Niedzielą Zesłania Ducha Świętego, formują się w czas szczególnej modlitwy o dar Ducha Świętego (vide modlitwy formularzy mszalnych tego tygodnia). Cały czas paschalny jest – można tak powiedzieć – czasem Ducha Świętego, ponieważ Dar Ducha Świętego dla wierzących jest pierwszym owocem Paschy Pana¹³⁹. Zgodnie z najdawniejszą Tradycją czytamy przecież przez cały czas paschalny Księgę Dziejów Apostolskich, którą ktoś nazwał ‘Ewangelią Ducha Świętego’. Dni między Wniebowstąpieniem Pańskim a Niedzielą Zesłania Ducha Świętego posiadają własne formularze, w których każdego dnia wspomina się nominatim Ducha Świętego. Eucharystia więc sprawowana w te dni, z odpowiednimi śpiewami, stanowi najmocniejszy moment i zarazem fundament Nowenny do Ducha Świętego, mogącej przybierać poza Eucharystią przeróżne inne formy. *List* Kongregacji poleca szczególnie uwadze duszpasterzy ukształtowanie Wigilii Zesłania Ducha Świętego. Sprowadza się ona zasadniczo do celebracji eucharystycznej, ale w ramach tejże wiele elementów może być szczególnie przygotowanych.

To całe przygotowanie i celebrowanie Paschy Pana ma na celu – jak to mówi nasz Dokument, cytując Kolektę mszalną z soboty przed Niedzielą Zesłania Ducha Świętego – utrwalić ducha tych Świąt w naszym życiu i postępowaniu. Tak też niech się stanie. Amen.

¹³⁹ Tak wyraża się IV Wielka Modlitwa Eucharystyczna.

*Jest to ta sama noc,
która uwalnia
wszystkich wierzących
w Chrystusa
na całej ziemi...
od mroków grzechów,
do łaski przywraca,
gromadzi
w społeczności
Świątych.*

(Orędzie Paschalne)

Ks. Stanisław Araszczyk

PRZYGOTOWANIE I ŚWIĘTOWANIE TRIDUUM PASCHALNEGO WE WSPÓLNOCIE PARAFIALNEJ

Kościół ukazuje się jako wspólnota głównie „w pełnym i czynnym uczestnictwie całego ludu Bożego w tych samych obchodach liturgicznych” (KI. 41), dlatego sprawowanie liturgii we wspólnocie ma zawsze „pierwszeństwo przed odprawianiem indywidualnym i niejako prywatnym” (KL 27). Te ważne zasady sprawowania liturgii mają zastosowanie przede wszystkim odnośnie obchodu świąt paschalnych, których przeżywanie powinno prowadzić do umocnienia więzów między poszczególnymi wiernymi i małymi grupami działającymi we wspólnocie parafialnej.

Do budowania wspólnoty parafialnej mają przyczynić się celebracje liturgiczne okresu przygotowania i obchodu świąt paschalnych, gdyż ośrodkiem liturgii jest paschalne misterium Chrystusa. Kościół obchodzi je i z niego czerpie moc w potrójnym cyklu czasowym: dziennym, tygodniowym i rocznym. Każdego dnia obchodzi je przez sprawowanie Eucharystii i Liturgii godzin, przedłużając oddziaływanie Eucharystii na poszczególne pory dnia. Każdego tygodnia obchodzi Kościół misterium paschalne w dniu Pańskim, czyli w niedzielę. Wreszcie – w cyklu rocznym obchodzi całe misterium Chrystusa – od Wcielenia i Narodzenia, aż do Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego, w oczekiwaniu na Jego przyjście w chwale przy końcu dziejów świata. Szczytem tego rocznego obchodu jest święte Paschalne Triduum Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa, które rozpoczyna się Mszą Wieczerzy Pańskiej, a kończy się Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania. Uroczystości paschalne stanowią najważniejsze święto Kościoła, wyrażają bowiem w czasowych ramach liturgicznej pamiątki istotę chrześcijaństwa – paschalne misterium Chrystusa, w które jesteśmy włączeni przez chrzest.

Ze względu na fundamentalne znaczenie w życiu Kościoła liturgii tych Dni należy szczególną troskę poświęcić starannemu przygotowaniu obrzędów świętego Triduum i wprowadzeniu w nie wiernych. Do

owocnego przeżycia świąt paschalnych powinna przygotować się nie tylko wspólnota parafialna, lecz i dom rodzinny. Wzory liturgii domowej należałoby udostępnić na katechezach i poprzez ogłoszenia oraz zachęcanie wiernych do takiego zorganizowania swojego czasu, by zewnętrzne przygotowania do świąt nie przeszkodziły im w przygotowaniu duchowym.

Misterium paschalne nie stanie się szczytem i centrum roku, a także źródłem i ośrodkiem codziennej pobożności, bez stałej formacji duchowieństwa i wiernych, gdyż odnowiona liturgia wymaga pogłębionego jej rozumienia oraz odnowionego duszpasterstwa liturgicznego. Dlatego też życzeniem Kościoła, wyrażonym przez Sobór Watykański II w Konstytucji o świętej Liturgii, jest wprowadzenie wiernych do pełnego, świadomego i czynnego udziału w obrzędach liturgicznych. Może dokonać się to przez przygotowanie wewnętrzne i zrozumienie obrzędów liturgicznych. Tylko wtedy wierni mogą wyrazić i ukazać misteria Chrystusa i rzeczywistą naturę prawdziwego Kościoła, gdy zostaną odpowiednio przygotowani.

I. PRZYGOTOWANIE WEWNĘTRZNE

Kongregacja Kultu Bożego biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, uznała za stosowne przypomnieć niektóre zasady doktrynalne i pastoralne dotyczące przygotowania i obchodzenia świąt Wielkanocnych. W Liście skierowanym do wszystkich wiernych przypomina, że przygotowanie do świąt paschalnym jest czasem, w którym „wstępuje się na świętą górę Paschy”. Ma on podwójny charakter: przygotowuje katechumenów i wiernych do celebrowania misterium paschalnego. Katechumenów przygotowuje się do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego przez obrzęd wybrania, skrutinia i katechezę, wierni natomiast, którzy częściej słuchają słowa Bożego i modlą się, przez pokutę przygotowują się do odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych.

Przygotowanie wewnętrzne wiernych koncentruje się wokół pokuty, gdyż pokuta usposabia wiernych do gorliwego słuchania słowa Bożego i modlitwy. Dlatego Konstytucja o Liturgii zaleca, aby w katechezie, obok świadomości społecznych skutków grzechu, wpoić w duszy wier-nych właściwą naturę pokuty, która polega na znieprawieniu grzechu

jako obrazy Bożej. Należy też zwrócić uwagę na rolę Kościoła w dziele pokuty i wzywać do modlitwy za grzeszników (KL 109).

Walka z szatanem oraz jego dziełem, czyli grzechem, a także z tym wszystkim, co do grzechu prowadzi, powinna być wysiłkiem całej wspólnoty i konkretyzować się w trzech punktach:

a) w oczyszczeniu wszystkich parafian usiłujących żyć Ewangelią z wszelkiego grzechu poprzez pokutę pojętą negatywnie (umartwienia) i pozytywnie zarazem (czyny miłości chrześcijańskiej);

b) w wrywaniu człowieka z podstawowej niewoli grzechu poprzez przygotowanie go do chrztu na Wielkanoc (katechumeni);

c) w pojednaniu publicznym wielkich grzeszników z Kościołem poprzez „możolny chrzest” prawdziwej pokuty.

List Kongregacji Kultu Bożego przypomina, że cnota i praktyka pokuty pozostają koniecznymi częściami przygotowania do Wielkanocy. Z nawrócenia serca powinna wypływać zewnętrzna praktyka pokuty tak poszczególnych chrześcijan, jak i całej społeczności. Praktyka pokuty, dostosowana do okoliczności i warunków naszej epoki, powinna być przepojona duchem ewangelicznej pokuty i kierować się także dobrem braci. Czynić dobrze sobie i innym, to najważniejsza forma pokutna.

Sprawdzianem wewnętrznego przygotowania do świąt paschalnych winna być „radość paschalna” u wiernych. Aby jednak wierzący zaczęli rozumieć rangę świąt Triduum Paschalnego, potrzeba przygotowania jakby „teoretycznego”, tzn. wyjaśnienia najpierw obrzędów czemu musi towarzyszyć przekazywanie ogólnej ich treści i sensu.

II. PRZYGOTOWANIE LITURGII

Z niedostatecznej wiedzy o misterium paschalnym wpływają niewłaściwości w samym sprawowaniu obrzędów Triduum Paschalnego, a szczególnie Wigilii Paschalnej. Ponieważ święta paschalne przepełnione są bogatym światem symboli i celebracji liturgicznych, w trosce o to, aby wierni biorący w nich udział mogli odnieść jak największą korzyść, trzeba liturgię Triduum Paschalnego dobrze przygotować. Chodzi tu o samego celebransę, ale też i wszystkich, którzy będą stanowić zespół liturgiczny i przygotowują oprawę muzyczną.

Duszpasterze winni najpierw sami lepiej poznać znaczenie misterium paschalnego jako ośrodka roku liturgicznego i całego życia chrześcijańskiego, aby następnie wyjaśnić wiernym jego treść teologiczną w katechezie i homiliach. •ródłem przepowiadania katechetycznego i homiletycznego mają być teksty liturgiczne, które należy starannie wyjaśniać głównie w i liedzielných homiliach okresu Przygotowania Paschalnego.

List Kongregacji przypomina, że: „Aby godnie celebrować Triduum Paschalne, trzeba odpowiedniej liczby asystujących i ministrantów. Powinni oni otrzymać staranne pouczenie co do czynności, jakie mają wykonywać. Duszpasterze niech jak najlepiej wyjaśnią wiernym znaczenie i porządek obrzędów Triduum paschalnego i przygotowują ich do czynnego i owocnego udziału”. Dlatego też dobrze jest jak najwcześniej zacząć przygotowania obchodów Triduum Paschalnego, tak by możliwie najlepiej wyrażały one myśl Kościoła, jaka jest zawarta w odnowionej liturgii. Dla dobrego przygotowania liturgii Triduum Paschalnego trzeba najpierw zachęcić najgorliwszych, wśród których powinien znaleźć się zakrystian, organista, ministranci, lektorzy, schola i chór. Wielką pomocą w przygotowaniu zespołu liturgicznego do celebracji liturgii Triduum Paschalnego mogą być materiały przygotowane przez Ruch Światło-Życie a także podręcznik Ks. S. Szczepańca – „Ceremoniał postług liturgicznych”.

Wiele dokumentów Kościoła mówi o funkcjach spełnianych w liturgii przez ludzi świeckich. Mówiąc o celu i charakterze tej postługi określają warunki, jakie należy postawić tym, którym funkcje liturgiczne zostaną powierzone oraz podkreślają konieczność odpowiedniego przygotowania do podjęcia tego szczytnego zadania. Konstytucja o Liturgii mówi wprost: „Niech wykonują swój urząd z tak szczerą pobożnością i dokładnością, jak to przystoi wzniosłej postudze i odpowiada słusznym wymaganiom Ludu Bożego. Należy więc starannie wychować te osoby w duchu liturgii oraz przygotować do odpowiedniego i zgodnego z przepisami wykonywania przypadających każdemu czynności” (KL 28 i 29).

Próby zespołu liturgicznego powinny zaczynać się od wyjaśnienia całego obrzędu. Chodzi o umiejętności, które trzeba posiadać zawsze, niezależnie od tego, w jakim obrzędzie liturgicznym pełni się postługę, poznać istotę danego obrzędu. Następnie należy przećwiczyć wszystkie przejścia procesyjne, postlugi związane z poszczególnymi obrzędami

Triduum paschalnego. Po próbie asysty każdy powinien wiedzieć w jaki sposób ma wypełniać swoją funkcję. Trudniejsze momenty w obrzędach należy wielokrotnie przećwiczyć.

Również organista i zespoły śpiewacze powinni znać przebieg liturgii i charakter śpiewów. Instrukcja o Muzyce świętej w Liturgii poucza nas, że „należy przez śpiew nadać bardziej uroczysty charakter tym obrzędom, które liturgia w ciągu całego roku kościelnego specjalnie uwypatnia. A już wyjątkowo podniosłe powinny być odprawione obrzędy Wielkiego Tygodnia, które przez obchód tajemnicy paschalnej prowadzą wiernych jakby w samo centrum roku liturgicznego i samej Liturgii” (nr 44). Rzeczą godną polecenia jest włączenie wszystkich zespołów śpiewających do liturgii Triduum Paschalnego. W większych kościołach należy czerpać z bogatego skarbcza muzyki sakralnej starożytnej i współczesnej, zawsze jednak należy przewidzieć właściwy udział ludu.

Już w wielu parafiach realizuje się zalecenie, aby wspólnie odprawiać Liturgię czytań i Jutrznii w Wielki Piątek i Wielką Sobotę. To oficjum, dawniej nazwane „Ciemną Jutrznia”, powinno zachować należne miejsce w pobożności wiernych, aby przez pobożne rozważanie kontemplowali mękę, śmierć i pogrzeb Chrystusa, oczekując na wieść o Jego zmartwychwstaniu. Modlitwie tej powinien przewodniczyć kapłan, a w kościele katedralnym biskup. Modlitwa ta powinna gromadzić wszystkich duszpasterzy.

Duszpasterze nie mogą jedynie ograniczyć się do pouczenia wiernych o znaczeniu obrzędów poszczególnych dni Triduum Paschalnego. Powinni oni sprawować święte obrzędy „z taką okazałością i szlachetnością, aby wierni właściwie zrozumieli ich znaczenie, poparte zachętami i modlitwami” (List nr 82). Starannie przygotowana liturgia sama w sobie już jest elementem wychowującym świadomość wiernych i pozwala głębiej przeżywać znaki liturgiczne.

**PROPOZYCJA PROGRAMU PRZEŻYWANIA TRIDUUM
PASCHALNEGO
WE WSPÓLNOCIE PARAFIALNEJ**

Wielki Czwartek Wieczery Pańskiej

- Po południu: ogólne wprowadzenie zespołu liturgicznego i śpiewaczego do liturgii Triduum Paschalnego oraz do liturgii dnia.
- Uczestnictwo w liturgii Wieczery Pańskiej
- Agapa rodzinna
- Adoracja Najświętszego Sakramentu (do północy)

Wielki Piątek Męki Pańskiej

- Rano: Oficjum czytań i Jutrznia
- Wprowadzenie zespołu liturgicznego do liturgii dnia
- Uczestnictwo w liturgii Męki Pańskiej
- Adoracja przy Grobie Pańskim (do północy)

Wielka Sobota

- Rano: Oficjum czytań i Jutrznia
- Adoracja przy Grobie Pańskim
- Po południu: Wprowadzenie zespołu liturgicznego do liturgii Wigilii Paschalnej

Niedziela Paschalna Zmartwychwstania Pańskiego

- Uczestnictwo w Wigilii Paschalnej i rezurekcji
- Uczestnictwo w drugiej Mszy św. Niedzieli Zmartwychwstania
- Uczestnictwo w Nieszporach Niedzieli Zmartwychwstania

MSZA ŚWIĘTA WIECZERZY PAŃSKIEJ

Wielki Czwartek to pamiątka Wieczery Pańskiej – Ostatniej Wieczery Starego Testamentu i Pierwszej Nowego. Pan Jezus wszedł w swoją mękę biorąc udział wraz z uczniami w posiłku paschalnym, przez który Naród Wybrany uroczyście obchodził swoje wyzwolenie z niewoli i Przymierze z Bogiem. Pan Jezus chciał, aby ten posiłek stał się posiłkiem Nowego Przymierza, zawartego w Jego Krwi. Dlatego pod postacią znaków ustanowił On pamiątkę ofiary, którą miał nazajutrz złożyć na krzyżu. Ten dzień przypomina nam także pokorną służbę Jezusa, który umył nogi swoim uczniom i pozostawił im przykazanie miłości. Mimo nocy zdrady i niewierności, mimo bliskiej męki i śmierci krzyżowej zostawił nam Testament miłości.

UWAGI DLA ZAKRYSTIANA

1. W puszkach przygotować odpowiednią ilość chleba do konsekracji na dziś i na następny dzień.

2. Oprócz hostii dla celebransa i koncelebransów przygotować do konsekracji jeszcze jedną hostię w melchizedeku, który będzie pasował do monstrancji, którą wystawi się w dniu jutrzejszym w Grobie Pańskim.

3. Szaty dla celebransa i kocalebransów koloru białego.

4. Naczynia do obmycia nóg i ręcznik.

5. Miska i dzbanek z wodą do umycia rąk celebransa.

6. Welon naramienny.

7. Dzwonki i kołatki dla ministrantów.

8. Mszał.

9. Kadzidło.

10. Krzyż i świece.

11. Przygotować kaplicę przechowania Najświętszego Sakramentu, gdzie zostanie on przeniesiony po Mszy świętej. W tej kaplicy powinni wierni adorować Najświętszy Sakrament przynajmniej do północy. Dekoracja kaplicy ma wyrażać wdzięczność i cześć dla Jezusa Eucharystycznego ukrytego w Najświętszym Sakramencie. Dominować więc powinien kolor biały, powinny być kwiaty i świece.

12. Po przeniesieniu Najświętszego Sakramentu do kaplicy adoracji należy obnażyć ołtarz: zdjęć z niego krzyż, świeczniki, obrusy.

UWAGI DLA ZESPOŁU LITURGICZNEGO

Zespół pełny

1. Ceremoniarz	C
2. Pomocnik ceremoniarza (ministrant ołtarza) 1	PC ₁
3. Pomocnik ceremoniarza (ministrant ołtarza) 2	PC ₂
4. Pomocnik ceremoniarza (choralista) 3	PC ₃
5. Lektor (ministrant słowa Bożego) 1	L ₁
6. Lektor (ministrant słowa Bożego) 2	L ₂
7. Psalterzysta	P
8. Ministrant ołtarza 1	OŁ ₁
9. Ministrant ołtarza 2	OŁ ₂
10. Ministrant ołtarza 3	OŁ ₃
11. Ministrant ołtarza 4	OŁ ₄
12. Ministrant ołtarza 5	OŁ ₅
13. Ministrant ołtarza 6	OŁ ₆
14. Ministrant krzyża	K
15. Ministrant księgi	MK
16. Ministrant światła niosący świecę 1	MŚ ₁
17. Ministrant światła niosący świecę 2	MŚ ₂
18. Ministrant światła niosący pochodnię 1	MŚp ₁
19. Ministrant światła niosący pochodnię 2	MŚp ₂
20. Ministrant światła niosący pochodnię 3	MŚp ₃
21. Ministrant światła niosący pochodnię 4	MŚp ₄
22. Ministrant kadzidła – turyferariusz	T
23. Ministrant kadzidła – nawikulariusz	N
24. Choralista – dzwonek 1	CH ₁
25. Choralista – dzwonek 2	CH ₂
26. Choralista – dzwonek 3	CH ₃
27. Choralista – kołatka 1	CH ₄
28. Choralista – kołatka 2	CH ₅

Powrót do zakrystii \longrightarrow

	Kns	Kns	C	L ₁	PC ₁	OŁ ₁	OŁ ₃	OŁ ₅	CH ₁	CH ₄	Mśp ₁	Mśp ₃	Mś ₁	N
Cs				P	PC ₂				CH ₂					K
	Kns	Kns	MK	L ₂	PC ₃	OŁ ₂	OŁ ₄	OŁ ₆	CH ₃	CH ₅	Mśp ₂	Mśp ₄	Mś ₂	T

PRZEBIEG LITURGII

1. Liturgia rozpoczyna się od uroczystej procesji wejścia, dłuższą drogą. W tej procesji idzie cała służba liturgiczna i wszyscy kapłani, którzy w tym dniu koncelebrują Mszę św., gdyż jest to jedyna Eucharystia sprawowana w pełni znaków. Koncelebra jest wyrazem jedności kapłaństwa.

2. Okadzenie ołtarza. Krzyż umieszcza się przy ołtarzu lub odnosi do zakrystii, a świece stawia się na kredensie.

3. W czasie śpiewania hymnu „Chwała na wysokości Bogu” uderza się w dzwony. Po zakończeniu hymnu dzwony milczą aż do Wigilii Paschalnej. Ministranci dzwonią także dzwonek. Po hymnie „Chwała na wysokości Bogu” ministranci odkładają dzwonek i w dalszym ciągu Mszy używa się kołatek.

4. Po homilii odbywa się obrzęd umywania nóg. Ministranci prowadzą wybranych mężczyzn do ław przygotowanych w odpowiednim miejscu. Kapłan, jeśli trzeba zdejmuje ornat i podchodzi do każdego z mężczyzn, polewa jego stopy i wyciera je, z pomocą ministrantów.

5. Bezpośrednio po umywaniu nóg, lub – jeśli się ono nie odbywa – po homilii, następuje modlitwa wiernych. Nie odmawia się wyznania wiary.

6. Wskazane jest, aby dary ofiarne przeznaczone dla potrzebujących zostały zebrane w uroczystej formie i przyniesione do ołtarza w procesji z darami.

7. Po Komunii zostawia się na ołtarzu puszkę z komunikantami, które będzie się rozdzielać w dniu jutrzejszym w czasie liturgii Męki Pańskiej. Mszę kończy się modlitwą po Komunii.

8. Kapłan zachęca wiernych do adoracji Najświętszego Sakramentu i podaje ogłoszenia.

9. Kapłan stojąc przed ołtarzem, nakłada kadzidło do kadzielnicy i okadza Najświętszy Sakrament. Następnie otrzymuje welon, bierze puszkę i okrywa ją welonem.

10. Formuje się procesja w porządku przedstawionym na schemacie.

11. Najświętszy Sakrament przenosi się w procesji na miejsce przechowania przygotowane w odpowiednio ozdobionej kaplicy.

12. Gdy procesja przyjdzie na miejsce przechowania, kapłan stawia puszkę, nakłada kadzidło i klęcząc okadza Najświętszy Sakrament. Po skończonym śpiewie zamyka się tabernakulum.

13. Po chwili adoracji w ciszy, kapłan i posługujący przyklękają i powracają do zakrystii.

14. Następnie obnaża się ołtarz i, jeśli to możliwe, wynosi się krzyże z kościoła. Krzyże, które pozostały w kościele, wypada zasłonić fioletowym lub czerwonym materiałem.

15. Tabernakulum, w którym na stałe przechowuje się Najświętszy Sakrament pozostaje opróżnione a drzwiczki otwarte.

Wygasa się też wieczną lampkę. Nie może być sytuacji, w której Najświętszy Sakrament jest przechowywany w dwóch miejscach w kościele. Jeżeli tabernakulum w miejscu adoracji nie spełnia odpowiednich wymogów bezpieczeństwa i przepisów prawa, Najświętszy Sakrament, po skończonej adoracji, należy przenieść do głównego tabernakulum.

WIELKI PIĄTEK

Wielki Piątek to dzień, który przypomina nam cierpienie, ukrzyżowanie i śmierć Zbawiciela. Liturgia zaprasza przede wszystkim do rozważenia biblijnego opisu męki Pańskiej, a następnie do uczczenia Krzyża świętego. Główny nurt myśli wielkopiątkowej nie koncentruje się jednak na Męce Zbawiciela ale na Odkupieniu.

UWAGI DLA ZAKRYSTIANA

1. Ołtarz winien być zupełnie obnażony: bez krzyża, świeczników, obrusów, dywanów.

2. Dla celebransa i diakonów przygotować szaty koloru czerwonego, jak do Mszy świętej.

3. Stuły dla obecnych kapłanów koloru czerwonego.

4. Przed ołtarzem, jeżeli jest taki zwyczaj, rozłożyć dywanik lub poduszki dla celebransa i diakonów, jeżeli modlą się upadłszy na twarz.

5. Jeżeli Mękę Pańską czyta kilku lektorów, można podobnie jak w Niedzielę Palmową, przygotować dodatkowe pulpity i mikrofony.

6. Do adoracji należy przygotować odpowiedni krzyż okryty fioletową lub czerwoną zasłoną. Umieszczamy go w zakrystii lub innym miejscu, skąd zostanie uroczyście przyniesiony do ołtarza. Powinien być to tylko jeden krzyż.

7. Ponieważ po adoracji krzyż ma być umieszczony na ołtarzu lub obok ołtarza, należy przewidzieć i przygotować sposób jego umieszczenia.

8. Przygotować krzyż, który będzie niesiony w procesji do Grobu.

9. Dla ministrantów światła należy przygotować dwie pary świec na kredencji: jedna towarzyszy krzyżowi i przy nim zostaje, druga Postaciom Eucharystycznym.

10. Po adoracji krzyża ołtarz należy nakryć obrusem, na nim umieścić korporał i mszał.

11. Przygotować korporał w miejscu, gdzie będzie ustawiona monstrancja.

12. Wino i woda do puryfikacji puszek po Komunii św.

13. Kadzielnica i łódka.

14. Po rozdzieleniu Komunii św. należy przynieść na ołtarz monstrancję wraz z białym, przezroczystym welonem oraz welon dla celebransa.

15. Po skończonej liturgii następuje obnażenie ołtarza, jak w Wielki Czwartek.

16. Dekoracja Grobu Pańskiego staje się w naszej Ojczyźnie czasami okazją do bardzo natarczywych aktualizacji. Należy się z tym liczyć, że jest to dekoracja wokół Najświętszego Sakramentu, który powinien mieć swój stół, swój ołtarz, swoje miejsce, na którym jest ustawiony, a nie być gdzieś elementem dekoracji.

17. Po skończonej liturgii do Wigilii Paschalnej wyłącznie obowiązuje przyklęknięcie przed krzyżem, jak przed Najświętszym Sakramentem, na jedno kolano.

UWAGI DLA ZESPOŁU LITURGICZNEGO**Skład pełnego zespołu liturgicznego**

1. Ceremoniarz	C
2. Pomocnik ceremoniarza (opiekun Mś) 1	PC ₁
3. Pomocnik ceremoniarza (opiekun K) 2	PC ₂
4. Pomocnik ceremoniarza (opiekun L) 3	PC ₃
5. Lektor (ministrant słowa Bożego) 1	L ₁
6. Lektor (ministrant słowa Bożego) 2	L ₂
7. Lektor – Męka Pańska 3	L ₃
8. Lektor – Męka Pańska 4	L ₄
9. Lektor – Męka Pańska, słowa tłumy 5	L ₅
10. Lektor – Męka Pańska, słowa tłumy 6	L ₆
11. Lektor – Męka Pańska, słowa tłumy 7	L ₇
12. Lektor – Męka Pańska, słowa tłumy 8	L ₈
13. Psalterzysta	P
14. Ministrant ołtarza 1	OŁ ₁
15. Ministrant ołtarza 2	OŁ ₂
16. Ministrant księgi	MK
17. Ministrant Krzyża 1	K ₁
18. Ministrant Krzyża 2	K ₂
19. Ministrant Krzyża 3	K ₃
20. Ministrant Krzyża 4	K ₄
21. Ministrant Krzyża 5	K ₅
22. Ministrant Krzyża 6	K ₆
23. Ministrant światła niosący świecę 1	Mś ₁
24. Ministrant światła niosący świecę 2	Mś ₂
25. Ministrant światła niosący świecę 3	Mś ₃
26. Ministrant światła niosący świecę 4	Mś ₄
27. Ministrant światła niosący pochodnię 1	Mśp ₁
28. Ministrant światła niosący pochodnię 2	Mśp ₂
29. Ministrant światła niosący pochodnię 3	Mśp ₃
30. Ministrant światła niosący pochodnię 4	Mśp ₄
31. Ministrant kadzidła – turyferariusz	T
32. Ministrant kadzidła – nawikulariusz	N
33. Choralista – kołatka 1	CH ₁
34. Choralista – kołatka 2	CH ₂

Skład zespołu zmniejszonego

1. Ceremoniarz	= C + MK	C
2. Lektor (ministrant słowa Bożego) 1		L ₁
3. Lektor (ministrant słowa Bożego) 2		L ₂
4. Psalterzysta		P
5. Ministrant ołtarza 1		OŁ ₁
6. Ministrant ołtarza 2		OŁ ₂
7. Ministrant krzyża 1	= K ₁ + K ₃ + K ₅	K ₁
8. Ministrant krzyża 2	= K ₂ + K ₄ + K ₆	K ₂
9. Ministrant światła 1	= Mś ₁ + Mś ₃	Mś ₁
10. Ministrant światła 2	= Mś ₂ + Mś ₄	Mś ₂
11. Ministrant kadzidła	= T + N	T
12. Choralista 1		CH ₁
13. Choralista 2		CH ₂

Procesja wejścia

Zespół pełny →

C	PC ₁	P	L ₃	L ₆	OŁ ₁	Mś ₁	Mś ₃	Mś _{p1}	Mś _{p3}	T	K ₁	K ₃	K ₅	CH ₁
Cs	PC ₂	L ₁	L ₄	L ₇										
MK	PC ₃	L ₂	L ₅	L ₈	OŁ ₂	Mś ₂	Mś ₄	Mś _{p2}	Mś _{p4}	N	K ₂	K ₄	K ₆	CH ₂

Zespół zmiejszony →

C	L ₁	OŁ ₁	CH ₁	Mś ₁	K ₁
Cs				T	
P	L ₂	OŁ ₂	CH ₂	Mś ₂	K ₂

PRZEBIEG LITURGII**Wejście**

1. Wszyscy biorą udział w procesji, która idzie dłuższą drogą. W procesji nie niesie się krzyża, świec i jakichkolwiek przedmiotów. Procesja wejścia odbywa się w milczeniu.

2. Dochodząc do ołtarza ministranci składają dwójkami ukłon przed ołtarzem i idą na swoje miejsca.

3. Kapłan i diakon udają się do ołtarza i po oddaniu mu czci padają na twarz lub klękają.

4. Wszyscy klękają i modlą się w milczeniu.

5. Wszyscy wstają. Następnie kapłan z posługującymi udaje się na miejsce przewodniczenia. Wszyscy modlą się z kapłanem odpowiadając na końcu „Amen”.

Cz. I – Liturgia Słowa

6. Czyt. 1 – prorocтво z Księgi Izajasza.

7. Psalm.

8. Czyt. 2 – z Listu do Hebrajczyków.

9. Śpiew przed Ewangelią.

10. Opis Męki Pańskiej. Do czytania nie przynosi się ani świec ani kadzidła.

11. Homilia.

12. Modlitwa powszechna. Wierni przez cały czas modlitwy mogą stać albo klęczeć.

Cz. II – Adoracja krzyża

13. Po modlitwie powszechnej odbywa się uroczysta adoracja krzyża. Można ją przeprowadzić w dwojaki sposób, zależnie od okoliczności.

14. Wniesienie zasłoniętego krzyża. Obok niesie się zapalone świece.

15. Odsłonięcie i podniesienie krzyża. Celebrans odsłania krzyż i śpiewa trzykrotnie słowa: „Oto drzewo krzyża”.

16. Przejście na miejsce, gdzie wierni będą podchodzić do ucałowania krzyża.

17. Ucałowanie krzyża.

18. Zakończenie adoracji. Jeżeli adoracja przedłuża się ze względu na liczny udział wiernych, celebrans unosi krzyż i wszyscy przez chwilę adorują go w milczeniu. Adorację indywidualną wznawia się po zakończeniu obrzędów Wielkiego Piątku.

Cz. III – Komunia święta

19. Ołtarz nakrywa się obrusem i umieszcza się na nim korporał i mszał. Kapłan przynosi Najświętszy Sakrament. W tym czasie wszyscy stoją w milczeniu.

20. Dwaj ministranci towarzyszą kapłanowi, niosąc przy Najświętszym Sakramencie zapalone świece, które stawiają na ołtarzu lub obok niego.

21. Modlitwa Pańska.

22. Komunia święta.

23. Na ołtarz przynosi się monstrancję oraz przezroczysty welon do jej przykrycia.

24. Modlitwa po Komunii św.

25. Ogłoszenia i zachęta do adoracji Najświętszego Sakramentu.

Cz. IV – procesja do Grobu Pańskiego

26. Okadzenie Najświętszego Sakramentu.

27. Procesja do Grobu Pańskiego.

28. Powrót do zakrystii.

29. Ołtarz znowu się obnaża, pozostają jednak na nim krzyż i świece.

WIGILIA PASCHALNA W WIELKĄ NOC

Kulminacyjnym momentem uroczystości śmierci i zmartwychwstania Chrystusa jest Noc Paschalna, która jest świętą nocą chrześcijan. Chrystus przeszedł ze śmierci do życia i życiem obdarza swój lud. Ta tajemnica zbawcza w liturgii tej nocy stanie się dla nas terażniejszością. To czuwanie na cześć Pana niech będzie radosną modlitwą i słuchaniem słowa Bożego.

UWAGI DLA ZAKRYSTIANA

1. Dla celebransa i koncelebransów należy przygotować szaty koloru białego jak do Mszy świętej. Koncelebransi biorą udział w obrzędach Wigilii Paschalnej od początku. Nie można dołączyć się później.

2. Dla kapłanów i całego zespołu liturgicznego należy przygotować świece.

3. W odpowiednim miejscu przed kościołem należy przygotować ognisko. W ognisku mogą być przygotowane węgielki do kadzielnicy, które ministrant po poświęceniu ognia przekłada szczypcami.

4. Należy przygotować Paschał, rylec do żłobienia znaków na Paschale, pięć ziaren kadzidła na tacce, świeczkę lub tzw. stoczek do zapalenia Paschału od poświęconego ognia, tekst liturgii Wigilii Paschalnej, latarkę elektryczną przy czytaniu modlitw z mszału.

5. Nagłośnienie do obrzędów poświęcenia ognia.

6. Trybularz i łódkę.

7. Świecznik pod Paschał przy ołtarzu lub przy ambonie. Jeśli na środku prezbiterium jest przygotowana chrzcielnica to przy chrzcielnicy. Można przyozdobić go zielenią i kwiatami.

8. Dzwonki, które będą użyte w czasie śpiewu hymnu „Chwała na wysokości Bogu”.

9. Oczyszczyć i przyozdobić chrzcielnicę oraz napełnić świeżą wodą. Jeżeli święcenie wody chrzcielnej nie odbywa się przy chrzcielnicy, należy w prezbiterium ustawić stolik, a na nim naczynie z wodą do poświęcenia.

10. Jeżeli ma miejsce chrzest, trzeba przygotować Krzyżmo św. oraz inne potrzebne do chrztu przedmioty.

11. Do Komunii wiernych należy przygotować odpowiednią ilość komunikantów do konsekracji oraz odpowiednią ilość hostii.

12. Jeżeli po Mszy św. jest procesja rezurekcyjna należy przygotować: krzyż procesyjny z czerwoną stułą, figurkę Zmartwychwstałego, baldachim.

UWAGI DLA ZESPOŁU LITURGICZNEGO

Skład pełnego zespołu liturgicznego

1. Ceremoniarz	C
2. Pomocnik ceremoniarza (opiekun Mś) 1	PC ₁
3. Pomocnik ceremoniarza (opiekun L i P) 2	PC ₂
4. Lektor (ministrant słowa Bożego) 1	L ₁
5. Lektor (ministrant słowa Bożego) 2	L ₂
6. Lektor (ministrant słowa Bożego) 3	L ₃
7. Lektor (ministrant słowa Bożego) 4	L ₄
8. Lektor (ministrant słowa Bożego) 5	L ₅
9. Lektor (ministrant słowa Bożego) 6	L ₆
10. Lektor (ministrant słowa Bożego) 7	L ₇
11. Lektor (ministrant słowa Bożego) 8	L ₈
12. Psalterzysta I	P ₁

13. Psalterzysta 2	P ₂
14. Psalterzysta 3	P ₃
15. Psalterzysta 4	P ₄
16. Psalterzysta 5	P ₅
17. Psalterzysta 6	P ₆
18. Psalterzysta 7	P ₇
19. Psalterzysta 8	P ₈
20. Ministrant paschału	MPs
21. Ministrant ołtarza 1	OŁ ₁
22. Ministrant ołtarza 2	OŁ ₂
23. Ministrant księgi	MK
24. Ministrant światła – ognisko 1	MŚ ₁
25. Ministrant światła – ognisko 2	MŚ ₂
26. Ministrant światła – rylec 3	MŚ ₃
27. Ministrant światła – gwoździe 4	MŚ ₄
28. Ministrant światła – stoczek 5	MŚ ₅
29. Ministrant światła – pochodnia 1	Mśp ₁
30. Ministrant światła – pochodnia 2	Mśp ₂
31. Ministrant światła – pochodnia 3	Mśp ₃
32. Ministrant światła – pochodnia 4	Mśp ₄
33. Ministrant światła – pochodnia 5	Mśp ₅
34. Ministrant światła – pochodnia 6	Mśp ₆
35. Ministrant światła – pochodnia 7	Mśp ₇
36. Ministrant światła – pochodnia 8	Mśp ₈
37. Ministrant światła – pochodnia 9	Mśp ₉
38. Ministrant światła – pochodnia 10	Mśp ₁₀
39. Ministrant kadzidla – turyferariusz	T
40. Ministrant kadzidla – nawikulariusz	N
41. Ministrant wody 1	MW ₁
42. Ministrant wody 2	MW ₂
43. Ministrant wody 3	MW ₃
44. Ministrant wody 4	MW ₄
45. Choralista – dzwonek 1	CH ₁
46. Choralista – dzwonek 2	CH ₂
47. Choralista – dzwonek 3	CH ₃
48. Choralista – dzwonek 4	CH ₄

Skład zespołu zmniejszonego

1. Ceremoniarz	= C + MK	C
2. Lektor (ministrant słowa Bożego) 1 = L ₁ + L ₃	L ₁	L ₁
3. Lektor (ministrant słowa Bożego) 2 = L ₂ + L ₄	L ₂	L ₂
4. Psalterzysta	= MP _s + P ₁ + P ₂	P
5. Ministrant ołtarza 1	OŁ ₁	OŁ ₁
6. Ministrant ołtarza 2	OŁ ₂	OŁ ₂
7. Ministrant świątła	= Mś ₁ + Mś _{p1}	Mś ₁
8. Ministrant świątła	= Mś ₂ + Mś _{p2}	Mś ₂
9. Ministrant świątła	= Mś ₃ + Mś _{p3}	Mś ₃
10. Ministrant świątła	= Mś ₄ + Mś _{p4}	Mś ₄
11. Ministrant świątła	= Mś ₅ + Mś _{p5}	Mś ₅
12. Ministrant świątła	= Mś ₆ + Mś _{p6}	Mś ₆
13. Ministrant wody	= MW ₁ + MW ₂	MW

PROCESJA DO MIEJSCA POŚWIĘCENIA OGNI

Zespół pełny →

Kns C PC₁ PC₃ L₁₊₇ P₁₊₇ OŁ₁ MW₁ MW₃ N Mś₁₊₅ Mś_{p1+9} CH
Cs

Kns MP_s MK PC₂ L₂₊₈ P₂₊₈ OŁ₂ MW₂ MW₄ T Mś₂₊₆ Mś_{p2+10} CH

Zespół zmniejszony →

Kns C L₁ T OŁ₁ Mś₁ Mś₃ Mś₅

Cs

Kns P L₂ MW OŁ₂ Mś₂ Mś₄ Mś₆

PROCESJA Z PASCHAŁEM

Zespół pełny →

Kns CH₁ CH₃ MW₁ MW₃ P₁₊₇ L₁₊₇ Mś_{p1+7} Mś₃ Mś₁ MK T
Mś₄ MP_s Cs

Kns CH₂ CH₄ MW₂ MW₄ P₂₊₈ L₂₊₈ Mś_{p2+10} Mś₅ Mś₂ C N

Zespół zmniejszony \longrightarrow

Kns	L ₁	OL ₁	Mś ₅	Mś ₃	Mś ₁	P	
							Cs T
Kns	L ₂	MW	Mś ₆	Mś ₄	Mś ₂	C	

PROCESJA REZUREKCYJNA

Jeżeli zaraz po Mszy świętej odbywa się procesja rezurekcyjna, P₁ niesie krzyż przyozdobiony czerwoną stułą, obok niego Mś₁ i Mś₂ akolitki, P₂ figurę Zmartwychwstałego, T i N idą przed baldachimem, Mś_{p1}÷Mś_{p10} z pochodniami obok baldachimem.

PRZEBIEG LITURGII

Obchód Wigilii Paschalnej zaczyna się od liturgii światła, po której następuje liturgia słowa. Trzecią częścią jest liturgia chrzcielna, wreszcie liturgia eucharystyczna. Obchód liturgiczny Wigilii Paschalnej kończy wyniesienie Ciała Pańskiego z Grobu w procesji rezurekcyjnej.

Cz. I – Liturgia światła

1. Przejście na miejsce poświęcenia ognia.
2. Poświęcenie ognia i przygotowanie Paschału.
3. Procesja z Paschałem.
4. Trzykrotny śpiew: „światło Chrystusa”. Przy bramie kościoła (celebrans zapala świecę od płomienia Paschału), na środku kościoła (wszyscy zapalają świece), przy ołtarzu (zapalają się wszystkie światła w kościele).
5. Orędzie paschalne. Wszyscy modlą się trzymając zapalone świece. Po zakończeniu Orędzia wszyscy gaszą świece.

Cz. II – Liturgia Słowa

6. Lektorzy udają się kolejno na ambonę i czytają czytania. Po każdym czytaniu psalterzyści śpiewają Psalm, po których jest modlitwa kapłana.

7. Po ostatnim czytaniu ze Starego Testamentu oraz po psalmie responsoryjnym i modlitwie, która po nim następuje, zapala się świece ołtarzowe.

8. Kapłan intonuje hymn: „Chwała na wysokości Bogu”. W czasie śpiewu biją dzwony. Ministranci dzwonią dzwoneczkami.

9. Po skończeniu hymnu kapłan odmawia kolektę, następnie lektor odczytuje urywek z Listu Apostoła.

10. Po odczytaniu epistoły kapłan uroczysto intonuje potrójne Alleluja.

11. Na Ewangelię nie przynosi się świeczników natomiast można używać kadzidła.

12. Homilia.

Cz. III – Liturgia Chrzcielna

13. Procesja do chrzcielnicy.

14. Zachęta kapłana.

15. Litania do Wszystkich Świętych.

16. Chrzest dzieci.

17. Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych – zapalenie świec.

18. Pokropienie wodą święconą.

19. Opuszcza się wyznanie wiary i odmawia się modlitwę powszechną.

Cz. IV – Liturgia Eucharystyczna

20. Kapłan podchodzi do ołtarza i rozpoczyna jak zwykle, liturgię eucharystyczną.

21. Na zakończenie Mszy św., opuszcza się formułę rozesłania: pozdrowienie, błogosławieństwo i rozesłanie wiernych. Bezpośrednio po modlitwie po Komunii, celebrans, duchowieństwo i ministranci udają się do Grobu Pańskiego. Kapłan lub diakon wystawia Najświętszy Sakrament, po czym celebrans Go okadza. Po krótkiej adoracji w milczeniu celebrans zwraca się twarzą do wiernych i pozdrawia ich słowami:

K: Chrystus zmartwychwstał. Alleluja.

W: Prawdziwie zmartwychwstał. Alleluja.

Celebrans poucza wiernych o znaczeniu procesji. Następnie otrzymuje welon naramienny, bierze monstrancję i intonuje odpowiednią pieśń. Na początku procesji niesie się krzyż procesyjny przyozdobiony czerwoną stulą oraz figurę Zmartwychwstałego.

NIESZPORY NIEDZIELI ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

Triduum Paschalne kończy się Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania Pańskiego.

UWAGI DLA ZAKRYSTIANA

1. Przygotować szaty koloru białego dla celebransa.
2. Paschał, który będzie niósł celebrans i świece dla zespołu liturgicznego.
3. Odpowiednie miejsca w prezbiterium.
4. Naczynie z wodą święconą i kropidło.
5. Teksty Nieszporów dla uczestników.

UWAGI DLA ZESPOŁU LITURGICZNEGO

Skład zespołu liturgicznego

1. Ceremoniarz	C
2. Lektor	L
3. Psalterzysta	P
4. Ministrant księgi	MK
5. Ministrant światła niosący świecę	Mś ₁
6. Ministrant światła niosący świecę	Mś ₂
7. Ministrant światła niosący pochodnię 1	Mśp ₁
8. Ministrant światła niosący pochodnię 2	Mśp ₂
9. Ministrant światła niosący pochodnię 3	Mśp ₃
10. Ministrant światła niosący pochodnię 4	Mśp ₄
11. Ministrant wody 1	MW ₁
12. Ministrant wody 2	MW ₂
13. Ministrant kadzidła – turyferariusz	T
14. Ministrant kadzidła – nawikulariusz	N

Procesja wejścia \longrightarrow

C	L ₁	MW ₁	Mśp ₁	Mśp ₃	Mś ₁	T
Cs						
P	L ₂	MW ₂	Mśp ₂	Mśp ₄	Mś ₂	N

PRZEBIEG LITURGII

I. Propozycja

Nieszpory z procesją do chrzcielnicy

Nieszpory zachowują swoją strukturę. Innością tych Nieszporów jest procesja do chrzcielnicy po pierwszym psalmie, pokropienie wodą święconą po trzeciej części psalmodii i powrót do ołtarza.

1. Procesja do ołtarza dłuższą drogą. Celebrans niesie zapalony Paschał.
2. Po przybyciu do ołtarza zapala się świece wszystkich uczestników i celebrans śpiewa werset wprowadzający – Boże wejrzyj...
3. Celebrans wygłasza komentarz wprowadzający.
4. Hymn – jak w Liturgii godzin lub odpowiednia pieśń wielkanocna.
5. Po hymnie gasi się świece uczestników.
6. Psalmodia. Po pierwszym psalmie procesja do chrzcielnicy. Podczas procesji śpiewa się pieśń „Oto jest dzień”.
7. Przy chrzcielnicy następuje dalszy ciąg psalmodii z komentarzem.
8. Po psalmodii wyśpiewanej przy chrzcielnicy następuje pokropienie wodą święconą, albo uczestnicy podchodzą do chrzcielnicy i żegnają się zanurzając palce w wodzie święconej.
9. Krótkie czytanie – z Liturgii godzin.
10. Homilia o tematyce chrzcielnej.
11. Pieśń Maryi – Magnifikat.
12. Prośby.
13. Oracja końcowa z Niedzieli Zmartwychwstania.
14. Śpiew antyfony Maryjnej na okres wielkanocny.
15. Procesja wyjścia.

II. Propozycja

Propozycja ta przewidziana jest zwłaszcza tam, gdzie chrzcielnica znajduje się w pobliżu ołtarza i trudno do niej urządzać procesję. W ramach tej propozycji po homilii przewidziane są: modlitwa dziękczynna nad wodą oraz pokropienie wodą święconą.

1. Rozpoczęcie wieczornej modlitwy Kościoła poprzedza procesja celebransa z ministrantami do ołtarza, w czasie której celebrans niesie zapalony Paschał. Od Paschału zapala się następnie świece wszystkich uczestników Nieszporów i nakłada się kadzidło do kadzielnicy umieszczonej przy Paschale. Następnie celebrans śpiewa werset wprowadzający: Boże wejrzyj...

2. Celebrans czyni komentarz wstępny.

3. Hymn – jak w Liturgii godzin lub odpowiednia pieśń wielkanocna.

4. Po hymnie gasi się świece.

5. Psalmodya z krótkimi komentarzami do psalmów.

6. Krótkie czytanie – jak w Liturgii godzin.

7. Homilia o tematyce chrzcielnej.

8. Ponowne zapalenie świec.

9. Modlitwa dziękczynna nad wodą, wyrażenie gotowości życia z wiary i pokropienie wiernych. (Por. *Obrzędy chrztu dzieci*, nr 160. Opuszcza się ostatnią część tej modlitwa: błogosławieństwo wody, gdyż pokropienie wiernych dokonuje się wodą chrzcielną święconą w Wigilię Paschalną).

10. Pieśń Maryi – Magnifikat.

11. Prośby – Liturgii godzin.

12. Oracja końcowa.

13. Uroczyste błogosławieństwo, jak w Mszale i rozesłanie.

14. Śpiew antyfony Maryjnej na okres wielkanocny.

15. Procesja wyjścia.

Triduum Paschalne kończy się Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania. Można powiedzieć, że tak jak Triduum Paschalne w ceremoniach i znakach liturgicznych ukazujących istotę chrześcijaństwa streszcza cały rok liturgiczny, tak samo i cała odnowa Kościoła wyraża się w sposobie obchodzenia tego Triduum Paschalnego we wspólnocie parafialnej.

Literatura:

Agenda liturgiczna diecezji opolskiej, Opole 1986, s. 144-164.

Blachnicki F., *Triduum Paschalne. Podręcznik dla duszpasterzy i służby liturgicznej*, Światło-Życie 1992.

Cichy S., *Nieszpory niedzielne w okresie wielkanocnym*, „Liturgia Sacra” 1-2:1995, s. 97-104.
Dokument roboczy tekstu synodalnego. Życie liturgiczne w Polsce po Soborze Watykańskim II, „Studia liturgiczno-pastoralne” 2:1994, s. 41-65.

Kicinger B., *Propozycja śpiewów*, „Liturgia Sacra” 1-2:1995, s. 93-97.

Krakowiak Cz., *Świętowanie Triduum Paschalnego we wspólnocie parafialnej*, „Liturgia Sacra” 1-2:1995, s. 31-37.

Lech S., *Święte Triduum Paschalne. Komentarze liturgiczne*, „Liturgia Sacra” 1-2:1995, s. 78-93.

Lech S., *Wigilia Paschalna. Teologia i liturgia*, „Liturgia Sacra” 1-2:1995, s. 58-65.

List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych, Kongregacja Kultu Bożego, Rzym 1988 (Tekst: „RBL” 41:1988, nr 5, s. 279-391).

Mateja E., *Przygotowanie wspólnoty parafialnej na przeżycie świąt paschalnych*, „Studia liturgiczno-pastoralne” 2:1994, s. 87-109.

Mokrzycki B. (red.), *Metanoeite! Nawracajcie się!*, Kraków 1977.

Mszal Rzymski dla diecezji polskich, Poznań 1986.

Nabożeństwa diecezji katowickiej, Katowice 1987, s. 157-161.

Pierskała R., *Misterium Paschalne w znakach liturgii Wielkiej Nocy*, „Liturgia Sacra” 1-2:1995, s. 68-73.

Sobeczko H., *Założenia teologiczno-pastoralne listu okólnego Kongregacji Kultu Bożego „O przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych” (16 I 1988)*, „Studia liturgiczno-pastoralne” 2:1994, s. 71-87.

Szczepaniec S., *Ceremoniał posług liturgicznych*, Kraków 1987.

Zwycięzca śmierci, Opole 1984.

*Wiemy, żeś zmartwychwstał, że ten cud prawdziwy,
O Królu Zwycięzco, bądź nam litościwy.*

(Sekwencja)

Ks. Marek Adaszek

ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE

Komentarze do Liturgii i teksty Modlitwy Powszechnej

Teksty komentarzy zostały przygotowane w oparciu o „Pomoce dla animatorów zgromadzenia liturgicznego” wydane w maszynopisie w latach od 1970 do 1972, w Krościenku nad Dunajcem przez Ruch Światło-Życie według „Nouveau Missel des Dimanches 1969/70”.

Teksty Modlitw Powszechnych zaczerpnięto z opracowania „Niedziela Palmowa i Święte Triduum Paschalne” wydanego metodą offsetową w latach siedemdziesiątych.

WIELKI CZWARTEK MSZA WIECZERZY PAŃSKIEJ

Przed Eucharystią

Mszą świętą Wieczery Pańskiej rozpoczniemy za chwilę Święte Triduum Paschalne, Święte Trzy Dni Paschalne. Te trzy dni, od dzisiejszego wieczora do wieczora Niedzieli Zmartwychwstania, stanowią jedno wielkie Święto – największe święto naszej wiary. Tym, czym jest niedziela dla tygodnia, tym są te Trzy Święte Dni dla całego roku. To nasze trzydniowe świętowanie osiągnie swój punkt kulminacyjny w Wigilii Paschalnej, celebrowanej w Wielką Świętą Noc z Wielkiej Soboty na Wielką Niedzielę. Obchodzić będziemy wtedy Rezurekcję czyli Zmartwychwstanie naszego Pana Jezusa Chrystusa.

Dzisiaj wraz z całym Kościołem obchodzimy pamiątkę tego dnia, w którym Pan nasz Jezus Chrystus zasiadł wraz ze swymi uczniami do stołu, aby podczas ostatniej wieczerzy paschalnej w swoim ziemskim życiu ustanowić Sakrament swego Ciała i Krwi, jako Testament zostawiony dla nas. Ile razy bowiem sprawujemy Eucharystię, tyle razy wspominamy i uobecniamy wszystko, co Jezus Chrystus uczynił dla nas, zwłaszcza w szczytowym momencie swego życia: w Męce i Śmierci Krzyżowej.

Z wdzięcznością i pokorą stańmy więc przed Bogiem, który nas, grzeszników tak umiłował, że zesłał swego Syna Jednorodzonego, aby nas odkupił.

Przed umyciem nóg

Jezus Chrystus będąc Mistrzem uczynił się Sługą. Uczy nas przez żywy przykład, że nie powinniśmy oddzielać Eucharystii od świadczenia miłości braterskiej. Za każdym razem, gdy poświęcamy się dla drugich, okazujemy się prawdziwymi uczniami Tego, z którym jednoczymy się w Eucharystii.

Na pamiątkę umycia nóg Apostołom przez Jezusa Chrystusa podczas Ostatniej Wieczerzy, przewodniczący naszemu zgromadzeniu eucharystycznemu prezbiter umyje obecnie nogi kilku mężczyznom.

Przed procesją (po Modlitwie po Komunii)

W uroczystej procesji przeniesiemy teraz Najświętszy Sakrament do Kaplicy (Ołtarza) Adoracji. Tam będziemy rozważać i z wdzięcznością wychwalać Tajemnicę Jego Ofiary i Jego obecności wśród nas.

Modlitwa powszechna

Wstęp

Zgromadzeni przy stole eucharystycznym w dniu, w którym Zbawiciel dał nam przykład pokory i ofiarnej miłości, módlmy się o zbawienie nasze i wszystkich ludzi.

1. Módlmy się za wszystkich braci wierzących w Chrystusa, aby sprawując pamiątkę Jego Ofiary, jednoczyli się w wierze i dawali światu przykład miłości.

2. Módlmy się za ludzi, którzy nie znają Boga, aby usłyszeli słowo Dobrej Nowiny i mogli się karmić jednym Chlebem eucharystycznym.

3. Módlmy się za cierpiących i strapionych, aby znaleźli u swych bliskich zrozumienie i czynną pomoc.

4. Módlmy się za tych, którzy sprawują władzę, aby na wzór Zbawiciela nie chcieli panować, ale służyć.

5. Módlmy się za nas wszystkich otaczających Stół Pański, abyśmy z dzisiejszej Eucharystii zaczerpnęli nowej siły do braterskiej miłości.

Zakończenie

Boże, który nieustannie posilasz swój Kościół w Najświętszej Ofierze Ciała i Krwi Twojego Syna, spraw, abyśmy zawsze byli świadkami Jego miłości. Który żyje i króluje na wieki wieków. Amen.

WIELKI PIĄTEK MĘKI PAŃSKIEJ

Przed rozpoczęciem liturgii

Oto jesteśmy w drugim dniu Świętego Triduum Paschalnego, w drugim dniu największego Święta naszej wiary.

Od najdawniejszych czasów Kościół powstrzymuje się od sprawowania Ofiary Eucharystycznej w Wielki Piątek, w dniu, w którym Pan nasz Jezus Chrystus wziął na swe ramiona krzyż i poniósł na nim śmierć dla naszego zbawienia. Dzisiaj idziemy krok w krok przez kolejne momenty bolesnej Męki naszego Zbawiciela.

Najpierw słuchać będziemy Słowa Bożego i rozważać je, aby ożywić naszą wiarę w tę wielką Tajemnicę Miłości. Przez Chrystusa, naszego Pośrednika, zanosić będziemy do Boga uroczyste modlitwy, za Kościół, Za tych, którzy swymi cierpieniami dopełniają w czasie Męki Chrystusa, za tych też, którzy nie znają niezmierzonej miłości okazanej nam przez Boga w Jego Synu, wreszcie za cały świat, który Jezus Chrystus przyszedł zbawić.

Następnie zostaniemy wezwani do uczczenia Krzyża, co będzie szczytowym momentem naszej Liturgii; klękniemy i ze czcią ucałujemy drzewo Krzyża, na którym Syn Boży rozciągnął swe ręce, aby zgromadzić w jedno rozproszone dzieci Boże. Karmić się też będziemy Ciałem Pańskim, które zostało wydane za nasze grzechy i jest zadatkiem naszej nieśmiertelności.

Podczas wejścia

Rozpoczynamy naszą liturgię. Wstańmy wszyscy. Nie śpiewamy dziś pieśni wejścia. Zaczynamy modlitwę w skupieniu i ciszy. Podczas gdy przewodniczący naszej liturgii prezbiter upadnie przed ołtarzem na twarz, ukłękniemy w ciszy przed Bożym Majestatem, pochylając się głęboko.

Nie mamy nic do powiedzenia na przeproszenie za nasze grzechy i za wszystkie grzechy świata, które doprowadziły do śmierci Zbawiciela. Módlmy się, abyśmy odkupieni przez Śmierć i Zmartwychwstanie Chrystusa, wyrzekli się wszelkiego grzechu i żyli jak prawdziwe dzieci Boże.

Przed opisem Pasji Pana naszego Jezusa Chrystusa

Słuchajmy relacji z Drogi Krzyżowej zapisanej przez św. Jana: „Jego świadectwo jest prawdziwe”. Jan był jednym z uczniów u stóp Krzyża na Golgocie, ale on od początku patrzy na Jezusa oczyma wiary. Dla niego Ukrzyżowany jest Królem, wiecznym Synem Bożym, Światłością oświecającą szukających Prawdy. Odślania nam Boże Serce, które nie tyle chce nas sądzić, co raczej zbawić.

Przed Modlitwą Powszechną

Chrystus przyszedł dla wszystkich ludzi, dla nich żył, umarł i zmartwychwstał. Dlatego teraz módlmy się wspólnie przez Jezusa Chrystusa do Boga, który pragnie, aby wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do poznania Prawdy. Na każde wezwanie jakie zostanie do nas skierowane przez diakona odpowiemy modlitwą w ciszy, a następnie odpowiedzią „Amen” potwierdzimy prośby, które prezbiter w naszym imieniu zanieśie do Boga.

Przed adoracją Krzyża

Celebrans odśłoni i ukaże nam Krzyż, narzędzie kary śmierci, które Chrystus przemienił w narzędzie naszego zbawienia, znak Życia i Nadziei. Na słowa celebransa „Oto drzewo Krzyża, na którym zawisło Zbawienie świata”, odpowiemy „Pójdźmy z pokłonem”. Następnie uklękniemy i będziemy adorować przez chwilę w milczeniu. Tak trzykrotnie. Do ucałowania zaś Krzyża, po jego całkowitym odśłonięciu przystępować będziemy w następującej kolejności: po celebransie przewodniczącym naszemu zgromadzeniu pozostali prezbiterzy, diakon, klerycy, ministranci, siostry zakonne (...) i wszyscy pozostali wierni.

Przed zakończeniem adoracji

Podczas gdy celebrans unosi Krzyż w górę, wszyscy klękamy i pozostajemy tak w milczeniu.

Przed Komunią Świętą

W Komunii Świętej jednoczymy się z Chrystusem umarłym i zmartwychwstałym, aby odzyskać życie i przynieść odnowienie całemu stworzeniu.

Po Modlitwie pokomunijnej

Poświęcenie pokarmów jutro

Jutro wieczorem, o godz. gromadzimy się na celebrowaniu Wigilii Paschalnej. Jest to szczytowy moment Świąt Paschalnych. Obchodzimy uroczyście Zmartwychwstanie naszego Pana Jezusa Chrystusa. Wszyscy przynosimy ze sobą świece. Liturgia Wigilii Paschalnej rozpocznie się od poświęcenia ognia i zapalenia Paschału na zewnątrz przed głównym wejściem do kościoła.

Obecnie w uroczystej procesji przeniesiemy Najświętszy Sakrament do Grobu Pańskiego. Ze śpiewem trwajmy w duchu uwielbienia przy Zbawicielu, który dla nas umarł i przeszedł z tego świata do chwały Ojca. Niech rozważanie Jego Męki, jaką podjął z miłości do nas, doda nam siły do ciągłego nawracania się, abyśmy już nie żyli dla siebie, ale dla Tego, który dla nas umarł i zmartwychwstał.

NIEDZIELA ZMARTYCHWSTANIA PAŃSKIEGO WIGILIA PASCHALNA W WIELKĄ NOC

Przed rozpoczęciem liturgii

Za chwilę rozpoczniemy obchód Wielkiej Nocy Zmartwychwstania. Wigilia Paschalna odprowadzana w Noc Zmartwychwstania Chrystusa sta-

nowi szczytowy moment zarówno Świąt Paschalnych, jak i obchodów całego Roku Liturgicznego.

Według najstarszej tradycji Kościoła, ta noc jest czuwaniem na cześć Pana. Wierni stosownie do napomnienia Ewangelii, trzymając w rękach zapalone świece, mają być podobni do ludzi oczekujących Pana, który powróci, aby – gdy nadejdzie – zastał ich czuwających i polecił im zasiać do swego Stołu, a sam przechodząc od jednego do drugiego będzie im służył.

Przebieg Wigilii Paschalnej

Wigilia Paschalan składa się z czterech części:

1. Pierwszą z nich jest Liturgia Światła, w której gromadzimy się wokół świecy paschalnej, symbolizującej Chrystusa.

2. Po Liturgii Światła następuje Liturgia Słowa – esencjalny, zasadniczy moment Wigilii: rozważamy cudowne, wielkie dzieła, jakich Bóg dokonywał od początku dla swego ludu i w ten sposób umacniamy naszą wiarę w Boże obietnice.

3. Trzecią częścią Wigilii jest Liturgia Chrzcielna. Wszyscy zgromadzeni trzymając w ręku zapalone świece odnowimy wtedy Przymierze, które zawarliśmy z Bogiem w sakramencie Chrztu świętego.

4. Ostatnia, czwarta część dzisiejszej Wigilii to Liturgia Eucharystyczna. My, lud Boży, zrodzony w źródle chrzcielnym, posilamy się przy stole, który Pan przygotował swojemu ludowi przez własną śmierć i zmartwychwstanie.

Początek procesji

Przewodniczący naszemu zgromadzeniu prezbiter wraz z całą asystą udaje się obecnie na zewnątrz przed główne wejście do kościoła, gdzie będzie miało miejsce rozpoczęcie dzisiejszej liturgii. Po pozdrowieniu i wprowadzeniu nastąpi poświęcenie nowo zapalonego ognia. Następnie celebrans wyłobi na Paschale krzyż, dwie litery greckie: alfa (□) i omega (□) oraz cyfry bieżącego roku. Z kolei umieści w Paschale pięć ziaren kadzidła w formie krzyża na znak pięciu ran Chrystusa. Po czym zapali świecę paschalną od nowo poświęconego ognia.

Procesja z paschałem do wnętrza kościoła odbędzie się w następującym porządku: na czele idzie diakon (prezbiter) z płonącym paschałem, za nim przewodniczący naszej liturgii, koncelebransi, asysta i inni wierni. Wnosząc paschał do kościoła wznosi się trzykrotny okrzyk „Światło Chrystusa” na cześć Chrystusa zmartwychwstałego, Światłości prawdziwej, która oświeca każdego człowieka przychodzącego na ten świat. Na słowa „Światło Chrystusa” odpowiadamy „Bogu niech będą dzięki”.

Po pierwszym okrzyku „Światło Chrystusa” i odpowiedzi nań, od paschału odpali swoją świecę tylko prezbiter przewodniczący naszej liturgii.

My wszyscy odpalimy nasze świece od paschału po powtórny okrzyku „Światło Chrystusa”.

Przed Orędziem Paschalnym

Chrystus Pan, który przez cały rok oświeca nas swoim Słowem mówi: „Kto za Mną idzie, nie będzie chodził w ciemności, ale będzie miał światło życia”. W tym duchu słuchajmy Orędzia Paschalnego, zwiastującego nam Tajemnicę Wielkiej Nocy centralnego momentu całego Roku Liturgicznego i naszego życia jako ochrzczonych.

Po zakończeniu Orędzia Paschalnego

Gasimy świece.

Po poświęceniu wody

Zapalmy nasze świece.

Modlitwa Powszechna

Wstęp

W tę najświętszą Noc zwycięstwa Chrystusa nad grzechem i śmiercią, pokornie błagajmy Boga, aby cała ludzkość odnowiła się w tajemnicy Śmierci i Zmartwychwstania Zbawiciela.

1. Módlmy się za Kościół Chrystusowy na ziemi, aby tajemnica Zmartwychwstania przyniosła mu odrodzenie i radość.

2. Módlmy się za ochrzczonych tej nocy, aby wspomagani przykładem swych najbliższych, zachowali nieskalaną godność dzieci Bożych.

3. Módlmy się za pojednanych z Bogiem i Kościołem przez pokutę, aby pomnażali otrzymane dary życia Bożego.

4. Módlmy się za zmarłych z naszych rodzin, aby mocą Chrystusowego zmartwychwstania osiągnęli chwałę we wspólnocie ze Świętymi.

5. Módlmy się Za nas tu zgromadzonych, abyśmy zawsze byli wierni przymierzu, jakie Bóg zawarł z nami w dniu Chrztu Świętego.

Zakończenie

Boże, Dawco życia i zwycięzco śmierci, + wysłuchaj modlitwy swojego Kościoła i spraw, aby wszyscy mogli się radować z Twoich darów. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Po Modlitwie Powszechnej

My, którzy poszliśmy za Światłem Chrystusa i umocnili się w wierze rozważając Słowo Boże oraz odnowiliśmy swoją przynależność do Chrystusa wspominając Przymierze Chrztu świętego, teraz przystępujemy do Liturgii Eucharystycznej. Będziemy się w niej posilać Ciałem Chrystusa Zmartwychwstałego, przez które On zechciał, byśmy odnawiali pamięć Jego Śmierci i Zmartwychwstania. Przygotowani przez całe czterdzieści dni na to odrodzenie, dziś przystąpimy do Stołu Komunii prawdziwie wielkanocnej.

PRZED DRUGĄ MSZĄ NIEDZIELI ZMARTWYCHWSTANIA (PIERWSZĄ PORANNĄ)

„Oto dzień, który Pan uczynił, radujmy się w nim i weselmy”. Tym okrzykiem wzywa nas dziś liturgia do radości z powodu zwycięstwa naszego Pana nad grzechem, śmiercią i szatanem. Niedziela Zmartwychwstania jest trzecim dniem Triduum Paschalnego, a równocześnie pierwszym dniem pięćdziesięciodniowego okresu Radości Paschalnej. To właśnie w tym dniu znajdują dopełnienie wszystkie dni całego Roku Liturgicz-

nego. Mamy prawo radować się, bo Jezus Chrystus umarł za nasze grzechy i powstał z martwych dla naszego usprawiedliwienia. On dał nam przykład, abyśmy obdarzeni życiem Zmartwychwstałego Zbawiciela, codziennie umierali dla grzechu i żyli w duchu prawdziwej wolności dla chwały Tego, który dla nas umarł i zmartwychwstał.

Za chwilę celebrians wraz z asystą uda się do Grobu Pańskiego, skąd wyruszy procesja rezurekcyjna. Podążajmy za Zmartwychwstałym Panem wyznając naszą wiarę.

Modlitwa Powszechna

Wstęp

Obchodząc z radością uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego, gorliwie błagajmy o Boże miłosierdzie dla wszystkich ludzi.

1. Módlmy się za nowo ochrzczonych i pojednanych z Bogiem przez pokutę, aby przyczyniali się do wzrostu świętości Kościoła.

2. Módlmy się za wszystkich ludzi dobrej woli, aby słowem i czynem wytrwale budowali pokój na świecie.

3. Módlmy się za chorych i osamotnionych, aby Chrystus zmartwychwstały przyniósł im pociechę i umocnił ich nadzieję.

4. Módlmy się za tych, którzy odeszli z tego świata w pokoju z Chrystusem, aby osiągnęli chwałę Jego Zmartwychwstania.

5. Módlmy się za nas samych, zgromadzonych w tej świątyni, abyśmy umocnieni Słowem Bożym i Ciałem Chrystusa, dawali przez miłość świadectwo o Zmartwychwstaniu.

Zakończenie

Wszechmogący, wieczny Boże, Ty napełniasz nas świętą radością w uroczystość Zmartwychwstania Twojego Syna, + wysłuchaj prośby, które zanosimy za całą ludzkość Jego Krwią odkupioną, * aby wszyscy ludzie mogli się cieszyć owocami łaski zbawienia. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

*Noc zaślubin z Kościołem,
w której narodzą się nowo ochrzczeni,
w której czuwać będziemy z aniołami.
Noc paschalna, oczekiwanego roku.*

(Asterius z Amasea)

Ks. Stanisław Araszczyk

ŚWIĘTE TRIDUUM PASCHALNE

Wchodzimy dzisiaj w przeżycie Triduum Paschalnego, które zakończymy Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania. Czym jest ono w życiu Kościoła? Dlaczego, mimo całej odnowy Kościoła, to wydarzenie jest jeszcze mylnie odczytywane i traktowane w świadomości wielu ludzi jak gdyby przygotowanie do właściwej uroczystości wielkanocnej, do Niedzieli Wielkanocnej? Nawet w komentarzach katolickich środków społecznego przekazu można znaleźć stwierdzenia, że Triduum Paschalne to: Wielki Czwartek, Wielki Piątek i Wielka Sobota. Tymczasem w liturgii i według tradycji sięgającej starożytności chrześcijańskiej Triduum jest jednym świętem, które ma pewne fazy począwszy od Wieczery Pańskiej aż do ogłoszenia chwalebego Zmartwychwstania Chrystusa i ma być przeżywane jako całość.

WIELKI CZWARTEK WIECZERZY PAŃSKIEJ

Dzisiejszą liturgią rozpoczęliśmy święte Triduum Paschalne, najważniejsze dni w roku liturgicznym. Wielki Czwartek to pamiątka Wieczery Pańskiej. Ten dzień przypomina nam pokorną służbę Chrystusa, który umył nogi swoim uczniom i pozostawił im przykazanie miłości. Jest to także dzień ustanowienia Eucharystii i w konsekwencji można powiedzieć sakramentu Kapłaństwa. Dlatego dzisiejsza liturgia skoncentrowana jest wokół ołtarza i na dwóch głównych motywach, które dzisiaj dominują. Pierwszym jest ustanowienie Eucharystii jako Ofiary Nowego Przymierza, jako formy sakramentalnej uobecniania ofiary prawdziwego Baranka – Chrystusa. Drugim natomiast, który bardziej dominuje w tekstach liturgicznych i w śpiewach, jest motyw miłości. Możemy zapytać, jak te dwa motywy dzisiejszej celebracji liturgicznej przyjmujemy w naszym życiu? Czy zauważamy, że nadeszła godzina naszego zbawienia?

Ofiara Nowego Przymierza

Dzisiaj wraz z całym Kościołem obchodzimy pamiątkę tego dnia, w którym Pan nasz, Jezus Chrystus, zasiadł wraz ze swoimi uczniami do stołu, aby podczas ostatniej wieczerzy paschalnej w swoim ziemskim życiu ustanowić sakrament swego Ciała i Krwi, jako Testament zostawiony dla nas. Ile razy bowiem sprawujemy Eucharystię, tyle razy wspominamy i uobecniamy wszystko, co Jezus Chrystus uczynił dla nas, zwłaszcza w szczytowym momencie swego życia: w Męce i śmierci Krzyżowej. Uczynił to w znakach, które wypełniają misterium paschalne.

Przedziwna jest moc znaku baranka i jego krwi. W tym to znaku objawia się cała niezwykła moc Boża. Pierwsze czytanie dzisiejszej liturgii mówiło o baranku, którego Izraelici zabili w ziemi egipskiej, którego krew ocaliła ich od śmierci, co pozwoliło na ich wyjście z niewoli egipskiej. Żydzi potem co roku obchodzili pamiątkę tego wydarzenia. To było także dla nich święto liturgiczne, podczas którego przypomniano i uobecniano wyjście z Egiptu i ocalenie ich przez Boga. W ten sposób, w tradycji narodu izraelskiego, była przechowywana symbolika, znak tajemniczy, którego pełni jeszcze nie rozumiano.

Na początku działalności publicznej Jezusa, Jan Chrzciciel wypowiedział słowa: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata”. Wszystko, co było zapowiadane w znaku baranka i przechowywane w tradycji żydowskiej teraz odsłania swój głęboki sens i tajemnicę. Syn Boży przychodzi, aby stać się Barankiem zabitym. On przychodzi po to, aby przelać krew i aby ocalić krwią swoją od śmierci wszystkich, którzy przez wiarę przyjmują moc tej krwi.

Chrystus ustanawia nowy obrzęd, który jest wypełnieniem istotnej treści dotychczasowego znaku. Mówi do swoich uczniów: „Bierzcie, jedzcie to jest Ciało moje, Ciało Baranka, które za was będzie wydane”. Zostaje ono wydane za grzechy świata. Potem mówi: „Pijcie z tego kielicha, to jest kielich Nowego Przymierza we Krwi mojej”. Baranek zabity, Krew wylana dla ocalenia ludzi od śmierci stanowią rzeczywistość ofiary Nowego Przymierza. Chrystus powie jeszcze: „To czyńcie na moją pamiątkę”. Teraz Chrystus ustanawia nowy obrzęd, napełniając go nową treścią swojej własnej ofiary i własnej krwi przelanej na zbawienie wszystkich ludzi.

Nowe przykazanie

Eucharystia to Pascha Pana, który przeszedł kiedyś przez Egipt, by przez znak krwi Baranka ocalić swój lud. Dzisiaj Pan przechodzi wśród nas w swoim słowie i wzywa nas, abyśmy świętowali Jego Pamiątkę i umocnieni przez Niego naśladowali Go w pokorze i służbie. Obrzęd obmycia nóg to szczególnie znak, dany nam dzisiaj w Wielki Czwartek. Kapłani służą nam tak, jak służy Chrystus. Kościół nie przychodzi pannać, ale wypełnić pokorną misję Chrystusa.

Liturgia wskazuje nam na wewnętrzną postawę Jezusa: oddał On swoje życie dlatego, że nas umiłował – do końca umiłował. Miłość wyraża się bowiem w tym, żeby służyć i oddać życie: „Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje” (J 15, 13). Spotykając się z taką miłością cóż mamy czynić? Musimy odpowiedzieć na tę miłość. Miłość wzywa miłość, miłość może być przyjęta tylko w postawie wzajemnej miłości i dlatego Jezus wzywa: „Miłujcie się wzajemnie, jak Ja was umiłowalem”. To jest prawo dzisiaj głoszone, to jest nowe przykazanie: „abyście się wzajemnie miłowali, jak Ja was umiłowalem”. Służyć sobie wzajemnie to jest istota chrześcijaństwa.

Liturgia dzisiejszego wieczoru, liturgia Mszy świętej Wieczery Pańskiej, przypomina nam nierozdzielny związek między Eucharystią a przykazaniem miłości. Chrystus nas umiłował do tego stopnia, że wydał siebie na krzyż i oddał za nas swoje życie. Wydał za nas swoje Ciało, abyśmy się wzajemnie miłowali. Ta postawa Jezusa jest sformułowaniem nowego przykazania, przykazania miłości. Przyjmując Eucharystię przyjmujemy miłość, która wydała samą siebie za nas. Kiedy wchodzimy w komunie, w zjednoczenie z Chrystusem, kiedy jednoczymy się w miłości z każdym człowiekiem, wtedy próbujemy odpowiedzieć na tajemnicę dnia dzisiejszego. Miłość Boga, która objawiła się dla nas dzisiaj w tylu znakach i będzie się nam objawiała w znakach liturgii następných dni całego Triduum Paschalnego sprawia, że stajemy się zdolni do poznania i do przyjęcia miłości we wzajemnym miłowaniu, i dawaniu siebie. Nie można rozdzielać w praktyce chrześcijańskiego życia sprawowania Eucharystii i miłości bratniej. Kto uczestniczy w Eucharystii musi przyjąć usposobienie pokory, posłuszeństwa, wzajemnej służby, aby to uczestnictwo było szczere i aby Pamiątka Pana otrzymała swoje pełne znaczenie.

WIELKI PIĄTEK MĘKI I ŚMIERCI PANA

Od najdawniejszych czasów Kościół powstrzymuje się od sprawowania Ofiary Eucharystycznej w Wielki Piątek, w dniu w którym Pan nasz Jezus Chrystus wziął na swoje ramiona krzyż i poniósł na nim śmierć dla naszego zbawienia. Wielki Piątek to dzień, który przypomina nam cierpienie, ukrzyżowanie i śmierć Zbawiciela. Liturgia zaprasza do rozważenia biblijnego opisu męki Pańskiej, a następnie do uczczenia Krzyża świętego. Główny nurt myśli wielkopiątkowej nie koncentruje się jednak na Męce Zbawiciela, ale na Odkupieniu.

W pierwotnym Kościele żywa była prawda, że przez mękę, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jesteśmy zbawieni. Wierzono, że śmierć została zwyciężona a świat i ludzkość czerpie z tego dzieła owoce przez wszystkie wieki. Chcemy dzisiaj głosić, że męka i śmierć Chrystusa stała się dla Niego triumfem a dla nas odkupieniem. Stąd płynie życie i radość, sens istnienia i cierpienia.

Tajemnica Boga, który jest miłością, objawia się dzisiaj przed nami w niezwykle sposób. Trwamy w rozważaniu tej wielkiej tajemnicy, bo w niej jest nasza jedyna nadzieja. Gdyby Bóg nas tak nie umiłował i nie wydał za nas swego Syna i gdyby Syn nas tak nie umiłował i nie wydał samego siebie na mękę i śmierć krzyżową, bylibyśmy na zawsze zgubieni. Dlatego musimy zapytać siebie czy dziękujemy Jezusowi za to, że przez krzyż i mękę swoją nas odkupił i otworzył nam drogę do pełni życia w Bogu?

Zbawienie przyszło przez Krzyż

Na drodze historii rodzaju ludzkiego i na drogach ludzkiego życia Bóg postawił krzyż. Od tej chwili, kiedy krzyż został wpisany w historię życia każdego człowieka i w historię całej ludzkości ogromna liczba ludzi idących przez wieki wyciąga ręce do krzyża i woła: Ave crux, spes unica – Witaj krzyżu, jedyna nadziejo. Od tej chwili, kiedy krzyż został wpisany w historię ludzkości, ciągle daje ona świadectwo tej prawdzie, że krzyż stoi, kiedy wali się cały świat. I chociaż krzyż jest głupstwem dla pogan i zgorszeniem dla żydów, dla nas jest znakiem zbawienia.

Zgorszenie krzyża miało swe źródło w tym, że nie rozumiano ukrytej w nim tajemnicy. Jezus przed swoją Męką wyjaśniał konieczność posłuszeństwa woli Ojca, lecz uczniowie nie rozumieli sensu tej konieczności. Zgorszenie krzyża znika dopiero wtedy, gdy zostanie odkryta jego tajemnica w Bożym planie zbawienia. Mesjasz został ukrzyżowany nie tylko z motywu nienawiści żydów, lecz również dlatego, żeby się wypełniło to co o Chrystusie mówili prorocy.

W krzyżu ukryta jest prawdziwa mądrość. Boży plan zbawienia, moc Boża, która ujawnia się w słabości ludzkiej. Głupstwo krzyża, przez który Bóg zbawił ludzi, okazało się mądrzejsze niż wszelka mądrość, dlatego św. Paweł nie chce głosić nic innego jak tylko mądrość krzyża: „Nauka bowiem krzyża głupstwem jest dla tych, którzy idą na zatracenie, mocą Bożą zaś dla nas, którzy dostępujemy zbawienia. Napisane jest bowiem: Wytracę mądrość mędrców, a przebiegłość przebiegłych zniweczę. To bowiem, co jest głupstwem u Boga, przewyższa mądrością ludzi” (1 Kor 1, 18-25). Jeżeli nauka krzyża jest mocą Bożą wiodącą ku zbawieniu, to Paweł postanowił „nie znać niczego więcej, jak tylko Jezusa i to ukrzyżowanego” (1 Kor 2, 2). Przez swoją śmierć na krzyżu Chrystus pojednał ludzi z Ojcem i między sobą.

Jeżeli krzyż był dla Chrystusa cierpieniem i upokorzeniem, to jednak równocześnie, dzięki planom Bożym, stał się narzędziem zbawienia upadłej ludzkości i tryumfem Chrystusa nad grzechem i śmiercią. Odtąd przyjąć krzyż, spoglądać na ukrzyżowanego oznacza przyłgnąć z wiarą do Zbawiciela. Krzyż Chrystusa jest żywym znakiem zbawienia mesjańskiego i drzewem dającym życie wieczne.

Etos krzyża

Życie chrześcijańskie naznaczone jest krzyżem Jezusa. Każdy z nas poprzez różne etapy dojrzewania swej wiary musi zbliżyć się do tej prawdy. Im pełniej zaakceptujemy tajemnicę krzyża, tym pełniejsze będzie nasze wyzwolenie od zła. I kiedy w pełni zrozumiemy i zaakceptujemy tajemnicę krzyża, dopiero wtedy zwyciężymy zło. Krzyż staje się bowiem w tym momencie dla nas manifestacją mocy Bożej. Bóg jest tak wielki, iż może się upokorzyć i unieżyć aż do śmierci. Bóg jest bowiem potężniejszy niż moc śmierci. Objawienie zbawczej mocy Boga

na krzyżu staje się jednak w pełni widoczne dopiero w świetle zmartwychwstania.

Jeżeli według Bożych planów przez krzyż dokonano się zbawienie człowieka, to człowiek winien upodobnić swoje życie do ukrzyżowanego Chrystusa, aby krzyż nienawidzony przez świat, stał się tajemniczą drogą wybraną przez Boga dla dopełnienia zbawienia. Stąd też być chrześcijaninem oznacza naśladować Chrystusa i nieść swój krzyż za Nim. Bowiem Jezus rzekł do swoich uczniów: „Jeśli kto chce pójść Za mną, niech się zaprze samego siebie, niech weźmie swój krzyż i niech mnie naśladuje” (Łk 9, 23).

Wezwanie do dźwigania krzyża jest najtrudniejszym zadaniem dla człowieka. Można zauważyć, że wielu ludzi narzeka na swój los, cierpienie, samotność. Wielu chrześcijan, nie rozumiejąc sensu krzyża, skarży się, że Bóg obdarzył ich zbyt ciężkim krzyżem. Jeżeli dla Chrystusa krzyż był drogą do chwały zmartwychwstania, to samo można powiedzieć o uczniu Jezusa. Najpierw Jezus wziął krzyż, umarł na krzyżu dla naszego zbawienia, zmartwychwstał i wszedł do chwały. Obdarzył nas tak wielkimi mocami, że żyjąc według Ewangelii możemy realizować to trudne zadanie. Wtedy niesienie krzyża nie będzie cierpieniem lecz drogą do wiecznej chwały.

Dzisiejsze wspomnienie tego wielkiego wydarzenia, jakim jest Męka i śmierć Chrystusa na Krzyżu, ma być dla nas zachętą do zaakceptowania krzyża. Jeżeli chcemy zwyciężyć w nas zło i nieprawość musimy najpierw dać się sami zwyciężyć przez miłość Chrystusa. Poprzez wszystkie cierpienia, niepowodzenia, klęski, nawet poprzez śmierć idziemy do pełni życia. Za chwilę podczas adoracji krzyża niech każdy z nas, z głębi swojego serca wyzna: Witaj krzyżu, nadziejo jedyna. Amen.

NIEDZIELA ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego, finał największego i centralnego święta roku liturgicznego, ukazuje nam w pełni najistotniejszy przedmiot naszego przepowiadania: misterium paschalne – z całym bogactwem nie tylko tematów, ale także aspektów i wymiarów.

WIGILIA PASCHALNA W WIELKĄ NOC

Wigilia Paschalna jest najważniejszą i największą liturgią roku kościelnego. W tę Wielką Noc Kościół sprawuje święte sakramenty w całym bogactwie znaków oraz proklamuje najważniejsze wydarzenia z historii zbawienia. Pascha jest najstarszym świętem chrześcijan i kieruje naszą myśl ku Chrystusowi, który zmartwychwstał, zwyciężył śmierć, grzech i szatana. Chrystus przeszedł ze śmierci do życia i życiem obdarza swój lud. Ta tajemnica zbawcza w liturgii tej nocy stanie się dla nas teraźniejszością. To czuwanie na cześć Pana staje się radosną modlitwą.

Ta Noc, która zapada nad ziemią jest Wielka i święta. W ciemności człowiek czuje się źle, nic nie widzi, nie widzi drugiego człowieka, jest sam i nie widzi wyjścia. W tę ciemność świątyni wnieśliśmy światło, zapalony Paschał i ta jedna świeca rozjaśniła ciemność. Tym samym dla świata jest zmartwychwstanie Chrystusa. On rozproszył wszelkie ciemności, On wskazał drogę wyjścia. W Jego światłości możemy wyjść ze swojej samotności, ze swego strachu, ze swego egoizmu i zobaczyć innych ludzi, naszych braci i siostry. Od świecy Paschalnej zapaliliśmy nasze świece, bo tak jak Chrystus rozjaśnił świat swoim zmartwychwstaniem, tak i my mamy nieść Jego światło wszystkim ludziom. Światło i woda stają się centralnymi znakami Wielkiej Nocy.

Rzeczywistość Paschy Chrystusa, Jego przejście przez śmierć do zmartwychwstania, staje się coraz bardziej naszym życiem. Wchodzimy w rytm życia, który cechuje się przejściem ze śmierci do nowego życia. Początkiem nowego życia jest chrzest. O udziale chrześcijan w misterium paschalnym przez chrzest pisze wprost św. Paweł: „Czyż nie wiadomo wam, że my wszyscy, którzyśmy otrzymali chrzest zanurzający w Chrystusa Jezusa, zostali zanurzeni w Jego śmierć? Zatem przez chrzest zanurzający nas w śmierć zostaliśmy razem z Nim pogrzebani po to, abyśmy i my wkroczyli w nowe życie – jak Chrystus powstał z martwych dzięki chwale Ojca. Jeżeli bowiem przez śmierć, podobną do Jego śmierci, zostaliśmy z Nim złączeni w jedno, to tak samo będziemy z Nim złączeni w jedno przez podobne zmartwychwstanie” (Rz 6, 3-5). Umieranie razem z Chrystusem oznacza zadanie śmierci grzechowi w naszym życiu. Człowiek umierający z Chrystusem umiera dla grzechu, a żyje

dla Boga. Włączenie chrześcijanina w Paschę Chrystusa pociąga więc za sobą stały obowiązek nawracania się i walki z grzechem.

Nasze życie nie miałyby sensu bez świadomości zmartwychwstania. Wiara w zmartwychwstanie może mobilizować nas do ciągłej pracy nad sobą, do walki z grzechem i szatanem. Tylko wierząc w zmartwychwstanie możemy wytrwać na drodze prawdy, sprawiedliwości, dobra i miłości. Tylko wierząc w zmartwychwstanie Chrystusa możemy przyjąć krzyż cierpienia i własną śmierć.

Chcemy więc na nowo uwierzyć dzisiaj w zmartwychwstanie Chrystusa jako rękojmię zmartwychwstania wszystkiego co dobre, co prawdziwe, co pochodzi z Boga, co jest miłością. W Nim znajduje dopełnienie cała święta historia począwszy od stworzenia świata. Chrystus zmartwychwstał i żyje. Dzięki temu, że Chrystus zmartwychwstał dostępne jest dla nas zbawienie, którego udziela Kościół przez sakramenty. W sakramentach Kościoła obecne jest bowiem całe misterium paschalne, w nich obecny jest Ten, który zmartwychwstał i udziela swego życia ludziom. Niech z tej wiary w Chrystusa zmartwychwstałego i z naszego z Nim zmartwychwstania płynie moc do wierności w codziennych obowiązkach, do dawania świadectwa prawdzie, do służenia wszystkim z miłością, do miłości, która przebacza, bo pewna jest ostatecznego zwycięstwa. Amen.

DRUGA MSZA NIEDZIELI ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

W literaturze wczesnochrześcijańskiej szczególne miejsce zajmują tak zwane „teksty paschalne”. Poprzez analizę Pisma świętego omawiane są w nich najważniejsze tematy nauki chrześcijańskiej: osoby Chrystusa, którego symbolem jest baranek paschalny; chrztu, który jest symbolizowany przez namaszczenie drzwi domów hebrajskich krwią baranka; i Eucharystii, którą zapowiadała starotestamentalna uczta paschalna.

W Homilii paschalnej Pseudo-Hopolita możemy znaleźć piękne świadectwo rozumienia tajemnicy zmartwychwstania. Wypowiada on słowa, które przepełnione są wiarą i radością, że Jezus żyje: „Tak wielu sprawiedliwych, którzy głosili dobrą nowinę i prorokowali, oczekiwało w zmartwychwstaniu na Pierworodnego spośród umarłych. On przez trzy

dni przebywał pod ziemią, ażeby pełnego zbawienia dostąpił cały rodzaj ludzki: lud, który żył przed Prawem, lud Prawa i Jego własny lud. A może przebywał tam przez trzy dni po to, aby to, co żyje, zmartwychwstało w całości: z duszą, duchem i ciałem. Po zmartwychwstaniu najpierw ujrzały Go kobiety. Jak bowiem pierwszy grzech na świat sprowadziła kobieta, tak samo ona pierwsza głosi światu życie. Dlatego też słyszy Boski głos: „Radujcie się, niewiasty”, aby dawny smutek pochłonięty został przez radość zmartwychwstania. Pozostawszy na krótko i potwierdziwszy swoje zmartwychwstanie, niedowierzającym daje dowód zmartwychwstania, aby uwierzono, iż Jego zmartwychwstanie dokonało się w ciele”. Możemy zapytać dzisiaj, czy z taką samą rod ością przeżywamy tajemnicę zmartwychwstania naszego Pana?

Jezus żyje

Nie ma nic cenniejszego nad życie! Ludzie wszystkich czasów pracowali nad tym, żeby uczynić je lepszym. Walczyli o to, by usunąć choroby, nędzę i każdemu dać środki do życia. Trudzili się, żeby przesunąć możliwie jak najdalej granicę śmierci. Ale śmierć nie została zwyciężona. Jeden człowiek pokonał zaporę śmierci i osiągnął pełnię życia: Jezus Chrystus. Jeśli ktoś idzie za Nim, śmierć traci nad nim władzę. Odwieczne marzenie stało się rzeczywistością.

Kiedy umierał Kardynał Prymas Hlond, lekarze dziwili się, że jest tak pogodny. „Tak – mówił Ksiądz Prymas. W obliczu śmierci trzeba być radosnym. Wszystkich nas to spotka. Trzeba śmierć pogodnie przyjmować. Ona jest przejściem do lepszego życia. Jest drogą do wieczności. Próżna byłaby nasza wiara, gdyby nie było zmartwychwstania”.

Ostatnio można zauważyć nowe zjawisko, które przypomina o fundamencie naszej wiary. Na afiszach, znaczkach a nawet sportowych koszulkach możemy spotkać słowa mówiące o tym, że Jezus żyje. Kiedy we współczesnym świecie głosi się cywilizację śmierci, te słowa budzą nadzieję. Bo przecież Jezus żyje, zwyciężył śmierć, grzech, szatana i zmartwychwstał, aby dać nam nowe życie. Można wtedy łatwiej spojrzeć, kiedy uwierzymy w zmartwychwstanie Jezusa, że niszczyje w nas człowiek zewnętrzny – zniewolony, a wewnętrzny – wolny, odnawia się każdego dnia.

W tym świecie, który jest poddany jeszcze niewoli wartości materialnych, wartości używania, konsumpcji dóbr tego świata, musimy dać świadectwo życia wyzwolonego, życia skierowanego ku wiecznym wartościom, życia, które stawia w centrum zmartwychwstałego Pana. Na tym polega nowe życie, które pozostaje całkowicie w kręgu tajemnicy paschalnej Chrystusa. Bóg sam wszedł w śmierć i pokazał nam, że za granicą śmierci jest życie. Jezus żyje i dzięki Niemu człowiek może osiągnąć życie wieczne zanurzając się przez chrzest w Jego śmierć i zmartwychwstanie. To jest właśnie Pascha Pana, dlatego weselmy się i radujmy.

Chrystus zmartwychwstał

„Chrystus zmartwychwstał! – Chrystus prawdziwie zmartwychwstał”. Tym chrześcijańskim pozdrowieniem oznajmiamy dziś sobie fundamentalną prawdę naszej wiary. Do chwili zmartwychwstania można „dotykać” Jezusa przez historię, dzięki wiedzy. Od tej chwili pozostaje wiara, wypełniająca ciemność pomiędzy pustym grobem a zmartwychwstaniem. Aby zrozumieć całą doniosłość zmartwychwstania i znaczenie jakie ono posiadało dla pokolenia pierwszych chrześcijan i wreszcie aby zrozumieć teksty biblijne mówiące o zmartwychwstaniu, musimy wejść w sytuację tych, którzy z bliska przeżywali historię Jezusa. Musimy wejść w sytuację Apostołów, którzy się z Nim związali i przeżyli wszystkie nadzieje, wzloty i wstrząs, jaki przyniosła Jego śmierć poprzez zmartwychwstanie uczniowie zaczynają od nowa odczytywać całą historię Jezusa. Toteż Apostołowie, Ewangelisti i inni natchnieni pisarze przedstawiają zmartwychwstanie Jezusa jako klucz do zrozumienia tego co było i co jest: jako wyjaśnienie historii Jezusa i faktu Kościoła. Dlatego św. Grzegorz z Nazjanzu wzywa: „Gdybyś był Marią, czy drugą Marią, czy Salome, czy Joanną, przyjdź płakać do grobu z samego rana. Zobacz odwalony kamień grobowy, może i aniołów, i samego Jezusa. Powiedz coś i posłuchaj głosu. Jeżeli usłyszysz: Nie trzymaj mnie, stój z daleka, uczcij Słowo, lecz się nie smuć. Wie On, komu się najpierw ukazać. Święć zmartwychwstanie. Pomóż Ewie, która pierwsza upadła, ale też i pierwsza pozdrowiła Chrystusa, i daj znać uczniom”.

Mamy stać się świadkami zmartwychwstałego Chrystusa. Musimy głosić światu radosną nowinę o zmartwychwstaniu, o ustanowieniu Chry-

stusa Panem i o odpuszczeniu grzechów. To wydarzenie nadaje sens dziejom świata. Bo Chrystus zmartwychwstał – zmartwychwstał prawdziwie.

NIESZPORY NIEDZIELI ZMARTWYCHWSTANIA PAŃSKIEGO

Nieszporami Niedzieli Zmartwychwstania zakończymy święte Triduum Paschalne. Jesteśmy świadomi, że w każdym z nas istnieje napięcie między dobrem a złem. „Stary człowiek” w nas to wszystko, co zmierza ku złu; „nowy człowiek”, powstaje w nas wtedy, kiedy odnawiamy się w Chrystusie według obrazu Stworzyciela.

Święte Triduum Paschalne, które przeżywamy, uświadamia nam, że kiedyś w naszym życiu przeżyliśmy wielką przygodę ducha: była to godzina naszego chrztu. Wtedy na trwałe zjednoczyliśmy się z Jezusem. To On przez swoją śmierć przybił do krzyża wszystko co jest grzechem, śmiercią, bólem, egoizmem, zniewoleniem. To zostało już uśmiercone, bo od chwili zmartwychwstania rozpoczęła się era nowego człowieka. Przyjmując chrzest zanurzyliśmy się w tajemnicy paschalnej Jezusa Chrystusa. W tym momencie umarł w nas dawny człowiek, a z nim wszystko, co Chrystus przybił do krzyża, by z Nim zmartwychwstać. Zatem nasze życie odtąd ukryte jest w Bogu.

Jezus przeszedł ze śmierci do życia, by dać nam nowe życie. Z wdzięcznością za ten dar w liturgii chrzcielnej w Wigilię Paschalną odnawialiśmy uroczyste święte ślubowanie chrztu. Wyrzekaliśmy się szatana, jego pychy, jego żądz i wszystkich jego dzieł. Nie zapomnijmy nigdy, cośmy przyrzekali Bogu, odnawiając te obietnice. Odnowieni nową mocą mamy stać się świadkami nowego życia.

Po zmartwychwstaniu Chrystusa zaczyna się czas ewangelizacji. Czas głoszenia całemu światu tego wielkiego wydarzenia. Do tego dzieła jesteśmy wezwani, bo uwierzyliśmy w zmartwychwstanie Chrystusa. Zmartwychwstanie Jezusa jest także naszym zmartwychwstaniem. Przez śmierć Jezusa został zwyciężony grzech, który nas zniewalał. Przez śmierć Jezusa więc i my umarliśmy dla grzechu.

Zbawcza pełnia zmartwychwstania ukazuje się nam w fakcie oddziaływania zmartwychwstałego Pan na całe stworzenie. Oczekuje ono wyzwolenia z niewoli zepsucia będącego konsekwencją grzechu. Od zmar-

twychwstania już nie grzech, ale Chrystus panuje nad całym stworzeniem oddając je na powrót Ojcu, który raz jeszcze uczyni wszystko powie. Dzięki zmartwychwstaniu to, co niegdyś zostało dokonane, stało się w nowy sposób dostępne dla wszystkich ludzi i może owocować w życiu wszystkich ludzi.

Tak więc śmierć i zmartwychwstanie decyduje o postaci chrześcijańskiego życia: „Jeśliście więc razem z Chrystusem powstali z martwych, szukajcie tego, co w górze, gdzie przebywa Chrystus zasiadający po prawicy Boga. Dążcie do tego, co w górze, nie do tego, co na ziemi. Umarliście bowiem i wasze życie jest ukryte z Chrystusem w Bogu. Gdy się ukaze Chrystus, nasze życie, wtedy i wy razem z Nim ukażecie się w chwale” (Kol 3, 1-3).

Alleluja 20

Alleluia - lu - ja! Al - le - lu - ja! al - le - lu - ja! al - le - lu - ja! (Al - le - lu - ja!)

The image shows a musical score for a piece titled "Alleluja 20". It consists of two staves: a vocal line on top and a piano accompaniment line on the bottom. The vocal line is written in a treble clef with a common time signature (C). The piano accompaniment is written in a bass clef with a common time signature (C). The lyrics are "Alleluia - lu - ja! Al - le - lu - ja! al - le - lu - ja! al - le - lu - ja! (Al - le - lu - ja!)". The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some longer notes and rests. The score is oriented diagonally on the page.

Ks. Piotr Dębski

MUZYKA W OBRZĘDACH ŚWIĘTEGO TRIDUUM PASCHALNEGO

Kościół celebrując Święte Triduum Paschalne, celebruje największe misteria okupienia: uobecnia i dokonuje misterium Paschy, to jest przejście Pana z tego świata do Ojca. Sprawując to misterium Kościół przez znaki liturgiczne wyraża ściśle zjednoczenie z Chrystusem: trwanie przy nim i z nim podczas przejścia przez mękę śmierć do chwały zmartwychwstania. (LOPSP nr 38). Każda celebrowana liturgia przez znaki widzialne i w sposób właściwy poszczególnym znakom wyraża i uobecnia uświęcenie człowieka oraz wykonywanie całkowitego kultu publicznego (KL. 7). Szczególnym znakiem, współtworzącym liturgię jest muzyka (muzyka wokalna, muzyka wokalnie instrumentalna, muzyka instrumentalna). Konstytucja Liturgiczna przypomina, że muzyka jest integralną częścią liturgii, nie jest tylko dodatkiem, ale ją współtworzy. W takim duchu należy spojrzeć na muzykę wykonywaną podczas celebrowania obrzędów Triduum Paschalnego. Dokładne i przemyślane przygotowanie poszczególnych śpiewów jest wyznaniem wiary samych animatorów muzyki oraz odpowiedzialnym włączaniem całego zgromadzenia w święte misteria. Przystępując do omówienia poszczególnych śpiewów należy zwrócić uwagę na następujące zasady ogólne związane z przygotowaniem poszczególnych obrzędów Triduum:

1. Muzyka jest tym świętsza im ściślej wiąże się z czynnością liturgiczną (KL 112). W związku z tym przy doborze śpiewów warunkiem podstawowym jest ścisły związek treści śpiewu z teologicznym wymiarem każdego obrzędu. Właściwy wybór treści śpiewu, wybór właściwej formy liturgiczno-muzycznej oraz poprawna stylistyka tego śpiewu musi poprzedzać wnikliwe zapoznanie się z treścią i misteryjnym charakterem poszczególnych części.

2. Dobór muzyki do poszczególnych części liturgii w zasadniczy sposób wskazany jest przez Mszał Rzymski. W związku z podanymi w nim zasadami zwrócić należy uwagę, że istnieją śpiewy, które mają charakter obowiązkowy, w związku z tym nie można ich opuścić i tylko ten wskazany śpiew należy poprawnie wykonać. Istnieje też grupa śpie-

wów, które są wskazane, ale można do nich dodać inne, dobrane zgodnie z ogólnymi zasadami doboru, bądź sugestiami podanymi przez rubryki Mszału.

3. Poszczególne części liturgii zróżnicowane są pod względem konieczności wykonania ich w sposób śpiewany. Podczas przygotowania muzyki do celebracji Triduum należy zwrócić uwagę na to, że istnieją obrzędy, które wykonane mogą być tylko i wyłącznie w sposób śpiewany (nie wolno ich recytować). Drugą grupę stanowią obrzędy, w których muzyka jest zalecana, recytacja jest możliwa w wyjątkowych sytuacjach. Trzecią grupę stanowią te obrzędy, które z natury SA recytowane, ale ich muzyczne wykonanie jest możliwe. Podczas przygotowania śpiewów Triduum, należy zwrócić uwagę na szczególnie na pierwszą grupę.

4. Teologiczny wymiar obrzędu wskazuje na stylistykę, czyli sposób wykonania danej części z udziałem muzyki. W związku z tym istnieją śpiewy, które może wykonać wyłącznie całe zgromadzenie liturgiczne, albo jako śpiew naprzemienny (responsoryjny) z udziałem chóru, scholi lub kantora, bądź jako śpiew wykonany wyłącznie przez chór, scholę, psalterzystę, lub kantora.

5. Psalm responsoryjny, będący integralną częścią Liturgii Słowa wykonuje psalterzysta, właściwym miejscem jego wykonania jest ambona. Psalmu responsoryjnego nie może wykonywać schola, chór, bądź grupa kantorów, jest to śpiew przeznaczony do wykonania przez jedną osobę. Melodie stosowane do śpiewu psalmu responsoryjnego nie mogą być kontrafakturą, tzn. psalmu nie wolno śpiewać na melodię pieśni.

Podane śpiewy zawierają uwagi dotyczące związku muzyki z treścią obrzędu i wskazówki wykonawcze uwzględniające stylistykę. Podane śpiewy wskazują źródło w postaci następujących śpiewników: Ks. *Jan Siedlecki, Śpiewnik Kościelny*, Kraków 2001 (S), *Exsultate Deo*, Kraków 2004 (Ex), *Wielki Tydzień – Śpiewy Liturgiczne*, Legnica 1994 (WT), przedruk śpiewów opracowanych przez Ks. Leona Pęcherza zgodnie z wydaniem wrocławskim.

WIELKI CZWARTEK

Śpiew na wejście

A myśmy się chlubić powinni (Ex 234)

lub *Chwałą naszą jest krzyż* (WT 4)

W krzyżu cierpienie (S 148)

Krzyżu Chrystusa (S 124)

Jużem dość pracował (S 122)

Uwagi: Śpiewy: *A myśmy się chlubić powinni* oraz *Chwałą naszą jest krzyż* są muzycznym opracowaniem antyfony na wejście z Mszy Wieczery Pańskiej. Treść tego śpiewu ukazuje najszerszą panoramę Triduum Paschalnego: Zwycięski Krzyż Chrystusa, a liturgia Wielkiego Czwartku jest już pełnym objawieniem chwały Bożej. Tę treść wyrażają także podane inne śpiewy związane z tematyką krzyża. Nie zaleca się jednak stosowania takich pieśni jak *Krzyżu święty nade wszystko* oraz *Ludu, mój ludu*, gdyż stanowią one stały element adoracji krzyża, która przypada na Wielki Piątek. Śpiewy: *A myśmy się chlubić powinni* oraz *Chwałą naszą jest krzyż* są śpiewami naprzemiennymi, w związku z tym zaleca się wykonanie ich z udziałem scholi lub chóru na przemian z całym zgromadzeniem liturgicznym. Pozostałe śpiewy mają formę pieśni zwrotkowej, zalecane wykonanie: śpiew wspólny całego zgromadzenia.

Psalm resp. *Kielich przymierza*

Propozycja melodii: Ex 137a

Śpiew przed Ewangelią

Propozycja melodii: Ex 137

Obrzęd umywania nóg

Miłujcie się wzajemnie (Ex 360)

lub *Przykazanie nowe* (Ex 419)

Uwagi: Obrzęd *Mandatum* (Obrzęd umywania nóg) ma charakter fakultatywny, jeżeli obrzęd ten włączony jest do celebracji, śpiewy jemu towarzyszące w treści mają nawiązywać do tematu miłości bliźniego. Wyłączyć ze śpiewów podczas tego obrzędu należy *Ubi caritas* oraz polski przekład tego śpiewu: *Gdzie miłość wzajemna i dobroć*. Śpiew

ten obowiązkowo wykonany ma być na Przygotowanie darów. Proponowane śpiewy podczas obrzędu *Mandatum* są śpiewami naprzemiennymi, zalecane wykonanie: schola lub chór lub kantor na przemian z całym zgromadzeniem liturgicznym.

Przygotowania darów

Ubi caritas (greg.) (Ex 138)

lub *Gdzie miłość wzajemna i dobroć* (S 345)

Uwagi: *Ordo cantus missae* nakazuje wręcz wykonanie podczas przygotowania darów śpiewu *Ubi caritas est vera* (śpiew gregoriański) Odpowiednikiem tego śpiewu w języku polskim jest śpiew: *gdzie miłość wzajemna i dobroć*. Zalecane wykonanie: schola, lub chór lub kantor na przemian z całym zgromadzeniem liturgicznym. Śpiew ten wykonać także może chór w formie motetu. Do tego celu można wykorzystać istniejące wartościowo opracowania wskazanego śpiewu na chór mieszany. (np. M. Durufle).

Śpiew na Komunię

Kiedy razem się schodzimy (Ex 408)

lub *Pan Wieczernik przygotował* (Ex 415)

Ojciec nam powierzył Słowo (Ex 414)

A gdy oni wieczerzali

Panie dobry jak chleb (Ex 417)

Uwagi: Treść antyfony na komunię *To jest Ciało moje* odnosi się do Ostatniej Wieczerzy. Z tego względu oraz z uwagi na sprawowanie pamiętki Uczty Wieczernikowej podczas komunii winno wykonywać się śpiewy o Ostatniej Wieczerzy. Nie nadają się do wykorzystania śpiewy eucharystyczne o charakterze adoracyjnym. Zalecane wykonanie śpiewów: pieśni zwrotkowe: śpiew całego zgromadzenia liturgicznego, śpiewy naprzemiennie: schola, lub chór lub kantor na przemian z całym zgromadzeniem liturgicznym. Można wykonać śpiewy w formie wielogłosowej przeznaczone na chór.

Uwielbienie

Dziękujemy Ci Ojczy nasz (S 104)

Uwagi: W liturgii Wielkiego Czwartku można opuścić obrzęd uwielbienia. Po przeniesieniu Najświętszego Sakramentu do ołtarza adoracji, modlitwa uwielbienia trwa aż do obrzędów Wielkiego Piątku.

Przeniesienie Najświętszego Sakramentu do ołtarza adoracji

Sław języku Tajemnicę (S 160)
lub *Chwalmy niewysłowiony* (Ex 494)

Uwagi: Hymn *Pange lingua*, polski przekład: *Sław języku* wykonujemy podczas procesji bez dwóch ostatnich zwrotek. Gdy procesja przyjdzie do ołtarza następuje okadzenie. W tym czasie śpiewamy dwie ostatnie zwrotki hymnu *Przed tak wielkim Sakramentem*. Zaleca się wykonanie hymnu przez całe zgromadzenie liturgiczne.

WIELKI PIĄTEK

Procesja wejścia: obowiązuje milczenie

Psalm responsoryjny: *Ojczy w Twe ręce* Propozycja melodii (Ex 141)

Aklamacja przed Ewangelią Propozycja melodii (Ex 142 i 143)

Ewangelia

Zgodnie z tradycją, podczas Liturgii Męki Pańskiej Pasja według św. Jana była często śpiewana. Jeżeli pozwalają na to możliwości wykonawcze zachęca się animatorów muzyki do takiego wykonania tej części liturgii. Wyznaczyć się wówczas należy trzech solistów do wykonywania następujących ról: Chrystus, narrator, osoby pojedyncze. Słowa tłumu (*Turba*) wykonuje chór. Jeżeli nie ma chóru te partię realizuje solista trzeci.

Modlitwa Powszechna

Uwagi: wezwania modlitwy wykonuje diakon, jeżeli nie ma diakona wezwania może wykonać kantor (OWMR 71). Melodia modlitwy umieszczona jest w Mszałe.

ADORACJA KRZYŻA

Śpiew wezwania podczas ukazania krzyża

Oto drzewo krzyża (Ex 143)

Śpiew na adorację Krzyża

Wielbimy Krzyż Twój Panie (Ex 144)

Święty Boże (S 735) lub wersja grecko-łacińska: *Hagios o Theos*

Ludu, mój ludu (S 127) lub wersja łacińska: *Popule meus*

Krzyżu święty (S 125) lub wersja łacińska: *Crux fidelis*

Bolejąca Matka stała (S 235) lub wersja łacińska: *Stabat Mater*

Uwagi: wykonanie podanych śpiewów wskazane jest przez Mszał. W związku z tym mają one charakter śpiewów podstawowych przeznaczonych do wykonania podczas obrzędu adoracji krzyża. Jeżeli adoracja krzyż przedłuża się, można wykonać także inne śpiewy o krzyżu: np.

Krzyżu Chrystusa (S 124)

Wisi na Krzyżu (S 146)

Zawitaj ukrzyżowany (S 149)

Króla wznoszą się znamiona (S 123)

Komunia

Witam Cię witam (S 258)

O Krwi najdroższa (S 135)

Jezu miłości Twej (S 264)

Duszo Chrystusowa (S 217)

Chrystus cierpiał za nas (Ex 237)

Śpiewaj, śpiewaj sercem (Ex 118)

Procesja do Grobu Pańskiego

Odszedł Pasterz od nas (Ex 145)

lub *Jezu Chryste Panie miły* (S 119)

WIGILIA PASCHALNA

ŚPIEW PODCZAS PROCESJI Z PASCHAŁEM

Śpiew diakona:

Światło Chrystusa, odpowiedź *Bogu niech będą dzięki* (por. Mszał)
inne melodie aklamacji *Światło Chrystusa* (Ex 151)

Uwagi: W czasie procesji, pomiędzy potrójnym śpiewem diakona, schola, lub chór wraz ze zgromadzeniem liturgicznym może wykonać inny odpowiedni śpiew np. *Radosna światłości* lub *Światłości najświętsza* (Ex 151)

Orędzie Paschalne – Praeconium Paschale

Uroczysty śpiew Orędzia: *Exsultet* wyraża pochwałę stworzenia wraz z uwielbieniem Boga. Postawa uwielbienia jest przeciwstawieniem się złu, które symbolizuje noc. Z tego zła wyzwolenie przyniósł Jezus Chrystus. Śpiew orędzia jest zatem ważnym obrzędem całej Wigilii Paschalnej. Orędzie ma formę lirycznego poematu, którego ekspresji służy bogata, neumatyczna melodyka. *Exultet* ze swej istoty jest śpiewem, należy do najtrudniejszych śpiewów liturgicznych przeznaczonych dla solisty. Śpiew ten w pierwszej kolejności przeznaczony jest dla diakona. Jeżeli brak diakona, orędzie wykonuje kapłan. W trosce o dobre wykonanie tego śpiewu z dużym wyprzedzeniem należy dokonać wyboru dobrego solisty. Jeżeli nie jest to osoba duchowna, poprawne wykonanie można powierzyć osobie świeckiej. Wówczas opuszcza się część zaczynająca się od słów *A zatem proszę was bracia* oraz pozdrowienie *Pan z wami* (por Mszał Rzymski oraz LOPSP nr 84).

Psalm responsoryjny

Bogato zastawiony stół Słowa Bożego podczas celebracji Wigilii Paschalnej, domaga się wyjątkowej troski o przygotowanie śpiewu psalmu po poszczególnych czytaniach. Zgodnie z podanymi zasadami śpiew ten wykonuje psalterzysta w formie psalmu responsoryjnego, w formie ciągłej lub w formie graduau (OWMR nr 61).

Propozycje melodii

Psalm po III czytaniu: (Ex 151)

Psalm po IV czytaniu: (Ex 153)

Śpiew po Epistole: *Alleluja, Oto dzień* (Ex 153)

lub *Alleluja, Dziękujcie* (Ex 154)

LITURGIA CHRZCIELNA

Litania do wszystkich świętych

Uwagi: Litanię śpiewa kantor lub kilku kantorów. Wersja litanii umieszczona jest w Mszale.

Śpiew po odnowieniu przyrzeczeń

O Chryste nasz Panie (S 582)

lub *Com przyrzekł Bogu* (S 651)

lub *Przez Chrztu świętego* (S 652)

Przygotowanie darów

Zwycięzca śmierci (S 194)

Komunia

Otrzyjcie już łzy płacząc (S 182)

Nie zna śmierci Pan żywota (S 181)

Wstał Pan Chrystus (S 190)

Chrystus zmartwychwstan jest (S 177)

Już Zbawiciel (S 179)

Jeżeli procesja rezurekcyjna jest po Wigilii Paschalnej

PROCESJA REZUREKCYJNA

Wesoły nam dzień dziś nastał (S 188)

po procesji: *Ciebie Boga wystawiamy* (S 542)

Zakończenie

Wesel się królowo miła (S 186)

Jeżeli procesji nie ma po Wigilii Paschalnej**Uwielbienie**

Radośnie Panu (Ex 116)

Zakończenie

Wesel się Królowo miła (Ex 186)

EUCHARYSTIA PO WSCHODZIE SŁOŃCA***Śpiew przy Grobie Pańskim***

Chwała Ci równa w godności (S 166)
lub wersja łacińska *Gloria Tibi Trinitas*
lub *Zmartwychwstał z grobu* (S 167)

Werset przed procesją rezurekcyjną

Niebo i ziemia się cieszą (Ex 156)

PROCESJA REZUREKCYJNA

Wesoły nam dzień dziś nastał (S 188)

Po wejściu procesji do kościoła

Przez Twoje święte zmartwychpowstanie (S 184)
lub *Przed tak wielkim Sakramentem* (S 698)

Sekwencja wielkanocna

Niech w święto radosne (Ex 156)
lub wersja łacińska *Victime paschali laudes* (Ex 158)

Przygotowanie darów

Zwycięzca śmierci (S 194)

Komunia

Otrzyjcie już łzy płacząc (S 182)

Nie zna śmierci Pan żywota (S 181)

Wstał Pan Chrystus (S 190)

Chrystus zmartwychwstan jest (S 177)

Już Zbawiciel (S 179)

Uwielbienie

Ciebie Boga wystawiamy (S 542)

Zakończenie

Wesel się Królowo miła (S 186)

